

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

1 HAZİRAN 2009

Bütün Dünya

ISSN 1301-7608

192297

SAYI: 2009/06 FİYATI: 4 TL

Profesörler 'adalete saygı' diyor, sabır sınavı veriyor.

İki rektörden
'görüldü' damgalı
mektup geldi

*O Türk doktorlarına
hep güvenmişti*

Dr. Erdal Atabek
Galile örneğini veriyor:
'Niyet Yargılanmaz'

Eski hukukçudan ders:
Adaletsizlik
suçların
en büyüğüdür

Devlet Sanatçısı Macide
Tanır'dan Prof. Haberal'a

*'Dünyalar
değerinde' bir
armağan*

Bir AnaTürk
daha tarihimizdeki
yerini aldı

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

Bütün Dünya

2000

HABERAL NEREDE BİZ ORADAYIZ

KAMUOYUNA DUYURU

Başkent Üniversitesi Rektörü, mümtaz insan, Sayın Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın özgürlüğünün kısıtlanması yaklaşık bir aylık süreyi tamamlamaktadır. Bu özgürlük kısıtlanması nedeniyle Üniversitemiz ve Mütevelli Kurulumuz Kamuoyna aşağıdaki açıklamayı yapmak gereğini duymuştur.

Kendisini insanlığa ve insan sağlığına adanmış, ülkemizin eğitim ve sağlık sorunlarının giderilmesinde, çağdaş uygarlık düzeyine çıkmasında büyük başarılarla imza atmış, ülkesine olan hassasiyeti ve sevgisi ile karşılaştığımız büyük doğal afetlerde kazedelerimizin ilk yardımına, tüm üniversite imkanları ile koşmuş, demokrat parlamenter sistemin her zaman savunuculuğunu yapmış, parlamentoya olan saygısı, kendisi parlamenter olmadığı ve Cumhurbaşkanı'nın parlamento içinden seçilmesinin, parlamenter sistemin gereği olduğuna inancı nedeniyle ülkenin en onurlu makamı olan Cumhurbaşkanlığı'nı dahi kabul etmemiş, uluslararası düzeydeki Üniversitemizin kurucusu ve Rektörü, Sayın Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın kendisiyle kesinlikle ilgili olmayan bir terör örgütü zanlısı olarak tutuklanmasını, Ceza hukukunun evrensel ilkesi olan masumiyet karanesi, Hukuk Devleti kavramı, insan hakları, özgürlük ve ülkemiz insanının adalet duygusu ile bağdaştıramıyoruz.

Unutulmamalıdır ki, bu durum ülkemizin demokrasi, hukuk ve özgürlük tarihinde derin bir yara açmıştır.

İnsanlığa hizmetten başka bir amacı bulunmayan, ülkemize sağlık, eğitim ve iletişimde birçok eserler kazandıran, yurtseverliği herkesin malumu ve tartışmasız olan Sayın Rektörümüzün bir an önce görevine döndürülmesini bekliyor, yasalara ve hukuka olan tüm saygımız ve yargıya olan tüm inancımızla hakkımızı her platformda arayacağımızı kamuoyuna saygıyla duyuruyoruz.

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ MÜTEVELLİ HEYETİ

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

Bütün Dünya

YEREL SÜRELİ YAYIN

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni:

Mete Akyol

Yayın Genel Yönetmeni

Yardımcısı:

Mehmet Muhsinoğlu

Genel Koordinatör:

Gülçin Orkut

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Çiğdem Ayhan

İşletme Genel Yönetmeni:

Sina Şen

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:

Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:

Süheyla Dinç

Redaksiyon:

Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:

Nükhet Alicikoğlu

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (Anısal Başkan),
Prof. Dr. Ahmet Mumcu,
Prof. Dr. Solmaz Doğanca,
Prof. Dr. Sevil Öksüz, Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay, Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,
Prof. Dr. Levent Peşkirioğlu, Necmi Tanyolaç,
Kaya Karan, Alaettin Giray, Ayhan Erten,
İlhan Banguoğlu, Ahmet Aydede,
Manuel Bilos, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yücel Aksoy, Metin Atamer, Nuray Bartoschek,
Cahit Batur, Prof. Dr. Yüksel Bozer, Sadi Bülbül,
Halûk Cansın, Ali Murat Erkorkmaz, Konur Ertop,
Gülbüz Evren, Metin Gören, İlyas Halil,
Pelin Hazar, İlker İnal, Muzaffer İzgü,
Özüm Larçın, Mehmet Muhsinoğlu, Filiz Leloğlu
Oskay, Saniye Özden, Yaşar Öztürk,
Erdoğan Sakman, Erdoğan Tokmakçioğlu,
Songül Saydam, İzlen Şen, Cheryl Tanrıverdi,
İzmir Tolga, Engin Ünsal, Mehmet Ünver,
Dr. Mehmet Uhri, Orhan Velidedeoğlu,
Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sok., No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 212 8016 (pbx)
Faks: (0312) 234 1216

İletişim Adresi:

Sedef Cad., 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,
Kat: 3, D: 16, Ataşehir, 34750, İstanbul
Tel: (0216) 456 2727 (pbx)
Faks: (0216) 456 2729

Abone Hizmetleri:

(0212) 314 0888

Dağıtım: Yaysat

Renk Ayrımı: Mat Yapım

Basım Tarihi: 10. 06. 2009

Başkent Üniversitesi'nin bir kültür hizmeti olan Bütün Dünya 2000, Başkent Üniversitesi kuruluşlarından
1. Cadde, No: 77, Bahçelievler, Ankara adresindeki Aküm Reklamcılık, Danışmanlık ve Yayıncılık Ajansı Sanayi
ve Ticaret A.Ş.'nin 3. Cadde, No: 2, Yenimahalle, Ankara adresindeki tesislerinde basılmıştır.

www.butundunya.com.tr
butundunya@butundunya.com.tr

*Eski Mısır yöneticilerini ve Mısır toplumunu eleştiren ve Talat S. Halman'ın
dilimize çevirdiği bu metin, İş Bankası Kültür Yayınları'nın "Eski Mısır Şiiri"
adlı kitabının, 116'ncı ve 117'nci sayfalarında yer almaktadır. Metnin yazarı
Ankhu, Mısırlı bir din adamıdır ve... Günümüzden tam 4012 yıl önce yaşamıştır.*

Olup biten herşey, tüm insanı çileden çıkarıyor. Memleket,
baştan başa azap içinde kıvranıyor. Her geçen yıl, bir önceki yılı
aratıyor. Ülkede kargaşalık var. Yıkımın eşiğine geldik, dayandık.
Adalet, ülkeden kapı dışarı edildi.

Tüm hükümet çevrelerinde haksızlık kol geziyor. Buyruklara
aldıran yok. Memleketin durumu berbat. Ne tarafa baksak,
çile çıkıyor karşımıza.

Halk, kentlerde de, köylerde de yas içinde. Millet, yoksulluktan
perişan duruma düştü. İnsanlarda ise ne sevgi kaldı, ne saygı kaldı.
Huzur sultanları bile ter ter tepiniyorlar.

Her yeni gün doğduğunda, bir gece önce olanları görmemek için
başımızı çeviriyoruz. Olup bitenler insanı çileden çıkarıyor.

Dertler bugün tümen tümen geliyor. Yarın ise, ızdırapların seli
kopup gelecek. Memleket, baştan başa tedirgin. Buna karşın, ağzını
açıp da tek kelime söyleyen yok. Ortalarda artık masum insan
kalmadı. Herkesin işi gücü fesat. Yürekler yas içinde, tasa
içinde kıvranıyor. Emir verenin de, alanın da birbirinden
farkı kalmadı artık. Her ikisinin de dünya umurunda bile değil.
Durumu, her sabah kalkar kalkmaz görüyoruz da, onu düzeltmek
için hiçbir çabaya girişmiyoruz. Miskinlik sinmiş insanların yüzüne.
Kimse laf dinlemiyor, laf anlamıyor. Dinleyip anlayanlar ve hatta
kızanlar bile dillerini tutuyorlar.

Yoksullar, zengin karşısında güçsüz kaldılar. Bunu görüp de
haykırmamak o kadar acı ki...

Fakat anlamayanlara dil dökmek, hepsinden acı...

İnsan bir kez sesini yükseltmeye görsün. Gerçekleri
bilmeyenlerin öfkesi, anında başlıyor. Gerçekle söz arasında
hiçbir ilişki kalmadı.”•

İÇİNDEKİLER

- 7** Çık Aramızdan Teknoloji... **27** Dün Toprağa Ektiğimiz
METE AKYOL 'Güzel Anne'ye Teşekkür!
MUSTAFA MUTLU
- 10** Suret-i Haktan Görünmek... **30** Saylan'ın Soluğunu
ORHAN VELİDEDEOĞLU Sürdürmek
CELAL TOROĞLU
- 17** O, Türk Doktorlarına **32** Adaletsizlik Suçların
Hep Güvenmişti En Büyüğüdür
DR. UFAK AKYOL ŞEBNEM ŞEN
- 20** Kardelenlerin Annesi **35** Niyeti Yargılamak?..
Yüreğimizde Uyuyor ERDAL ATABEK
BÜTÜN DÜNYA YAZI İŞLERİ
- 23** 150 Yıllık Hizmeti **37** "Görüldü" Damgalı Bir
50 Yılda Yaptı Mektup Geldi Rektörlerden
BÜTÜN DÜNYA YAZI İŞLERİ MUSTAFA MUTLU
- 40** Yaşananların Hesabını **47** Adaletin Gecikmeye
Kim Verecek? Tahammülü Yoktur!..
VEDAT YENERER SELMA ATABEK
- 51** Başhemşiresinden Prof. **56** Devlet Sanatçısı
Dr. Haberal'a Mektup Var Macide Tanır Dünyalar
HATİCE AKKOÇ Değerindeki Varlığını
Haberal'a Armağan Etti
GÜLÇİN ORKUT
- 61** Yaşadıkça... **63** 10 Dolar İçin Bakanlıktan
ALİ NAILİ ERDEM İstifa Edilir mi?
GÜRBÜZ EVREN

- 81** Çölde Ağlaşan Arap Kardeşlerimiz **8** Sızden Bize
MEHMET MUHSİNOĞLU İlk Dersimiz Türkçe **15**
- 87** Bir Ozanın Yapıtında... **55** Fırçalayarak
KONUR ERTOP Haziran SuDokuları **104**
- 92** Şef Seattle'in Mektubu **111** Bilginizi Denetleyin
SONGÜL SAYDAM Anne ve Babalardan **144**
- 97** Karbon Ayak İzi... **101** Sihirli Küreyi Karanlığa
Sizinki Ne Kadar? Gömen Olgu: Siyaset
CHERYL TANRIVERDİ METİN GÖREN
- 105** Duvarlar... **106** Maria'nın Mektubu
SADİ BÜLBÜL MUZAFFER İZGÜ
- 113** Maskelerle Yaşamak **116** Haziran Başlarında Anadolu...
NURAY BARTOSCHEK MEHMET ÜNVER
- 122** Anadolu'da Kadın Olmak... **126** İpekböceği Öğretisi
ENGİN ÜNSAL DR. MEHMET UHRI
- 131** Haydi İplikler Pazara **136** Edirne
ALİ MURAT ERKORKMAZ İZLEN ŞEN
- 146** Mona Lisa'nın Gizemi **152** Kareler ve Rakamlar
YÜCEL AKSOY **153** Mantık Bilmecesi
- 154** Satranç **156** Bulmaca
- 158** Ayın Kitapları **160** Bir Fotoğraf Bin Sözcük

Sayfa: 92

ŞEF SEATTLE'İN MEKTUBU

'GÜZEL ANNE'YE
TEŞEKKÜR!

Çık Aramızdan Teknoloji...

Beynimde yeşeren düşüncelerimin de, yüreğimde oluşan duygularımın da tümünü, yalnızca Yaradan'ımla paylaştım.

Son birkaç yıldır teknoloji girdi aramıza, ortağımız olmaya kalkıştı. Oldu da...

Mahallemizde bakkal ve manav kalmadığı için alışveriş merkezlerinden satın almak zorunda kaldığım bir kilo pirinçten, iki kilo elmadan tutun da... İleriye baktıkça puslanan düşüncelerimden, sorunlarımın yanaklarını ısırarak iteğime değin artık hiçbir düşüncem, hiçbir duygum, Yaradan'ımla benim aramda kalmıyor.

Teknoloji bir kez soktu ya burnunu aramıza, yalnızca Yaradan'ımla bana ait olması gereken özelimden şimdi o da ortaklık payını istiyor ve kimselere sormadan, danışmadan, kendi kendine alıyor da bu istediğini...

"Ama bu haksızlık" diyerek öfkemi dışa vurmak geliyor içimden, fakat tam o anımda Yaradan'ım, tüm koruyuculuğunu bir kez daha duyumsatarak ağzımı kapatıyor, sesimi kısıyor ve kulaklarımda bir uyarı oluşturuyor:

"Aman sesini çıkarma, sakın konuşma" diyor o ses... "Öfkeni haykıracağın sözler ne denli sivri olursa olsun, aramızda kaldığı sürece ben onları hoşgörümle yu-

muşatır, bağışlayıcılığım ile duymazdan da gelirim ama..."

Kulaklarımdaki o ses bile, tümcenin "ama"dan sonraki bölümünü söylerken hafifliyor, fısıltıya dönüşüyor:

"Teknoloji de var şimdi aramızda" diyor. "Söyleyeceklerin onun kulağına da giderse, o zaman başına büyük dertler açılabilir. Aman çok dikkatli ol."

Aslında "istenmeyen, fakat engellenemeyen de" ortağımız teknolojinin, Yaradan'ımla aramızdaki yüce birlikteliğe heveslenmesine en küçük bir hakkı yok.

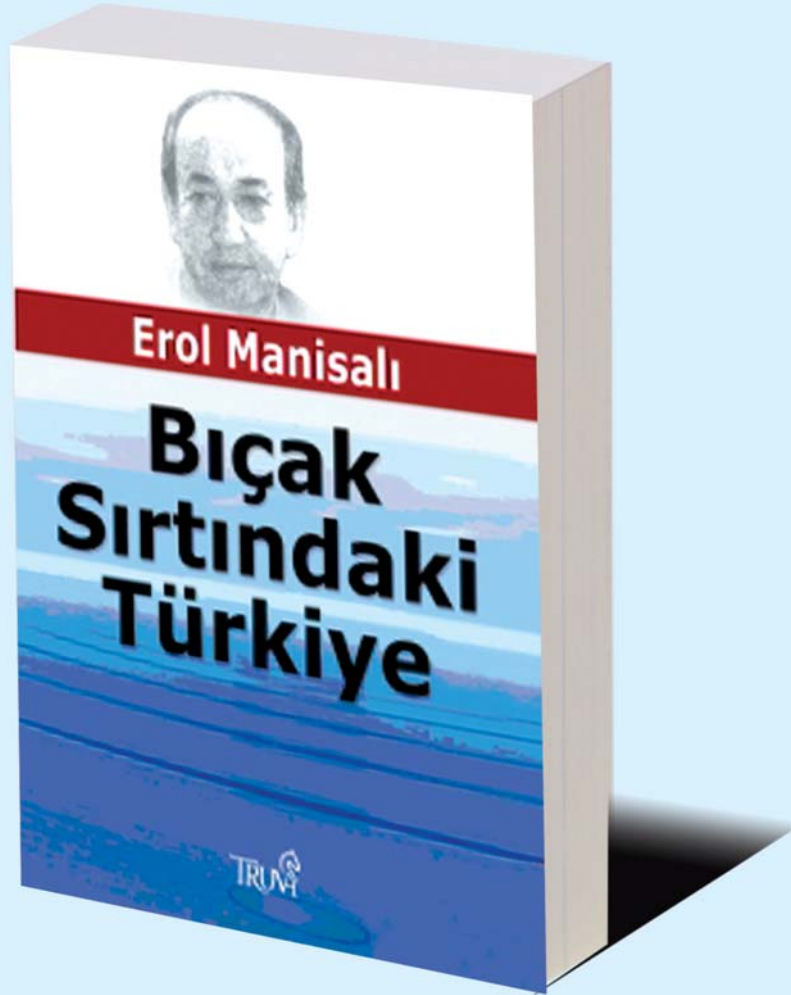
Bizim birlikteliğimizin yüce iklimini inanç, saygı ve sevgi oluşturmaktadır. Aramıza girerek, bu iklimimizi bizle ortaklaşmaya heves ve cüret eden teknoloji ise, bu yüce üç kavramın üçünden de yoksundur.

Onun iklimi, fitnedir, fesattır, dedikodudur, ihbarlık, muhbirliktir, jurnalcilik, kinciliktir.

Oysa Yaradan'ımla aramdaki iklimimizde değil bu kavramların, bu sözcüklerin bile yeri yok.

Öfkemi bir de, dilimin döndüğünce, sesimin çıkabildiğince yumuşatıp dışa vurayım:

"Çık Yaradan'ımla aramızdan, teknoloji... Çıkarsan, ben özgürce düşünebilirim, insanlığımı duyumsayarak yaşarım; sen ise kurtulmuş olursun, hak etmediğin biçimde kullanılmaktan..." •

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

SİZDEN BİZE MEKTUPLAR BİZDEN SİZE YANITLAR

*Bütün Dünya, Mimoza 4/9, D: 1, Ataşebir, 34750, İstanbul
butundunya@butundunya.com.tr Faks: 0216-456 2729*

Sevgili Prof. Dr. Mehmet Haberal, tükenmek bilmeyen insan, bayrak ve yurt sevginiz, gençlere, millete, ilme, bilime adanmış yüreğiniz her zaman sergilediğiniz kararlı ve onurlu duruşunuz, asla yitirmedığınız hoşgörünüz, sabrınız, aydınlık, güler yüzünüz bizlere ülkemizin geleceği için hep umut oldu.

Yüce Atatürk'ün işaret ettiği, emanet ettiği gençliği yetiştirirken bizler de, sizde ve gençlerde Atatürk'ü ve her doğan güneşle her baharın yaşattığı taze bir başlangıcı görüyorduk. Bu yıl bahar geç geldi ve hâlâ gitmedi. Yaz gelmek bilmiyor. Sizi, sizleri bekliyor.

Çok fazla şeyler söylemek geçiyor içimden... Haykırarak, öfkeyle sabrım tükenerek, ama sizleri örnek alıp sağduyulu, sakin davranmaya çalışıyorum.

Sizleri tanımasam Prof. Dr. Türkan Saylan'ları, Prof. Dr. Erol Manisalı, Mustafa Balbay, Mustafa Özbek, Prof. Dr. Fatih Hilmioğlu, Prof. Dr. Ferit Bernay, Prof. Dr. Mustafa Yurtkuran, Prof. Dr. Ayşe

Yüksel ve diğer vatansever kahramanları... Ne denli yurdumuzun ve bayrağımızın tutkunu olduğunuzu bilmesem öfkem bu kadar şiddetli olmaz, canım bu kadar acımazdı. Sizlerin ortak noktası Atatürk Devrimleri'ne bağlılık ve cumhuriyetin değerlerine sahip çıkmak olduğunu çok iyi biliyorum. Ben biliyorum da onlar yüce Atatürk'ün en olumsuz şart ve koşullarda Kurtuluş Savaşı'nda olduğu gibi bir ulus ile Türkiye'yi kurarken umutsuzluğa, yılgınlığa düşmeyeceğinizi, iradenizi ilkeletrin ve inançlarınız adına asla eğilmeyeceğinizi bilmiyorlar.

Sevgili Hocam Mehmet Haberal, yüce Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet Türkiye'si'nin başkenti Ankara'ya bu yıl bahar geç geldi ve gitmiyor. Bu günlerde güneşin de pek keyfi yok. İnsanlar gibi, bizler gibi yeteri kadar aydınlık değil ortalık... Bulutlar hep dolu, hep karanlık... Her an boşalacak gibi... Ama Gölbaşı'nda Morgan Gölü kenarında sevgi çiçekleri tomurcukta hep... Açmak için

güneşi, ışığı, aydınlığı, sizi, sizleri bekliyor. Bizler gibi... En içten sevgi ve selamlarımla... Sizlere çok şey borçluyuz.

**Hulusi Gürpınar,
Gölbaşı Karma Esnaf ve
Sanatkârlar Odası Başkanı.**

Dergimizin son sayısında sayın Haberal'ı okudum, televizyonda da izledim, takip edebildiğim kadarıyla... Biliyordum demek isterdim. Ama gördüm ki, sayın Haberal'ı takip etmek de bir beceri istermiş. Gururlandım. Sadece Türkçe eğitimle ilgili düşüncelerinin diğer yaptıklarına eşit büyüklükte olduğunu düşünmem nedeniyle de muhteşem çalışmalarından duygulandım. Örnek olacak bir insan... Söze gerek var mı? Nisan sayısının 145'inci sayfasındaki "İki çocuklu bir aile" diye başlayan yazıyı bugünlerdeki sevgili Haberal Hoca'mıza ithaf ediyorum. Nuri Demirağ ve Nuri Yamut'ları da anıyorum.

Son sayıda sayın Cevat Taylan'ın güzel yazısını da bugünlerde gerekliliğini düşünerek zevkle okudum. Ancak üzüldüm. Hem derginizin gözden kaçırmış olmasına hem sevgili yazarımızın ihmaline... "Arama ve El Koyma İşlemlerinde Yurttaş Rehberi". Sanki reklam olacakmış gibi itina edilmiş ve kitabı yazan avukatın, o emek veren insanımızın ismi yazılmamış. Bunu zaten toplumumuzun esas eksikliği olarak görüyorum. Başararı ödüllendirmemek,

elden gelirse de cezalandırmak! Korkmayın, aynı sayının dört sayfa önünde sevgili Gürbüz Evren'in yazısını okumadınız mı? Bir Japon yılda 25, bir İsviçreli 10 kitap okurken bizim insanımız 10 yılda bir kitap okuyor zaten!

**Jin. Dr. Gürbüz Turgay,
Niğde.**

Sayın Gürbüz Bey, "AKP'yi Çözdüm, İşte Kılavuzu" adlı kitabınızı iki gecede, bir solukta okudum. Daha evvel de sizi, Bütün Dünya dergisindeki yazılarınızdan takip ediyordum.

Tespitleriniz ve öngörüleriniz son derece isabetli.

Yılmadan mücadele etmeniz de son derece takdire şayan ve örnek alınacak bir aydın tutumu...

Bu kitap için teşekkür ediyor, yeni eserlerinizi merakla bekliyorum. Saygılarımla,

Anıl Akın.

Merhabalar, www.memuruz.net sitesinin editörü aynı zamanda genel yayın yönetmeniyim. Derginizin Şubat 2009 sayısında Gürbüz Evren tarafından yazılmış yazıyı çok değerli ve önemli buldum. Sitemiz çoğunluğu eğitimcilerden oluşan bir site. Yazınızı bir sorun oluşturacağını düşünmediğimden kaynak göstererek sitemizde manşete aldım. Sizler gibi düşünen insanlara çok ihtiyacımız var. Saygılarımla,

**Ezgi Alanyüz,
Tarih Öğretmeni ve Editör.**

TÜRK DİLİ
Orhan Velidedeoğlu

Suret-i haktan görünmek...

Dergimizin geçen sayılarında yayımlanan değerlerle ilgili çalışmalarım sırasında 27 Şubat 2003 tarihli Cumhuriyet gazetesinden bir kesik (kupür) geçti elime: Prof. Dr. Emre Kongar'ın 'Suret-i Haktan Görünmek' Değil, 'Suretâ Haktan Görünmek' başlıklı yazısı...

Sayın Kongar bu yazısında –özetle– şöyle diyordu:

“Sevgili Oktay Ekşi, 20 Şubat 2003 Perşembe günü Hürriyet'teki baş yazısına [*başyazısına*] bir deyimle başlamış: 'Suret-i haktan görünmek' diye bir deyim vardır. Eskidir, ama eskimez... Her şeyin doğrusunu, akla ve vicdanların sesine uygun olanını yapmaya çalışıyormuş gibi görünürken başka bir amaç gütmek anlamına gelir...”

“Oktay Ekşi'nin yazısını okuyunca (...) kullandığı deyim **doğrusunu** anlatmaya karar verdim. Aslında konuyu dikkatime, İzmir'ten yazan değerli okurum Necati Tolgay getirmişti.

“Necati Tolgay'ın da mektubunda belirttiği gibi, Ekşi'nin '**Suret-i haktan görünmek**' biçiminde yazdığı deyim **doğrusu** '**Suretâ haktan görünmek**'tir...”

“**Suret**, biçim, görünüş, kılık anlamına gelen Arapça bir sözcüktür... Başka bir Arapça sözcük olan **suretâ** ise **zahiren, görünüşte** anlamına gelir.

“**Suret-i haktan görünerek** dediğiniz zaman 'Hak suretinde' yani 'Hak görünümünde' anlamı çıkar. Oysa **suretâ haktan görüne-rek** dendiğinde, doğrudan 'görünüşte haktan yana imiş gibi yaparak' anlamına geliyor deyim. Çünkü **suretâ** sözcüğü **görünüşte** anlamına geliyor.

“Görüldüğü gibi deyim her iki söyleniş biçimi de birbirine çok yakın anlamlar taşıyor. Zaten çok kişiyi yanıltan da bu anlam benzerliği. Deyimin anlamı 'görünüşte haktan yana imiş gibi davranarak başka bir amaç gütmek' olduğu için doğrusu **Suret-i haktan görünmek** değil,

Suretâ haktan görünmek'tir.

“İşin doğrusunu böylece saptadıktan sonra, son bir notu kendi ailemden devir aldığım kültür birikimine gönderme yaparak koymalıyım: Bir edebiyat ve felsefe öğretmeni olan annem de 'Suret-i haktan görünmek' derdi. **Sanıyorum**, 'Suretâ haktan görünmek' deyim zamanla 'Suret-i haktan görünmek' olarak, **galat-ı meşhur** yani yaygın kullanılan ve bu nedenle de kabul gören bir yanlış olmuş.”

Sayın Kongar'ın, bu yazısını, “Yozlaşan Medya ve Yozlaşan Türkçe” adlı yapıtına da aynen aktarması (s. 381) yanında, NTV'de “Yorum Farkı” programında Sayın Mehmet Barlas'a “**Suretâ Haktan görünüp** doğruyu savunuyormuş gibi yaparak beni suçluyorsunuz” demesi, kendisini bu yanlışlığa yönelten okurunun kaynaksız, dayanaksız görüşünü ne kadar benimsediğini gösteriyor.

Ancak ben, geçerli ve inanırlı bir kaynağa dayandırılmayan bu görüşe katılamıyorum. Böyle bir sav için konuyu, “bir okurun dikkate getirmesi” yeterli olabilir mi?

Konuyu irdeleyelim:

“**Suret**” sözcüğü hemen bütün kaynaklarda *yüz, dışarıdan görünüş, dış gösteriş, kılık* biçiminde tanımlanıyor.

Şemseddin Sâmî'nin Kamus-ı Türkî'sinde tanım daha anlamlı:

Sûret (*i. Ar.*) 1. Dışardan görü-

nüş. 2. Dış gösteriş; içten ve samimi olmayan dış yüz.

İşte, sözcüğün en belirgin tanımı: Dıştan samimi imiş gibi görünen, ama içten samimi olmayan dış yüz; “gerçek” görünümünde “yapmacık” bir yüz.

Sûretâ (*z. Ar.*) sözcüğünün Kamus'taki tanımıysa şöyle: 1. Görünüşte, 2. Yalandan.

Kubbealtı Lugatı'na bakıyorum: **Sûret-i hak**: Gerçek şekil, doğru biçim.

Sûret-i haktan görünmek: 1. Hak ve hakikat imiş gibi, haklı imiş gibi görünmek. 2. İyi niyetli, temiz yürekli imiş gibi görünmek.

Sûreti siretine uymamak: Göründüğü gibi olmamak, olduğu gibi görünmemek; iki yüzlü olmak. (Siret: dışa yansıyan davranış, yaradılış)

Sayın Kongar, yazısının yukarıdaki bir bölümcesinde “Başka bir Arapça sözcük olan **suretâ**...” dedikten sonra, “Görüldüğü gibi deyim her iki söyleniş biçimi de birbirine çok yakın anlamlar taşıyor. Zaten çok kişiyi yanıltan da *bu anlam benzerliği*” diyor.

Oysa, **sûret** ve **sûretâ**, ayrı anlamda, ayrı iki sözcük değil ki benzesinler: **Sûret** > **Sûreten** > **Sûretâ**...

Dilbilgisi yönünden: **Sûret** = **görünüştü**, bir “ad”dır.

İranlı şair Muciruddin'den bir ikili:

“Sirette cambaz ol, **sûrette** değil (*yaradılıştan cambaz ol, görü-*

nüşte değil) / İp üstünde gezmek-
le örümcek, cambaz olamaz.”

Sûreten > sûretâ sözcükleri
“sûret” sözcüğünün belirteç (zarf)
durumudur; dış görünüşe göre,
görünüşte demektir.

Kamûs-ı Türkî’den bir örnek:

“Bu at sûretâ [*görünüşte*] ondan
güzel ise de öbürü daha cinstir.

Sayın Kongar bir diğer
bölümcede: “*Suret-i hak-*
tan görünerek dediğiniz
zaman “**Hak** suretinde”
yani “**Hak** görünümün-
de” anlamı çıkar” diyor.

Burada, **Hak** sözcüğünün ilk
harfinin büyük yazılmasından an-
laşıyor ki deyim, büyük bir ya-
nılgıyla, “Allah” ile ilişkilendiril-
miş. Öyle olsaydı, *Suret-i haktan*
görünerek derken de *bak* sözcü-
ğünün büyük harfle yazılması ge-
rekmez miydi?

Suret-i hak’taki **hak** (hakk),
adaletin özünü içeriyor ki çoğu-
lu **hukuk**’tur.

“Sûret-i haktan görünmek” de-
yimi, dış görünüşte iyi niyetli, te-
miz yürekli, içtenlikli, kötülük
düşünmeyen birisi gibi görünerek
başkalarının iyiliği için çabalıyor-
muş havasına bürünen; iç yüzün-
deyse, dürüst ve samimi olma-
yan, başka bir amacı gerçekleştiri-
mek için öyle görünen –ikiyüzlü-
kişiler için kullanılır.

Kalıplaşmış sözcüklerden olu-
şan bu gibi deyimlerin belirgin
özellikleri vardır; sözcükleri de-
ğiştirilip yerlerine, aynı anlamda

da olsa, başka sözcükler konula-
maz, sözdizimleri bozulamaz: *Su-*
ret-i haktan görünmek deyimi
Suret-i Hak’tan ya da *Sureta hak-*
tan biçiminde söylenemez.

Sayın Kongar, yazısının so-
nunda *Suret-i haktan görünmek*
deyiminin, *galat-ı meşhur* yani
yaygın kullanılan ve bu nedenle
de kabul gören bir yanlış olabile-
ceğini söylüyor.

Ne zaman galatlaşmış olabilir?..

Üsküp Valisi İsmail Paşa’nın oğ-
lu; Tuna valiliği sırasında Mithat Pa-
şa’nın başkatibi olup Ahmet Cevdet
Paşa’nın valiliğinde Halep’te mek-
tupçuluk yapan; Divan şii gelene-
ğinin son ustalarından şair Leskof-
çalı Galib Bey (1828-1867):

“Hazer et **sûret-i haktan**
görünen bâtıldan”

(İçtenlikli görünen

ikiyüzlülerden kendini sakın);

Mekke ve Medine kadı-
lıklarından sonra ge-
tirildiği İstanbul kadı-
lığının ardından
1585’te Anadolu ka-
zaskeri, 1591’de Rumeli kazaskeri
olan; zevkinin inceliği ve üstün kül-
türü ile “sultan-üş şuarâ” (şairlerin
sultanı) kabul edilen; kendisinden
sonraki yılların en büyük şairlerin-
ce de “üstad” olarak anılan; Kanu-
nî’nin ünlü şairi Bâkî (1526-1600):

“Bâtıl, hemîşe bâtil u bîhu-
dedir(“), velî / Müşkûl budur ki
sûret-i haktan zuhûr ede”

(Batıl, yani doğru olmayan
şey, her zaman için temelsiz ve

gereksizdir; ancak / Zor olan şu
ki, gerçek olmadığı halde hak-
tan, hukuktan, doğrudan yana
görünür).

Derlerken, biri günümüzden
150, diğeri 500 yıl kadar önce
yaşamış bu çok ünlü şairler (ve
daha pek çoğu), *suret-i hak-*
tan(“) görünmek deyiminin aslı-
nı, doğrusunu bilmiyorlardı da

galatını mı kullanmışlar?..•

(*) Bazı kaynaklarda “bîhude-
dir” yerine “merduddur” (makbul
sayılmamış) yazılıyorsa da vezne
(ölçüye) uygun düşmüyor.

(**) Deyimin günümüzdeki
yazılışı “sureti haktan” görünmek
biçimindedir. •

OrhanVelidedeoglu@butundunya.com.tr

Çok eski yıllarda krallıkla yönetilen bir ülke varmış. Ama,
bu ülkede hukuk ve hakimler de varmış. Geleneklere göre, bir va-
tandaş yaşama veda ettiğinde, kent merkezindeki dev çan bir kez
çalınmış. Uzun uzun da yankılanmış.

Tanınmış biri yaşama veda ederse çan iki kez, büyük bir dev-
let adamı ölürse çan üç kez çalınmış. Ya kral?.. O yaşama veda
ettiğinde çan dört kez çalınmış.

Gel zaman, git zaman... Kentte bir olay oldu ve mahkemeye
yansdı. Davanın sanığı olarak mahkeme buzuruna çıkarılan ki-
şinin masumiyetini ise tüm vatandaşlar biliyordu.

Bir formalite olarak görülmesi ve sanığın beraati beklenen da-
vadan sürpriz bir karar çıktı. Sanık para cezasına mahkum oldu.

Hakim sanığa “Bir diyeceğin var mı?..” diye sordu:

Sanık da bu soruya “Hayır!..” yanıtını verdi.

Mahkeme bitti. Dinleyiciler dağıldılar. Kafalarda bir karışık-
lık... Kısa bir süre sonra dev çanın sesi duyuldu. Acaba kim öldü?

Çan bir kez daha çaldı. Tanınmış biri öldü. Kent çan sesiyle bir
kez daha inledi. Hımm... Büyük bir devlet adamı, acaba kim?.. So-
ruya yanıt alınmadan çan bir kez daha yeri göğü inletti.

Herkes “Eyvah!.. Kralımız yaşama veda etti!..” diye bağırdı.

Ancak, gelenekte görülüp işitilmemiş bir biçimde çan, beş ve al-
tıncı kez de çalındı, yer gök inledi ve sesler kesildi.

Herkes çan görevlisine kostu, bunun ne anlama geldiğini öğ-
renmek için... Bir de baktılar ki, çanı, baksız yere mahkum edilen
adam çalıyordu. Hemen adama sordular:

“Ne demek altı kez çan çalmak?.. Kraldan daha büyük biri
mi öldü?”

Adamın yanıtı şaşırtıcı olduğu denli anlamlıydı da:

“Evet... Adalet öldü.”•

Duyarlı okurlarımızdan Doğan Özgezgin, birbiriyle ilişkili iki internet iletisinden aldığı bölümleri size de ulaştırmak için bize gönderdi. Emirali Karaali imzalı iletinin bir bölümü ile Prof. Dr. Tülay Özüerman imzalı ileti aşağıdadır:

Emirali Karaali yazıyor:

“Kaç faniye nasip olmuş ki böyle bir sevgi” diyordu burnunu çekerek süzülen gözyaşlarını silen başörtülü kadın... Babasını, kocasını, çocuğunu kaybetse anca bu kadar acı çekebilirdi. Bakışlarında sevgi vardı, saygı vardı, minnettarlık vardı ve bir insanla, övündüğü hemcinsiyle bütünleşmenin haklı gururu ve belki biraz da gıpta vardı.

Okula gönderme şansı olmayınca kendi elleriyle teslim etmişti biricik kızını onun güvenli ellerine... Öylesine güvenmiş, öylesine inanmıştı ki ona, hiç hastalanmayacak, hiç ölmeyecek ve hep kızının hamisi, ablası, anası olarak yaşayacakmış gibi...

Tabutun içindeki de, arkasından ağlayan da Anadolu kadınıydı.

Giysisi, örtüsü ne olursa olsun; hangi siyasal görüşe, yaşam biçimine yöneltilirse yöneltilsin onunla gurur duyan, çocuğunu emanet eden ya da etmek isteyen de Türk kadınıydı; bedenini olduğu gibi bilincini de, kişiliğini de, tercihini de erkeklerine (baba, kardeş, koca, oğul, hoca-efendi) terk eden, onların belirlediği alan içerisinde ve yine onlar tarafından konulan kurallar çerçevesinde yaşayan ve ne yazık ki kendisinin, kızlarının insanlaşması adına yaşamını harcayan, her türlü melanete göğüs geren Türkan Saylan’a sövüp sayan da...”

Prof. Dr. Tülay Özüerman yazıyor:

“Güzel bir yazı ama duygusallıkta buluşan bu insanlar, bugün canı ile uğraşan Haberal ve Manisalı hocalar için neden yığılmazlar?

Neden akılda buluşmuyoruz da hüzünde buluşuyoruz?

Onlar yaşarken yanlarında yer almayan milyonlar, uğurlayıştta yığılıyorsa, sorgulamamız gereken bir ters işleyiş yok mu?

Duygusallıkta birleştiğimiz kadar dirençte de birleşsek diyorum.

O zaman aydınlarımız bedel ödemezler...” •

Sözcük bilginizi denetledikten sonra, doğru yanıtlar için 16'ncı sayfamıza bakınız

1. sübut (arapça) –

- a) şüpheyeye dayalı suçlama
- b) topluca iftiraya uğramak
- c) meydana çıkma, belirme
- ç) delilsiz hüküm verme

2. derdest (farsça) –

- a) kaçma b) yakalama
- c) kovalama ç) saklama

3. delâlet (arapça) –

- a) delil ve işaret olma
- b) öğüşturma c) kötülük
- ç) suçluluk

4. teberrüz (arapça) –

- a) başkalaşma b) şaşırma
- c) değıştirme ç) meydana çıkma

5. tevsik (arapça) –

- a) sözlü ifade b) yazılı duruma getirme c) sözlü savunma ç) yargısız infaz

6. müfteri (arapça) –

- a) asılsız suç atan b) belgeli suçlayan c) belge gizleyen
- ç) suçu sahiplen

7. temyiz (arapça) –

- a) yürütme, ilerleme
- b) ayırma, seçme c) bitme, tükenme ç) haset etme

8. cürm (arapça) –

- a) gövde b) kök
- c) suç ç) ateş

9. şekva (arapça) –

- a) şikayet b) mutluluk
- c) cinayet ç) cenk

10. cürm-i meşhut (arapça) –

- a) maden posası b) suçüstü
- c) derin uçurum ç) arama yapma

11. mübrez (arapça) –

- a) aranmış, bulunamamış
- b) gizli tanık c) gösterilmiş, meydana konulmuş ç) tanığı korumaya almak

12. şen'i (arapça) –

- a) övülecek davranış
- b) utanılacak ayıp
- c) yardımseverlik
- ç) gamsızlık

İLK DERSİMİZ TÜRKÇE YANITLAR

15'inci sayfamızda yer alan sözcüklerin doğru karşılıkları

1. sübut (arapça) –
c) meydana çıkma, belirme.	7. temyiz (arapça) –
b) ayırma, seçme.
2. derdest (farsça) –
b) yakalama.	8. cürm (arapça) – c) suç.
3. delâlet (arapça) –
a) delil ve işaret olma.	9. şekva (arapça) –
a) şikayet.
4. teberrüz (arapça) –
ç) meydana çıkma.	10. cürm-i meşhut (arapça) –
b) suçüstü.
5. tevsik (arapça) –
b) yazılı duruma getirme.	11. mübrez (arapça) –
c) gösterilmiş, meydana konulmuş.
6. müfteri (arapça) –
a) asılsız suç atan.	12. şen'i (arapça) –
b) utanılacak ayıp.

Cimri, tüm mal varlığından emin olmak için herşeyini satar ve altına çevirir.

Altınlarını yer altına gömüp ara sıra ziyaret ederek inceler. Bu bereketi işçilerinden birinin dikkatini çeker ve orada bir hazine olduğundan kuşkulandır.

Efendisinin sırtı dönükken o noktaya gider ve altını çalar. Cimri dönünce altının yerinde yeller estiğini görür, ağlayarak saçını başını yolar. Onu böyle perişan gören komşusu nedenini öğrenince şöyle der:

“Kendini üzme artık, bir tas alıp aynı çukura koy ve o taşın altınların olduğunu düşün. Çünkü kullanmayı hiç düşünmediğine göre tas da aynı işi görecektir.”

Paranın değeri sahip olmakta değil, kullanmaktadır. •

“Ezop Masalları”

*Yalnızca hastalandığında değil,
cumhuriyeti kurarken de,
devrimleri yaparken de...*

O, Türk Doktorlarına Hep Güvenmişti

YAZAN: DR. UFUK AKYOL

Sivas Kongresi'nde bir üniversite öğrencisi, sesini yükselterek Mustafa Kemal'e şöyle seslendi:

“Manda yönetimi kabul ederseniz sizi de reddeder, ‘Mustafa Kemal vatan kurtarıcısı değil, vatan batırıcısı’ deriz.”

Bu sözün sahibi Askeri Tıbbiye üçüncü sınıf öğrencisi Hikmet Bey, Sivas Kongresi'ne fakülte arkadaşlarının temsilcisi olarak katılmıştı.

Mustafa Kemal, hayretler içinde kalan üyelere genç öğrenciyi gösterdi:

“İşte benim güvendiğim gençlik budur” dedi.

Sonra da, genç öğrenciyi seslendi:

“Müsterih ol evlat” dedi. “Parolamız tektir: Ya istiklal ya ölüm”.

Askeri Tıbbiye öğrencilerinin ortak görüşünü o gün yüksek bir

sesle Mustafa Kemal'e bildiren Hikmet Bey, Türkiye'nin gösteri dünyasında kendine özgü bir ünün sahibi Orhan Boran'ın merhum babası, Dr. Hikmet Boran'dır.

Onun, 9 Eylül 1919 tarihinde Sivas Kongresi'nde Mustafa Kemal'e söylediği sözlerin tümü şöyledir:

“Paşam üyesi bulunduğum Tıbbiyeliler adına konuşuyorum. Mandayı kabul edemeyiz. Eğer kabul edecek olanlar varsa, bunlar kim olursa olsun şiddetle ret ve tenzih ederiz. Farz-ı muhal, manda fikrini siz kabul ederseniz sizi de reddeder, ‘M. Kemal vatan kurtarıcısı değil, vatan batırıcısıdır’ der ve tel'in ederiz.”

Tarihteki son Türk devletinin gerek “kurtuluş” gerekse “kuruluş” aşamalarında, Mustafa Kemal daima “birinci sınıf” insanlarla çalışmıştır. Onun “sağ kolu” konumundaki bu

birinci sınıf insanların çoğu, tıbbiye-
lilerdir, yani doktorlardır.

O smanlı'nın son dönemlerin-
den itibaren doktorlar mo-
dern Batılı değerlere en ya-
kın, en üst düzeyde eğitim
görmüş, en deneyimli vatan evlatları
olarak, hep ön planda yer almışlar
ve gerektiğinde vatanları için tere-
düt etmeden canlarını vermişlerdir.

...Bu asla bir rastlantı değildir.

Bugün büyük metropollerde
ayırında olmaksızın yürüdüğü-
müz caddelerin, sokakların, önle-
rinden geçtiğimiz parkların, bah-
çelerin, konser ve spor salonları-
nın adlarının çoğu, bu "birinci sı-
nıf" insanlara aittir.

Doktorlar, toplumumuzun en
iyi yetişmiş, "birinci sınıf" insanları
olmalarının sorumluluğuyla, top-
lumsal gelişmemizin her dönemin-
de etkin görevler üstlenmişlerdir.

İşte, bu "öncü insanlar"ımı-
zın birkaçının oluşturduğu gu-
rur tablosu:

Dr. Besim Ömer Paşa (Jinekolog,
Darülfünun'un ilk emini 'rektör'.)

Dr. Refik Saydam (Cumhuriyet
döneminin ilk sağlık bakanı. 1919
Bandırma Vapuru yolcusu.)

Dr. Hulusi Behçet (Dermato-
log, Behçet hastalığını tanımlayan
bilim adamı.)

Dr. Tevfik Sağlam (Dahiliyeci,
İstanbul Üniversitesi rektörü. Kızı-
lay genel başkanı. Verem Savaş
Derneği kurucusu.)

Dr. Abdülkadir Noyan (Ankara
Üniversitesi Tıp Fakültesi kurucu-

su ve ilk dekanı. Kolera ve tifüs
aşılarını geliştirdi.)

Dr. İbrahim Tali Öngören
(1919 Bandırma Vapuru yolcusu.
1920 Moskova Heyeti üyesi. T.C
Batum konsolosu.)

Dr. Reşit Galip (Milli eğitim
bakanı. Modern üniversitelerin
kurucusu. Halkevleri, Türk Dil ve
Tarih Kurumları'nın kurucusu.)

Dr. Lütfü Kırdar (Göz doktoru.
Manisa valisi. İzmir Sağlık müdü-
rü. İstanbul belediye başkanı.)

Dr. Tevfik Rüştü Aras (Jineko-
log. İşgal İstanbul'undaki 'Bekir
Ağa Bölüğü' mahpuslarından. İtti-
hat Terakki kurucularından Dr.
Nazım'ın bacanağı, Latife Ha-
nım'ın uzaktan akrabası, gazeteci
Altemur Kılıç'ın ebesi.)

Dr. Akil Muhtar Özden (Far-
makolog. İşgal İstanbul'unun Tıp
Fakültesi dekanı.)

Dr. Esat Işık (Göz doktoru. Mal-
ta sürgünü. Dışişleri eski bakanla-
rından Hasan E. Işık'ın babası.)

Dr. Resim Ferit Talay (İşgal İs-
tanbul'unda "Minber" gazetesinin
imtiyaz sahibi. Dr. Fikret ile bera-
ber Atatürk'ün "can dostu".)

Dr. Adnan Adıvar (İlk kabi-
nenin sağlık bakanı. Sakarya Sa-
vaşı ve Büyük Taarruz'da TBMM
2. başkanı, Einstein ile görüşen
iki Türk'ten biri.)

1906-1998 yıllarında yaşayan
ünlü matematikçi Andre Weil,
"Birinci sınıf insanlar birinci sınıf
insanları yanlarına alırlar, ikinci
sınıf insanlar üçüncü sınıf insanla-

rı yanlarına alırlar" der, kendi
adıyla anılan kuralında!

1916-1922 döneminde İngiltere
başbakanlığı yapan, Türk düşmanı
Lloyd George (1863-1945) ise,
"Yüzyıllar nadiren dahi yetiştirir,
şu şanssızlığımıza bakın ki, bu
yüzyılda o büyük dahiyi çağımız-
da Türkler yetiştirdi" demektedir.

19'uncu yüzyıl ünlü Fransız fiz-
yoloji uzmanı Claude Bernard'ın
"Rastlantı, her zaman hazır beyin-
leri yeğler" sözüne vurgu yapan
Prof. Dr. Metin Özata "Atatürk ve
Tıbbiyeliler" adlı kitabında şöyle
devam etmektedir:

"Akli değil, nakli bilgiye itibar
eden, eleştirel akıldan nasibini al-
mamış, özgür olmanın anlamını

ve değerini bilmeyen sömürge in-
sanları değerini bilmesede, Ata-
türk'ün büyüklüğü rakiplerince
de dile getirilmiştir.

"Kompleksiz, akıl sahibi ve
özgür bir insansanız, Atatürk sizin
için büyük bir insandır.

O 'birinci sınıf'tır."

O nedenledir işte, tüm aydınlık-
ları, çağdaşlıkları, bilgi ve ulusal so-
rumluluk namuslarıyla tıbbiyelerin,
doktorların, o birinci sınıf adamın
en yakınında yer almaları...

Yaşamının son bölümünde
"Beni Türk doktorlarına emanet
ediniz" derken Atatürk, kuşku-
suz, "Tıbbiyeliler" in bu namusla-
rına olan güvenini de bir kez da-
ha pekiştiriyordu. •

•Seni sen olduğun için değil, seninle birlikte olduğumda ben
olduğum için seviyorum. •Hiç kimse göz yaşlarını bak etmez, on-
lara layık olan kişi ise seni ağlatmaz. •Sen istediğinde sana âşık
olmaması, sana âşık olmadığı anlamına gelmez. •Gerçek arka-
daş, elini tutan, kalbine dokunandır. •Birisine yabancılaştıranın
en kötü biçimi yanında oturuyor olup ona hiçbir zaman ulaşama-
yacağını bilmektir. •Hiçbir zaman gülümsemekten vazgeçme, üz-
gün olduğunda bile! Gülümsemene kimin, ne zaman âşık olaca-
ğını bilemezsin. •Tüm dünya için yalnızca bir kişi olabilirsin; fa-
kat kimileri için sen bir dünyasın. •Zamanı onu seninle birlikte
geçirmeye hazır olmayan biriyle geçirme. •Belki de uygun kişiyi
tanımandan önce yanlış kişilerle tanışman, onu tanıdığında min-
nettar olman içindir. •"Bitti" diye üzülmeye, "Yaşandı" diye sevin.
•Her zaman seni üzecek birileri olacaktır, yapman gereken insan-
lara güvenmeye devam etmek, kime iki kez güveneceğine daba
fazla dikkat etmektir. •Birini daba iyi tanımadan ve bu kişinin se-
nin kim olduğunu bilmesinden önce kendini daba iyi bir kişiye
dönüştür ve kim olduğunu bilerek kendine güven. •Kendini çok
zorlama, en güzel şeyler onları en az beklediğinde olur. •

Gabriel Garcia Marquez

HAZIRLAYAN: BÜTÜN DÜNYA YAZI İŞLERİ

Bir güzellik yarışması düzenlenseydi ve bu yarışmada adayların eğitim, felsefe, toplumsal kültür vb. kriterler-

deki “zenginlikleri” değerlendirilseydi, hiç kuşkusuz Türkan Saylan, bu yarışmada dünya güzeli seçilirdi.

Oysa biz onu, bir terör örgütü üyesi gibi gördük, yaşamının son bir ayında ona, dayalı-

Onbinlerce gazete okurundan biri olan yurttaş Mehmet Kurthan, “Kardelenlerin Annesi” ya da “Atatürk’ün Kızı”nı yitirdiğimiz 18

Mayıs 2009 Pazartesi sabahı bir internet sitesinde, yüreğindeki isyan ateşini böyle seslendiriyordu. “Cumhuriyet” gazetesi de aynı tarihli başyazısında, Türkan Saylan’ın bir gün önce uykuya yatırılması konusunda şunları yazıyordu:

“Ergenekon tertibinin son vurgunları arasına kattığı Türkan Hoca uykuya daldı, dileriz uyanır.

“Türkan Saylan ömrünü ve benliğini insanların uyanması, bilinçlenmesi, çağdaşlaşmasına adamıştı.

lan ömrünü ve benliğini insanların uyanması, bilinçlenmesi, çağdaşlaşmasına adamıştı.

“Kurduğu derneğin adına ülküsünü de yazmıştı:

*Türkan Saylan
ömrünü ve benliğini
insanların
uyanması,
bilinçlenmesi,
çağdaşlaşmasına
adamıştı.*

“Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği...”

Türkan Hoca Ergenekon’un son kurbanı mıdır? Daha önce bu yolda yaşamını yitirmiş, sağlığını kaybetmiş adları sıralamaya gerek yok.

“Türkan Saylan’ın yaşamı her yurttışa örnek olacak bir hayat öyküsünü içeriyor, ‘çağdaş yaşamı’ yeğleyen insanlarımıza somut bir mesaj değeri taşıyor.

Hoca’nın uykusu bile çağdaş uyanışın bayrağını dalgalandırmaktadır.”

ÇYDD Başkanı Saylan, bilinci kapandıktan önce ailesi ve dernek yöneticilerine vasiyetini açıkladı. Bilinci kapandıktan kısa bir süre önce ailesi ve dernek yöneticileriyle son kez biraraya gelen Saylan, onlardan “vasiyet” niteliğinde bir dizi istekte bulundu.

Saylan, kız öğrenci sayısının 36 binden 100 bine çıkarılmasını, Türkiye’deki her köye bir okul

yapılmasını ve her kasabada kız öğrenci yurdu yapılmasını istedi.

Saylan’ın büyük boy bir resmi, Türk bayrağı ve ÇYDD flamlarının asıldığı dernek merkezinin bahçesinde açılan taziye defterinin arkasına, Saylan’ın Ergenekon Soruşturması kapsamında evi arandığı zaman camdan kendisini destekleyenlere el sallarken çekilen fotoğrafının yağlı boya tablosu konuldu.

17 yıldır savaşım içinde olduğu kansere yenik düşen ÇYDD Genel Başkanı Prof. Dr. Türkan Saylan’ın cenaze töreni, 19 Mayıs Salı günü yapıldı.

ÇYDD 2. Başkanı Prof. Dr. Ayşe Yüksel, “Bugünün 19 Mayıs’a denk gelmesi hepimiz için çok anlamlı.

“19 Mayıs, Atatürk’ün Kurtuluş Savaşı’nı başlatmak için Samsun’a çıktığı tarih. Ben bunu Türkan hocamızın bu anlamlı günde belki Ata’sına kavuşması gibi algıladım” dedi.

ÇYDD Başkan Yardımcısı Prof. Dr. İbrahim Kaboğlu, gazetecilere yaptığı açıklamada, Ergenekon Soruşturması kapsamında

“haksız uygulamalara maruz kalan” Saylan’dan devletin özür dilemesini istedi.

Prof. Dr. Kaboğlu, gazetecilerin Saylan’ın ölümüyle, gözüne alınmasının bir ilişkisi olup olmadığını sorması üzerine şunları söyledi:

“Hiç kuşku yoktur ki, ömrünü, yaşamını, bütün etkinliklerini Türkiye’ye adanmış, Türk insanın geleceği için özgürlüğü ve mutluluğuna adanmış bir kişinin hukuk dışı olaylara bulaşmış görüntüsünün resmen verilmesi, tabii ki bu ölüm sürecini etkilemiştir.

Ama kişiliği okadar farklı, o kadar kamuya yönelik bir tepkisi var ki; ilk tepkisi uğradığı haksızlığa değil, başta yakın arkadaşları olmak üzere, ÇYDD şubeleri ve yöneticilerine yapılan hukuk dışı müdahale karşısında tepki göstermek olmuştur.

19 Mayıs 2009 Salı günü son yolculuğuna uğurlanan Saylan için Lütfi Kırdar Kongre Merkezi’nde düzenlenen törende izdiham yaşandı. Binlerce seveni ona son görevlerini yerine getirmek için Lütfi Kırdar’a akın etti.

Binlerce kişi dışarıda kaldı.

Teşvikiye Camisi’nde de büyük kalabalık toplandı. Cenaze namazında konuşan Eski Müftü İhsan Özkeskin, “İnanıyorum ki Türkan Saylan hanımefendi ödülünü Allah’tan alacaktır” dedi.

Saylan’ın evi önünde ise kendisini sevenler karanfil bırakmaya devam ediyorlardı.

Çok sayıda sivil toplum örgütü ve ünlü isimler de törene katıldılar.

Hükümetin herhangi bir temsilcisinin, İstanbul valisi ve belediye başkanının törene katılmayıp çelenk bile göndermemeleri dikkat çekti.

Bu arada TSK’nın törene gönderdiği çelenk cenazeye katılanlar tarafından alkışlanırken, törene katılmayan Genelkurmay Başkanı Org. İlker Başbuğ, “Türk Silahlı Kuvvetleri olarak Türkan Saylan’ı anmak borcumuz” dedi.

Başkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmet Haberal da törene bir çelenk göndermişti.

Saylan’ın cenazesi, Teşvikiye Camisi’ndeki törenin ardından büyük bir kortej eşliğinde Zincirlikuyu Mezarlığı’na götürüldü. •

150 Yıllık Hizmeti 50 Yılda Yaptı

HAZIRLAYAN: BÜTÜN DÜNYA YAZI İŞLERİ

Istanbul Lepra Hastanesi başhekimliğini yaparken korkulu hastalık cüzzamın kökünü ülkeden kazıyarak ülkesine hizmet eden Prof. Dr. Türkan Saylan, yaşamı boyunca kendini çağdaşlığı, bilime ve Atatürk İlkeleri’ne adanmış bir cumhuriyet kadınıydı. Binlerce insanın okumasına ve hayatını değiştirmesine yardımcı olan Saylan iki çocuk annesiydi.

Türkan Saylan, 13 Aralık 1935 tarihinde İstanbul’da dünyaya geldi. Cumhuriyet döneminin ilk müteahhitlerinden Fasih Galip Bey ile evlendikten sonra Leyla adını alan İsviçreli Lili Mina Raiman çiftinin beş çocuğunun en büyüğü olan Saylan, 1957’de evlendi. İki oğlan çocuk annesi olan Saylan’ın, biri grafiker öteki hekim iki oğlundan iki torunu bulunuyor.

1944-1946 yıllarında Kandilli İlkokulu ve 1946-1953 yıllarında Kandilli Kız Lisesi’nde okuyan

Saylan, 1963’te İstanbul Tıp Fakültesini bitirdi. 1964-1968 yılları arasında SSK Nişantaşı Hastanesi’nden deri ve zührevi hastalıklar uzmanlığını alan Saylan, bu konuda Türkiye’deki 8 kadından biri unvanını taşıyor. 1968 yılında İÜ İstanbul Tıp Fakültesi Dermatoloji Anabilim Dalı’nda başasistanlığa başlayan Saylan, 1971’de İngiliz

Kültür Heye-ti’nin bursuyla İngiltere’de ileri eğitim görmüş, 1974’de Fransa’da, 1976’da yine İngiltere’de kısa süreli çalışmalar yapmış, 1972’de doçent, 1977’de profesör olmuştu. 1982-

1987 yılları arasında, İstanbul Tıp Fakültesi Dermatoloji Anabilim Dalı başkanlığını, 1981-2001 yılları arasında İstanbul Tıp Fakültesi Lepra Araştırma ve Uygulama Merkezi müdürlüğünü yürüten Saylan, 1990’da oluşturulan İÜ Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi’nin kuruluşunda görev aldı ve 1996’ya kadar müdür

yardımcılığı ile Kadın Sağlığı derslerinin koordinatörlüğünü yaptı.

Dermatoloji kliniğinin öğretim üyesi olarak 2002 yılı sonuna kadar çalışan Saylan, 13 Aralık 2002 tarihinde emekli oldu. Türkmen Saylan, 1976 yılında cüzzam çalışmalarına başlamış, Cüzzamla Savaş Derneği ve Vakfı'nı kurmuştu. 1986'da kendisine Hindistan'da "Uluslararası Gandhi Ödülü" verilen Saylan, 2006 yılına kadar Dünya Sağlık Örgütü'nün cüzzam konusunda danışmanlığını yaptı. Uluslararası Lepa (cüzzam) Birliği'nin (ILU) kurucu üyesi ve başkan yardımcısı olan Türkan Saylan, Avrupa Dermatolojisi Akademisi'nin ve

1989'da, bir grup Atatürkçü aydın tarafından devrim yasalarını ve laik düzeni koruyup geliştirmek amacıyla oluşturulan Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin (ÇYDD) kurucularından olan Saylan, 18 Mayıs 2009 gece saat 04:45'e kadar da derneğin genel başkanlığını yürüttü.

Uluslararası Lepa Derneği'nin üyesiydi. Dermatopatoloji Laboratuvarı'nın, Behçet Hastalığı ve Cinsel İlişkiyle Bulaşan Hastalıklar polikliniklerinin kurulmasında yer alan Saylan, 1981-2002 yılları arasında 21 yıl, gönüllü olarak Sağlık Bakanlığı İstanbul Lepa Hastanesi başhekimliğini yapmıştı.

1989'da, bir grup Atatürkçü aydın tarafından devrim yasalarını ve laik düzeni koruyup geliştirmek amacıyla oluşturulan Çağdaş

Yaşamı Destekleme Derneği'nin (ÇYDD) kurucularından olan Saylan, 18 Mayıs 2009 gece saat 04:45'e kadar da derneğin genel başkanlığını yürüttü.

Saylan, 14 Nisan 2007 Ankara, Tandoğan ve 29 Nisan 2007 İstanbul, Çağlayan Cumhuriyet Mitingleri'nin organizasyonunda ve icrasında bulundu.

Kanser tedavisi görmek isteyen Erişken Soruşturması kapsamında arandı. Sağlık durumunun kritikliği yüzünden söz konusu eve "baskın" kamuyunda tepkilere yol açtı.

S a y l a n , 1990'da oluşan Öğretim Üyeleri Derneği'nin kurucusu ve ilk dönem II. başkanlığını yaptı. 1995'te mezun olduğu lise için oluşturulan Kandilli Kız Lisesi

Kültür ve Eğitim Vakfı'nın (KANKEV), 1995'de kurulan Türkiye Çağdaş Yaşamı Destekleme Vakfı'nın (TÜRKÇAĞ) kurucusu ve başkanlıklarını yaptı. Birçok mesleki ve sosyal derneğin üyesi olan Saylan, gönüllü kuruluş olarak, ÇYDD'nin genel başkanlığını, TÜRKÇAĞ ve KANKEV Vakfı başkanlığı ile Cüzzamla Savaş Derneği ve Vakfı başkanlığını, sürdürmekteydi.

Saylan, 9'uncu Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından 31

Mart 2000 tarihinde Sosyal Hizmetler Danışma Kurulu üyeliğine seçilmişti. Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından ise 2 Şubat 2001'de YÖK üyeliğiyle görevlendirilen Saylan, bu görevi Şubat 2007'ye kadar sürdürmüştü.

Saylan, 2003-2004 arasında Başbakanlık İnsan Hakları Danışma Kurulu üyeliği ve İstanbul İl İnsan Hakları Kurulu üyeliklerinde bulunmuştu.

Saylan, 440'ın üzerinde yayın yazdı. Bunların 50'si yabancı dergilerde yayımlanmış tıbbi çalışmaları, 204'ü tıbbi, sosyal ve siyasal içerikli gazete makaleleri, 186'sı ise Türkçe tıbbi dergilerde ve kongre kitaplarında yayınlanmış araştırma, derleme ve olgu bildirimleriydi.

2'si kitap, 3'ü seminer kitabı olmak üzere 5 yayını editör grubunda yer almıştı. "1. Basamak Sağlık Hizmetlerinde Deri ve Zührevi Hastalıklar El Kitabı" adlı, 5 baskı yapan ders kitabı, makalelerini içeren ve üç baskı yapan "Cumhuriyetin Bireyi Olmak", çocukluk yaşamını anlatan ve 4 baskı yapan "At Kız", son yazılarının toplandığı ve 2003'te yayımlanan "Cumhuriyetin Bireyi Olmak II", 2004'te Mehmet Zaman Saçlıoğlu'nca kaleme alınıp Türkiye İş Bankası'nca bastırılan, yaşamının öyküsünü içeren ve altı baskı yapan "Güneş Umuttan Şimdi Doğar", 2006'da yayımlanan Cumhuriyet Radyo'da konuklarıyla yaptığı söyleşilerden oluşan "Geç-

mişten Geleceğe Radyo Cumhuriyet'te Çağdaş İnsan Söyleşileri" olmak üzere altı kitabı yayımlanmıştı.

2005'te "Cumhuriyetin Bireyi Olmak I ve II", son dönem yazılarını da eklenerek genişletilmiş ve birleştirilmiş baskı biçiminde yayımlanmıştı. Zehra İpşiroğlu'nun Türkan Saylan'la yaptığı, uzun zaman dilimini içine alan bir söyleşiyi kapsayan kitap "Yapıcılığın Gücü" ise 2006'da yayımlanmıştı.

Saylan, İtalya "Foyer des Artistes Kurumu Ödülü", "Ülkemizde Yılın Kadını Ödülü" gibi onlarca ödüle de layık görülmüştü.

Prof. Dr. Türkan Saylan'ın çeşitli kuruluşlardan aldığı ödüller ise şunlar:

"Uluslararası Gandhi Ödülü" Hindistan Hükümeti'nce, •1986 "Atatürk İlke ve Devrimleri Ödülü" İstanbul Üniversitesi, •1960 "Dowling Kulübü Onur Üyesi" İngiltere Dermatologları Derneği, •1978 Kuzey Amerika Klinik Dermatoloji Derneği tarafından Onur Üyesi seçildi, •1996 "Atatürk İlke ve Devrimleri Ödülü" İstanbul Üniversitesi (ikinci kez), •1996 "Ülkemizde Yılın Kadını Ödülü" •1990, "Melvin Jones Ödülü" Lions Kulüpleri, •1991 "Atatürkçü Düşünceye Hizmet Ödülü" İncirli Lions Kulübü, •1996 "Kuvayi Milliye Ödülü" Halic Rotary Kulübü, •1997 "Atatürk Ödülü" Tuzla Rotary, •1997 "Fahretin Kerim Gökay Ödülü" Türk Lions

Vakfı, •1997 “Türkiye Ziraatçılar Birliği Dayanışma Ödülü” •1998 “75. Yıl Ödülü” Türk Kadınlar Birliği Şişli Şubesi, •1998 “Uğur Mumcu-Muammer Aksoy Ödülü” ADD İstanbul Şubesi, •1999 “Rıfat Ilgaz Kültür Merkezi Onur Ödülü” Rıfat Ilgaz Kültür Merkezi, •2000 İtalya “Foyer des Artistes Kurumu Ödülü”, •2001 “Hasta ve Hasta Yakını Hakları Derneği Ödülü” Cüzzamlı Hastalara verdiği uzun süreli hizmet ve getirdiği bakış açısı nedeniyle, •2001 “Education and Modernization Award” Atatürk Society of America Amerika/Atatürk Topluluğu, •2001 “Sanat Kurumu Onur Ödülü”, •2002 ‘Atatürk/Çağdaşlık Ödülü’ Dünya Atatürkçü Kuruluşları, •10 Kasım 2003 “Üstün Hizmet Ödülü” Yıldız Teknik Üniversitesi, •2004 “Eğitim Ödülü” TED Koleji, •2004 “100. Yıl Mesleki Başarı Ödülü” Rotary Kulübü, •2004 “İnsan Hakları Ödülü” İzmir Karşıyaka Belediyesi, •2004 “Türkiye’nin En İyi Eğitimsi” Ödülü Tempo Dergisi, •2004 “Yılın En Yürekli Kadını Ödülü” Kültür Üniversitesi öğretim üyeleri ve öğrencileri, •2004 “Puduhopa Ödülü” Adana Kütür Sanat Derneği, •2005 “Meslek Hizmetleri Ödülü” Ankara Emek Rotary Kulübü, Ekim •2005 “Toplumsal Barış Ödülü” Barış Radyo, •2005 “İnsan Hakları Demokrasi Barış ve Dayanışma Ödülü” SODEV Sosyal Demokrasi Vakfı, •2005 “İyi Kalpli Ol Ödülü” Türk Kalp Vakfı, •2006 “Yılın Başarılı İş Kadınları Ödülü” Dünya Gazetesi, •2006 “ÇEK Eğitim

Ödülü” Çağdaş Eğitim Kooperatifi, •2007 “Onur Ödülü”, Maltepe Üniversitesi Zirvedekiler İletişim Ödülleri kapsamında Maltepe Üniversitesi, •2007 “Yılın Keçisi Ödülü” Gururlu duruşu ve çağdaşlaşma yolundaki inadı nedeniyle Fethiye/Ölüdeniz Belediye Başkanlığı, •2007 “Cumhuriyetimizin Yılmaz Savaşçıları Onur Ödülü” Mersin/Yenice halkının oylarıyla Yenice Belediyesi’nce, •2007 “Örnek Kıdemli Vatandaş Ödülü” TURYAK ve Hacettepe Üniversitesi’nce, •2007 “Melvin Jones Ödülü” 118. Lion Kulübü’nce 2. kez, •2007 “Hizmet Ödülü” Tıp ödülleri kapsamında Bayındır Hastanesi’nce, •2007 “Hizmet Ödülü” Eminönü Rotary, •2007 “Hizmet Ödülü” Metropolitan Rotary, •2007 “Yılın En Başarılı Kadını Ödülü” Böbrek Vakfı, Mart •2008 “Aydınlanma Onur Ödülü” Yeni Kuşak Köy Enstitülüler Derneği, •2008 “Margarette Golding Ödülü”, •2008 “Yılın Sivil Toplum Önderi”, Ekonomist Dergisi.

Eğitim alanındaki hizmet ve başarıları dolayısıyla Prof. Dr. Türkan Saylan’a “Vehbi Koç Ödülü” de verildi. Saylan’a ödül 9’uncu Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, Mustafa Koç ve Vehbi Koç Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Semahat Arsel tarafından sunuldu.

ÇYDD Genel Başkanı Prof. Dr. Türkan Saylan, Boğaziçi Üniversitesi (BÜ) tarafından, cüzzam ve eğitim alanındaki çalışmaları nedeniyle “Fahri Doktora” unvanına da layık görülmüştü. •

Dün toprağa ektiğimiz ‘güzel anne’ye teşekkür!

YAZAN: MUSTAFA MUTLU

Dün toprağa verdiğimiz güzel anne... Önceki akşam senin fotoğraflarına baktım uzun uzun... Sararmaya yüz tutmuş, siyah-beyaz fotoğrafları, hayatını anlatan kitabın sayfalarından beynime kazıdım...

Kazıdım ki (görmek kısmet olursa) ilerideki yıllarda torunlarına anlatabayım...

Otuзlu yaşlarındaki idealist bir doktorun, Doğu Anadolu’nun bilmem neresindeki bir göçebe çadırında üzerindeki patiska elbisenin, bozkır rüzgârında savruluşunu resmedebileyim, mavi-pembe bir masal gibi...

Kısacık kestirdiği saçlarıyla, “Benim dünya güzelliklerinde gözüm yok” diyen ermişliğinden keyifle söz edebileyim...

Dişleri dökülmüş hastasıyla çeşme başında karpuz yerken gözlerinde beliriveren ışıltının, okuduğum kitabın saman sarısı sayfalarına yansımaları... Karşısındaki çaresiz adamın hayatı boyunca kimseden görmediği bu ilgi ve şefkatle dirilip, hayata sarılma gücü bulmasını bir de...

Adının başına doçent, profesör gibi sıfatları, lüks muayenehanesinde daha yüksek bir vizite ücretiyle zenginlere hizmet etmek için almadığını... O unvanların

yoksul ve çaresiz insanların hastalık çökmüş evlerinde bir şeyler yapabilmek için çırpındığı yıllarda kendiliğinden geldiğini öğretebileyim onlara...

Dün toprağa verdiğimiz güzel anne... Seni ezberledim saatler boyunca...

Din bezirganları tarafından kan-

İNİNDE yürümek zorunda kalan Hacer kızın, sana rastladıktan 15 yıl sonra beyaz önlükler içinde hasta muayene eden Dr. Hacer Hanım'a dönüşmesinin sihirli öyküsünü öğretebileyim yılgın çocuklara...

Yardımcı Doçent Nermin Hanım'ın babasının okuma yazma bile bilmediğini...

S aliha Öğretmen'in senin yaptırdığın kız yurdunda kalırken ilk kez iliklerine kadar ısındığını söyleyebileyim.

Minicik kızlara öğrettiğin, "hayalleri gerçeğe dönüştürme" sanatını aktarabileyim gelecek kuşaklara...

Dün toprağa verdiğimiz güzel anne... Dün seninle birlikte çıktım son yolculuğuna...

Sahip çıktığın, kadın olmanın kutsallığını aşıladığın binlerce kızın gözlerinden sel gibi akıyordu yaşlar Harbiye'de...

O yaşları, eşimin gözlerinde gördüm en yakından... Ve hatıra defterimin en ayrıcalıklı bölümüne yazdım.

Hayatlarında seni bir kez bile görmedikleri halde, sana teşekkür etmek için koşup gelen on binlerce kadının ve erkeğin sevgisini yazdım o sayfalara...

Yazdım ki; onların şanslı çocukları, senin yetiştirdiğin akranlarına, arkadaşlarına sarılabilsinler; bizim sana sarıldığımız gibi...

Kötülük ve sevgisizlik değil, iyilik kök salsın minicik yüreklerine...

Yetmiş küsur yıl önce başla-

yıp, dün Zincirlikuyu Mezarlığı'nda sona eren yolculuğun o eşsiz destanı; bir ezgi gibi dolaşabil-sin kulaktan kulağa...

Sana binlerce kez teşekkür ediyorum, dün toprağa verdiğimiz güzel anne...

Kızım için başta...

Onun yaşayacağı dünyaya çağdaş, eğitilmiş, iyi yetişmiş akranlarını armağan ettiğin için...

Hayatını bizimle paylaştığın ve seninle aynı zaman diliminde yaşamış olmanın onurunu yaşattığın için binlerce kez teşekkürler sana!

Bize böylesine içten teşekkür etme olanağı sağlayacak kadar temiz ve onurlu bir yaşam sürdüğün için teşekkürler!

Aslında yanlış yazdım baştan beri: Dün seni toprağa vermedik güzel anne...

Ektik!

Senin gibi binlercesi yeşersin diye...

FOTOĞRAF!

Dün Harbiye'den Teşvikiye'ye... Oradan da, Şişli ve Mecidiyeköy üzerinden Zincirlikuyu'ya akan insanların fotoğraflarına bakın bugünkü gazetelerde...

Dünkü o uzun yürüyüş sadece bir halkın, annesine vedası değildi.

Onun sayesinde biçimlenen ve bilinçlenen insanların bir resmegeçiydi aynı zamanda!

Ve hepsi... Hepimiz...

Yaşadığımız büyük acıya inat, coşkuluyduk...

O fotoğraflara iyi bakın ve hat-ta onları kesip saklayın...

Çünkü geleceğimiz o fotoğraflarda gizli...

Cüppeli, sakallı, çarşafı ve ezik bir toplumun, bize uzak hayaletinde değil!

GÜNÜN SORUSU

Kendisini aydın sanan liboş arkadaşlar... Dün gerçek bir aydını uğurladık biz...

Nerelerdeydiniz?•

Amerika'nın eski cumhurbaşkanlarından Wilson, tanıdıklarının kendisinden sık sık bir şeyler istemelerine alışık olmasına karşın, yüksek rütbeli bir bürokrat arkadaşının çoğu anlamsız istekleri karşısında çok sinirleniyordu.

Bu arkadaşı bir gün, Wilson'ı yine çileden çıkaracak bir istekte bulundu ve "Ticaret Bakanlığı'ndaki bir genel yönetmen bu sabah ölmüş" dedi. "Sizce bir sakıncası yoksa, onun yerine ben geçebilir miyim?"

Wilson, uzun yıllar birlikte çalıştığı arkadaşının bu isteği karşısında sinirlendiğini belli etmemeye çalışarak, ona şöyle karşılık verdi:

"Bence hiçbir sakıncası yok bunun" dedi. "Siz onun yerine tabuta girmek istedikten sonra..."•

dınlan, sömürülen, kullanılan bir cemaatten; kardelenler yeşertmek için verdiğin mücadeleyi ezberledim...

Ezberledim ki, çaresiz köylerin yıkık dökük evlerinde doğup cahilliğin önünde umarsızca sürüklenen çocuklara anlatabileyim "kadere teslim olmamaları" gerektiğini...

Yırtık lastik ayakkabısıyla karlar

Saylan'ın Soluğunu Sürdürmek

YAZAN: CELAL TOROĞLU

Türkan Saylan'ı kaybettiğimiz haberi geldiğinde A. Kanevski'nin aşağıdaki dizelerini okuyordum. Bir gün insan virgülü kaybetti. O zaman zor cümlelerden korkar oldu ve basit ifadeler kullanmaya başladı, virgülsüz...

Cümleleri basitleşince, düşünceleri de basitleşti. Bir başka gün, ünlem işaretini kaybetti. Alçak bir sesle ve ses tonunu değiştirmeden konuştu. Ne hiçbir şeye kı-

zıyor ne de bir şeye seviniyordu. Hep ünlemsiz yaşıyordu. Bir süre sonra soru işaretini kaybetti ve soru soramaz oldu. Hiçbir şey ama hiçbir şey onu ilgilendirmiyordu.

Ne evren ne dünya ne de ken-

disi umurundaydı. Birkaç yıl sonra iki nokta üst üste işaretini kaybetti ve davranış sebebini başkalarına açıklamaktan vazgeçti.

Ömrünün sonuna doğru elinde yalnız tırnak işareti kalmıştı. Kendine özgü tek düşüncesi yoktu.

Hep tırnakla alıyordu düşünceleri başkasından...

Son noktaya geldiğinde düşünmeyi ve konuşmayı çoktan unutmuştu.

Son yıllarda ne kadar arttı etrafımızda bu tani m l a m a l a r a

uyanlar değil mi? Hayata sadece 30 derecelik bir açıdan bakıp 360 dereceyi göremeyenler, sabah vakitlice kalkıp zamanın karanlık düşüncelerini yayanlar tarafından nasıl da hayasızca yıp-

ratılıyor bu ülkenin aydınlık insanları diye düşündüm.

Karamsarlık kaplıyor bazen içimi, hayata yenilgiyle başlayan çocuklarımızı düşünüyorum, onları bekleyen geleceği, ülkemizi, vatanımı... Ama sonra birden aramızdan ayrılırlar da, yaşamalarının son günlerinde ve hatta ölümleri ile bile bize ışık saçan, umut saçan Atatürk'ün mirasına sıkı sıkıya bağlı insanlarımızı görünce karamsarlığım kayboluveriyor...

Önce hayal edip sonra o hayali gerçekleştirmek için çalışanlar, yaşamalarını bilime, eğitime, topluma adayanlar, cehalete karşı büyük mücadele verenler gözümün önüne ge-

liyor... Hayatlarında virgül, ünlem, soru işareti, iki nokta olup da tırnak işareti olmayan insanlar... İşte o zaman karanlıklar aydınlık oluyor...

Türkan Saylan da işte o insanlardan biriydi; çocuklarımızın aydınlık insanlar olarak yetişmeleri için anahtarın kadınlarda olduğunu bilerek, eğitimsiz yaşayan tüm kız çocuklarının okuması için onlara dokunarak, insanca, onurla, azimle, umudunu yitirmeden çalışan mangal yürekli "kadın"!

Işıklar içinde yat Türkan Hocam, mekanın cennet olsun....

Sen hiç merak etme... Nasıl Atatürk'ün nefesinin bittiği yerden nefes almaya devam ettiysek, senin nefesinin bittiği yerden aynı nefesi almaya devam edeceğiz...•

Yıllar önce bir adam yağmurun altında yol alıyordu. Arabasını bir benzin istasyonunda durdurdu ve penceresini aralayarak istasyonda görevli adama seslendi:

"Depoyu doldurur musunuz lütfen?"

Kendisi arabasının içinde ıslanmadan otururken yağmurun altında arabasının deposunu dolduran adama baktı ve pencereden parayı uzatırken "Sizin böyle yağmurun altında ıslanmanıza neden olduğum için üzgünüm" dedi özür dilercesine.

Petrol istasyonunda çalışmakta olan adam yüzünde güneşli bir günün ışıltılarıyla yanıtladı adamı:

"Merak etmeyin bayım, ben yaşantımdan çok memnunum" dedi. "Birkaç yıl önce askerliğimi yaparken teröristlerle çıkan bir çatışmada kendi kendime 'Buradan sağ çıkarsam hangi koşulda olursam olayım mutlu olmaya çalışacağım, koşullarım nedeniyle yaşama sitem etmeyeceğim' demiştim ve yağmurun altında çalışmak beni mutsuz edemez" dedi.

Davranışlarımızın sorumluluğunu taşıyabilmek mutluluğa doğru atılan önemli bir adımdır. •

ADALETSİZLİK SUÇLARIN EN BÜYÜĞÜDÜR

ABD başsavcılığı da yapan Amerikalı ünlü hukukçu, iş adamı, politikacı ve 1994-2001 döneminde New York kentinin belediye başkanlığını yapan Rudolph William Louis “Rudy” Giuliani, New York’ta suç oranını düşürmesindeki başarısının gizini açıklarken, “Hiçbir suç cezasız bırakılmamalıdır; ama hiçbir ceza da adaletsiz olmamalıdır” diyor ve “En büyük suçun, adaletsizlik olduğu uyarısını” yapıyor.

YAZAN: ŞEBNEM ŞEN

New York belediye başkanlığı yaptığı iki dönemde kentin yaşam düzeyini yükseltip suç oranını düşürmesi, Giuliani’ye çok özel bir ün kazandırmıştı. 11 Eylül 2001’de Dünya Ticaret Merkezi’ne yapılan saldırı sırasında ve sonrasında gösterdiği liderlikle, dünya kamuoyunun dikkatini üzerine çeken Giuliani, o yıl “Time” dergisince “Yılın Adamı” seçilmiş, bir yıl sonra da Kraliçe Elizabeth tarafından “Şövalye” nişanıyla onurlandırılmıştı.

Sağlık nedeniyle politika kul-

varında yarışa girmeyen ve sakin bir özel yaşam sürdürmeyi yeğleyen Giuliani, New York gibi “suç işlemeye her an hazır kişilerle dolu” bir kentte, “suçlarla savaşımını nasıl başardığını” şöyle anlatıyor:

“Kırık cam yöntemiyle” diyor ve o yöntemi de açıklıyor:

“Metruk bir bina düşünün. Binanın camlarından biri bile kırık olsa, o camı hemen onarmazsanız, çok kısa sürede, oradan geçen herkes bir taş atıp binanın tüm camlarını kırar. Ben ilk cam kırıldığında, onu hemen onarttım.”

Aynı yöntemi, çöp konusunda da uygulamış:

“Bir elektrik direğinin dibine ya da bir binanın köşesine, herhangi bir kişinin bıraktığı bir çöp torbasını görmezden gelir ve onu oradan hemen kaldırmazsanız, yalnız o kişi değil, oradan geçen her kişi çöpünü oraya bırakır ve çok kısa bir sürede dağlar gibi çöp birikir. Ben sokağa bırakılan ilk çöp torbasını kaldırmakla başlattım bu işin sonunu başarıyla getirme çalışmama...”

Giuliani’ye göre bir sokağın suç bölgesine dönüşme süreci, önce tek bir pencere camının kırılmasıyla başlıyor.

“Çevreden tepki gelmez ve cam hemen onarılmazsa, oradan geçenler o bölgede düzeni sağlayan bir otorite olmadığını düşünüyor, öteki camları da kırıyorlar. Ardından daha büyük suçlar geliyor, bir süre sonra o sokak, polisin giremediği bir mahalleye dönüşüyor.”

Belediye başkanının bu felsefesini New York polisi, çalışma ilkesi olarak benimsemiş ve önce küçük suçların peşine düşmüş.

Metroya bilet almadan binenleri, apartman girişlerini tuvalet olarak kullananları, kamu malına zarar verenleri, hatta içki şişelerini yola atanları bile yakalayıp haklarında işlem yapmaya başlamış.

Polis, “Suçun küçüğüne, büyüğüne bakılmaz; ister küçük, ister büyük olsun, her suç, bir suçtur

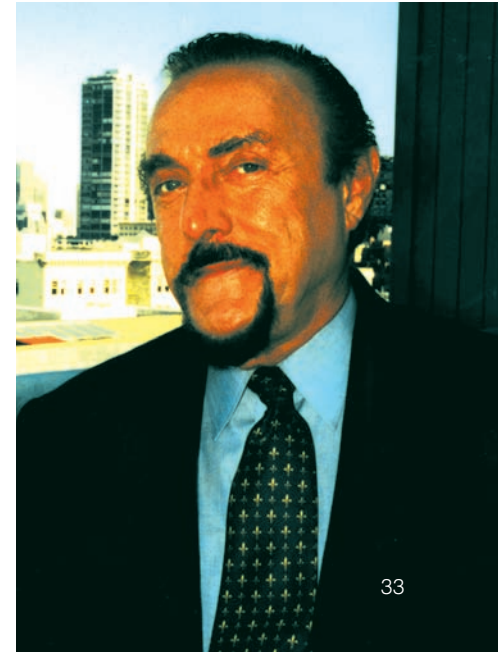
ve kesinlikle cezasız bırakılmamalıdır” ilkesiyle çalışmalarını sürdürmeye başlamış ve metro istasyonlarının ya da mahalle sokaklarının suç üreten birer bölge olmalarına kesinlikle göz yummamış.

“Kırık Cam Teorisi”nin babası, ABD’li suç psikologu Philip Zimbardo’dur. Bu teorisini, 1969’da yaptığı bir deneyle kanıtladıktan sonra geliştirilmişti.

Zimbardo, suç oranının yüksek olduğu, yoksul Bronx Bölgesi’yle, yüksek yaşam düzeyine sahip Palo Alto Bölgesi’ne 1959 model birer Oldsmobile marka eski otomobil bıraktı. Araçların plakaları yoktu, kaputları aralık bırakılmıştı.

Yoksul Bronx’taki otomobil, üç gün içinde tümüyle yağmalan-

“Kırık Cam Teorisi”nin babası, ABD’li suç psikologu Philip Zimbardo’dur.

dı, geriye tek parçası kalmadı.

Zenginlerin oturduğu Palo Alto'daki arabaya ise bir hafta boyunca kimse dokunmadı. Ardından Zimbardo ile iki öğrencisi "sağ kalan" otomobilin yanına gittiler ve bir çekiçe kelebek camını kırdılar. İlk darbenin indirilmesinden bir iki dakika sonra, aralarında semtin zengin beyazlarının da bulunduğu birçok kişi, arabaya ya bir tekme attı ya bir bir parçasını kopardı ya da ağır bir cisimle arabaya birkaç kez vurdu.

"İlk camı kırık" otomobil, bir saate kalmadan, kullanılmaz bir hurda yığınının dönüşmüştü.

"Demek ki" diyor Zimbardo, "İlk camın kırılmasını ya da çevreyi kirlüten ilk duvar yazısını görmezden gelmemeliyiz. Aksi halde kötü gidişatı engelleyemeyiz, istenmeyen sonucun önüne geçemeyiz."

Prof. Zimbardo'nun teorisini uygulamaya geçiren New York'un

unutulmaz belediye başkanı Giuliani, başarılı yöntemini açıklarken, önce "Bir dakika, bir dakika" diyor, sonra da dikkatleri, madalyonun öteki yüzüne çekiyor:

"Bir kentteki suçları ortadan kaldırmak için en küçük bir suç bile cezasız bırakmamayım derken, asla en küçük bir adaletsizliğe neden de olmamamız gerekir" diyor. "Çünkü, en ufağından, en büyüğüne değin, adaletsizlik de başlı başına bir suçtur ve hem de çok büyük bir suçtur."

Amerika Birleşik Devletleri başsavcılığı da yapan bu ünlü hukuk adamı, "Çok büyük bir suç" olarak tanımladığı adaletsizliğin önüne de yine "Kırık cam teorisi" ile geçilebileceğini söylüyor ve en küçük bir adaletsizliğin bile görmezden gelinmesi durumunda toplumların, kendilerini çok büyük adaletsizlikler ortasında bulmalarının kaçınılmaz olduğu uyarısını yapıyor. •

Mısır'da kazı yapan iki arkeolog, bir mezarın yanında, taş bir kap buldular. Eski Mısırlılar'ın inancına göre ölümlerin uyanma gününde gereksinim duyacakları yiyeceklerin saklandığı bu kabın üzerinde, kısa bir hiyeroglif yazısı vardı. Arkeologlar, yazıyı bir hiyeroglif uzmanına okuttular ve... Şu uyarıyla karşılaştılar:

"Son kullanım tarihi: İÖ 2000." •

Churchill, avam kamerasında konuşurken, muhalif partiden bir kadın milletvekili, Churchill'e kızgın kızgın şöyle seslendi: "Eğer, eşiniz olsaydım, kahvenizin içine zehir karıştırırdım." Churchill, oldukça sakın kadına döndü ve şöyle dedi: "Hanımefendi, eğer eşim siz olsaydınız, o kahveyi seve seve içerdim." •

Niyeti Yargılamak?..

YAZAN: ERDAL ATABEK

Ortaçağın engizisyon mahkemeleri "niyet"i yargıladı. Galile, Ptoleme astronomisini kabul etmediği için, İncil hükümlerine karşı geldiği savıyla yargılandı. Sözlerini geri almaya zorlandı.

İncil'e dayanılarak "Güneş'in Dünya'nın çevresinde döndüğü" hükmü konmuştu.

Galile, Kopernik'e dayanarak "Dünya'nın Güneş'in çevresinde döndüğünü" açıkladığı zaman Tanrı hükmüne karşı geldiği savıyla yargılandı.

Niyet yargılanıyordu.

Niyeti yargılamanın tehlikesi, niyetin yüklenebilmesidir.

"Onun niyeti şudur" diyerek herkesi suçlayabilirsiniz, herkesi cezalandırabilirsiniz.

Bu nedenle de engizisyon yargıları adalete aykırıdır.

Niyet yargılayan başka bir rejim de faşizmdir.

Alman faşizmi, kendisini eleştirenleri "rejim karşıtı niyet" taşımakla suçlar.

Bütün faşist rejimlerin yaptığı da budur.

Demokratik hukuk niyet yargılamaz, eylem yargılar.

Eylem de kanıtlarla ve tanıklarla kanıtlanabilmelidir.

Hukuk üzerinde düşünmek her vatandaşın hem hakkıdır hem de görevidir.

"Tutukluluk bir tedbirdir" denir.

Hukuk dilinde böyle olabilir ama neyin tedbiri olduğu da sorgulanmalıdır.

Kaçma olasılığı. Kaldığı mekânın belirsizliği. Kanıtları karartma olasılığı. Bunlar tutukluluğun gerekçeleri sayılır.

Hiçbirisi yoksa tutukluluk neyin tedbiridir?

Mahmut Dikerdem

Bunlar yoksa, tutukluluk aslında infazdır.

Yargısız infaz da budur.

Biz, Barış Derneği davasının sanıkları 38 ay (gün fazlası da var) tutuklu olarak hapiste yatırıldık.

Duruşmalara giderken gördüğüm belgede hepimizin adının karşısında “bimekân” yazıyordu.

“Bimekân”.

Yani, “yeri belli değil”.

Mahmut Dikerdem Moda’da oturuyordu. Bimekân?

Orhan Apaydın Kızıltoprak’ta oturuyordu, Alageyik Sokağı’nda. Bimekân?

Ben, Kadıköy Bahariye’de oturuyordum. Bimekân?

Ama eylemlerimiz değil, bize

yüklenen niyetler yargılanıyordu.

Ve verilen her hüküm Askeri Yargıtay’dan geri dönüyordu.

Bir türlü ceza hükmü verilemiyordu. Ama biz yatmaya devam ediyorduk.

12 Eylül döneminin adaleti buydu.

İstenen cezanın infaz yasasına göre tamamını yattıktan sonra tutukluluk kararı kaldırıldı.

Cezalandırılması istenen, ama kanıtlanamayan suçun cezası tutukluluk olarak infaz edilmişti.

Sonuçta beraat etmek hiçbir şeyi değiştirmemişti.

Yattığımız süre yaşam deneyimimize katılmıştı, o kadar.

Adalet niyet yargılamaz, eylem yargılar. Bunu da kanıtlarla ve tahniklarla yapar.

Adalette aslolan “tutuksuz yargılama”dır.

Adalet mantığım, tutukluluk için süre belirlenmesinin zorunlu olduğuna işaret ediyor.

O süre içinde suç kanıtlanamazsa tutukluluk sona erdirilmelidir. Bu süre de birkaç ayı geçmemelidir.

Tutukluluk bir yargısız infaza dönüşüyorsa adalet ortadan kalkabilir. Bunu 12 Eylül askeri darbesi döneminde yaşamış birisi olarak açıklıyorum.

Şimdi demokratik bir düzen içinde değil miyiz?

Bugünleri nasıl açıklamalı? Hukuk çevreleri ne düşünüyor? Merak ediyorum. •

Cumhuriyet gazetesinden

“Görüldü” Damgalı Bir Mektup Geldi Rektörlerden

YAZAN: MUSTAFA MUTLU

Halen Silivri 4. Cezaevi’nde tutuklu olarak bulunan bu rektörlerin ikisinin ortaklaşa imzaladıkları, “görüldü” damgalı bir mektup ulaştı elime...

bilmiyoruz” diye başlamışlar...

Bugüne kadar bir kez bile konuşmadığım, yüz yüze gelmediğim bu iki eski rektörün mektubunu tarihe not düşmek amacıyla özetleyerek yayınlıyorum:

Prof. Dr. Ferit Bernay (solda) ve Prof. Dr. Mustafa Yurtkuran

19 Mayıs Üniversitesi’nin eski rektörü Prof. Dr. Ferit Bernay ve Uludağ Üniversitesi’nin eski rektörü Prof. Dr. Mustafa Yurtkuran, 10 Mayıs tarihinde yazdıkları mektuba, “Neden tutuklandığımızı bile

“Sayın Mutlu,
“Biz neden tutuklu olduğumuza bilmiyoruz. Poliste ve savcılıkta bize sorulan sorulardan anladığımız kadarı ile suçumuz, 8 yıl

rektörlük yaptığımız dönemde çeşitli nedenlerle (panel, konferans, kokteyl, resepsiyon) katıldığımız toplantılarda; bazı devlet adamları ile askeri ve sivil erkanla beraber olmak...

“Bunların hiçbiri gizli değildi.

“Bize sorulan bir diğer soru, Cumhuriyet Mitingleri’ydi.

“Üniversite öğretim üyelerinin Anıtkabir’e yürüyüşüne katıldınız mı?”, ‘Burada Ordu Göreve pankartını siz mi açtınız?’ türünden sorular...

“Biz de bu soruları yanıtladık ve o pankartı açan kişilerin bizimle ilgileri olmadığını, organizasyon komitesi tarafından kendilerine çok rica edilmesine rağmen pankartı indirmediklerini söyledik.

“Zaten o kişiler sonradan mahkemeye verildiler ve beraat ettiler.

“Ne dersenez deyin, dinleyen kim?

“Ben Mustafa Yurtkuran, Çanakkale Mitingi’nde konuşmacıydım. Diğerlerinde sadece katılımcı.

“Ben Ferit Bernay; hepsinde sadece katılımcıydım.

“Bunların hiç önemi yok. Cumhuriyet Mitingleri’ne katıldıysanız, destekliyorsanız, Erge-
nekoncusunuz!

“İnsana rüya gibi geliyor. San-
ki komedi tiyatrosundayız: Sekiz

yıl rektörlük yap. 24 saat polis korumasında polislerle birlikte yaşa. Nereye gidersen önceden valiliğe bildir. Sonra seni gizli örgüt üyesi olmakla suçlasınlar...

“Biz rektörlüğümüz boyunca ne düşündüysek, bunları açıkça söyledik. Bildiriler sunduk. Senato bildirimlerimizle, üniversitemizin görüşünü bildirdik. Bunları açıkça, toplumun önünde yaptık. Fakat dinleyen kim?

“Yukarıda anlattığım gibi ortada delil, kanıt yok. Mutlak şüphe yaratacak bir bulgu yok. Evlerimizden, ofislerimizden her şey alındı. (Çocuklarımızın ve damatlarımızın bilgisayarları bile alındı.) Diğer bir deyişle, delilleri karartmamız mümkün değil; yerimiz, adresimiz, işimiz belli... Fakat biz tutukluyuz.

“Biz 60 yaşlarında kişileriz.

“Eğer silahlı yaralama yapsaydık, tutuksuz yargılanacaktık.

“Fakat şimdi tutukluyuz.

“Anlamak, kabullenmek, içimize sindirmek çok zor.

“Prof. Dr. Ferit Bernay,

“Prof. Dr. Mustafa Yurtkuran.”•

Vatan gazetesinden

Bir insan taraf tutmaya başlar başlamaz, dünyada da o gerçekleri o denli az görmeye başlar.
Adalet devletin amacıdır.
Adalet herkese hakkını vermektir.

Heywood Braun
James Madison
Justinian

Bir çocuk yasağı deldi ve cezaevine özgürlüğün resmini soktu

GÖNDERİ: BARIŞ METE

Küçük kızın babası, İspanya’nın en ağır siyasi cezalarının verildiği bir hapisanede mahkumdur. Küçük kız, fırsat bulduğu her hafta sonu, babasını ziyaret için annesiyle birlikte hapisaneye gidiyordu. Yine bir ziyarete giderken, babası için çizdiği resmi yanında götürdü.

Ancak hapisane kurallarına göre, “özgürlüğü çağırıştıran” resim ve benzerlerinin mahkumlara verilmesi yasaktı.

Bu nedenle kağıda çizdiği kuş resmini kabul etmediler ve hemen yırttılar.

Çok üzölmüşü küçük kız... Babasına söyledi bunu, o da “Üzölme kızım, yine çizersin, bu sefer çizdiklerine dikkat edersin olur mu?” diye tembihledi. Küçük kız bir başka ziyaretinde, babasına yeni bir resim çizip götürdü.

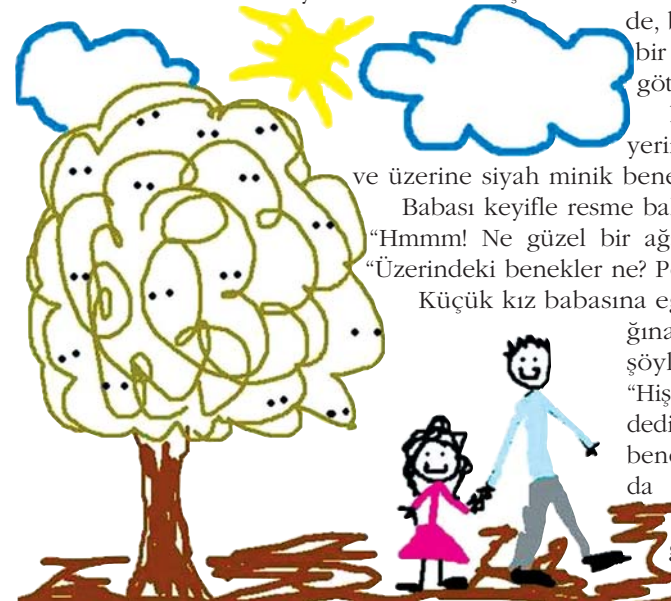
Bu kez kuş yerine, bir ağaç ve üzerine siyah minik benekler çizmişti.

Babası keyifle resme baktıktan sonra, “Hmmm! Ne güzel bir ağaç bu!” dedi.

“Üzerindeki benekler ne? Portakal mı?”

Küçük kız babasına eğilerek, kulağına kısık sesle şöyle fısıldadı:

“Hişt, babacığım” dedi. Sorduğun o benekler, aslında ağacın içine sakladığım kuşların gözleri...”•

Yaşananların Hesabını Kim Verecek?

Gazeteci-yazar Vedat Yenerer, “Ergenekon” soruşturması kapsamında 11 ay tutuklu bulunduğu süreci, TV’de “Saygı Öztürk’le Manşet” programında anlattı. İşte Yenerer’in inanılmaz anekdotlarla dolu cezaevi süreci ve yaşadıkları:

“Sabahın 05:30’unda 22 Polis Kapımdaydı”

“Evimin zili sabahın 05:30’unda çalındığında sıranın bana da geldiğini anladım. Mevcut siyasi iktidara karşı tepki gösterip eleştiride bulunanlar sırayla alınıyorlardı. Eşime ‘Merak etme 3-4 gün gözaltında tutar sonra bırakılır’ dedim.”

“Arabamın Olup Olmadığını Bilmiyorlardı”

“Evimi didik didik aradılar, ancak yatak odasında bulunan kasayı görmediler. Bana sordular ‘Evde kasa var mı?’ diye. ‘Evet var’ dedim ve içini açarak gösterdim. Evime gelen polisler arabamın olup olmadığını dahi bilmiyorlardı. Belli ki birilerinden direktif alınmış, herhangi bir hazırlık yapılmamış.”

“Arabamı elleri eldivenli polisler, sanki eroin operasyonu yapıyorlarmış gibi aradılar.”

“Gizli Belgeler Nerede?”

“Kayda değer birşey bulamadıklarını anlayınca, iki amir beni kızımın odasına çekip ‘Otur’ diye sert bir tavırla ‘Gizli belgeler nerede? Nereye sakladın?’ şeklinde sorular sormaya başladılar. Bende herhangi bir belge yok. Bana gelen belgeyi ben ya köşemde yazardım, ya da televiz-

yon programlarımda, kitaplarımda yayınlardım.”

“Fethullah Hoca’yla Neden Uğraşıyorsun?”

“Emniyet’te bodrum katta bulunan bir hücreye konuldum. Bir odadan diğerine ellerim kelepçeli götürüyorlardı. 4 gün gözaltında kaldım, 2 saat sorgulandım. Sorgu medya konulu sorgularla geçti. ‘Hangi gazeteci kaç para alır? Ali Kırca transfer ücreti olarak ne kadar aldı?’ gibi sorular soruldu. Bazı polisler ‘Fethullah Hoca’yla neden uğraşıyorsun?’ diye inanılmaz sorular yönelttiler.”

“1873

Avusturya-
Macaristan
Yapımı Av
Tüfeği
‘Vahim Silah’
Oldu”

“Savcılıkta televizyon programımda

gösterdiğim antika tüfeği sordular. ‘Annemin evinde’ dedim. Tüfeğin maket olduğunu ya da elimden çıkardığımı söyleyebilirdim.

Ama gayet açık, hiçbir gizli saklım olmadığı gibi, annemin evine gidip alabileceğimizi söyledim. Gecenin bir yarısı annemin evine tüfeği almaya gidildi ve arama izni olmamasına karşın annemin evini bile aradılar. Emniyet Kriminoloji 1873 yapımı antika tüfek için denenmek üzere fişeği dahi bulunamayan tüfeğe, ‘yivli-setli vahim tüfek’ raporu verdi.

Savcı bu tüfeği görmesine karşın, beni tutuklanmam üzere mahkemeye sevk etti. Hakim de vahim raporunu görünce, haliyle tutuklanmama karar verdi. Daha sonra Adalet Bakanlığı'na başvurduk. Gelen raporda tüfek 'yivsiz-setsiz av tüfeği' olarak yer alıyordu. Bu durumda mahkeme heyetinin de kafası karıştı haliyle. Askerlik yapmış herkes tüfeği gördüğünde anlar ne olduğunu. Mahkeme de tüfeği incelemek üzere getirilmesi talebinde bulundu. Tüfeği görüp karar verecekler."

"Dünya'yı Dolaştım Böyle Rezillik Görmedim"

"İlk olarak Bayrampaşa Cezaevi'ne konuldum. Konulduğum hücre pislik içerisindeydi. İşim gereği dünyanın hemen her bölgesine gittim. Ama ben bu kadar rezil bir yer görmedim. Leş gibi kokan bir hücre. Ceketimi çıkarıp yastığa sarmak zorunda kaldım. Oradan Kandıra cezaevi-ne sevk edildim."

"Böbrek Bitiren Kandıra"

"Kandıra F tipi bir cezaevi. İlk gün 3 arkadaş karantina koğuşuna konulduk. Şubat ayı olduğundan çok soğuktu cezaevi. Daha sonra 3 arkadaş 15 metre karelik bir hücreye konulduk. İçeride buraya 'tabutluk' deniliyor. Sebebi

de tavanının tabut şeklinde olması. Bir süre sonra insanın psikolojisini bozuyor. Kandıra inanılmaz rutubetli bir cezaevi. Kaloriferleri akşam birkaç saat yakıp söndürüyorlar. Rutubetten duvarlardan sular akıyor.

Konumu gereği zaten soğuk olan Kandıra, iyice yaşanılmaz hale alıyor. Yatarken eliniz battaniyenin altından dışarı çıktığında resmen donuyor. Sadece yüzünüzün bir kesimini nefes almak üzere dışarıda bırakabiliyoruz. Her kişiye 2 battaniye veriyorlar. Ama boyum uzun olduğundan battaniyeler yetersiz kalıyor ve üşüyorum. Defalarca dilekçe yazmama karşın aylar sonra cevap geldi cezaevi yönetiminden. 'Bir kişiye yönetmelik

gereği 2 battaniden fazla veremeyiz' diye. 'Kantinden Al' dediler. 'Peki alalım' dedim. Ama 'kantinde battaniye kalmadığını' söylediler. 'Peki depoda yok mu? Orada varsa alalım' dedim. 'Deponun anahtarı şu an yok' dediler. Böyle birşey olamaz.

Gazeteci olduğumuzdan sorma alışkanlığımız var haliyle. Birgün doktora çıktım. Doktora 'hastaların en çok şikayetinin ne olduğunu' sordum. Doktor 'böbrek' dedi. 'Burada herkes böbrek

hastasıdır, rutubet burada yatanların böbreklerini adeta bitirir. 5 yıl burada kalanın böbreği biter' dedi. Gerisini siz düşünün."

"Silivri Cezaevine Gelen Saraya Gelmiş Gibi Oluyor"

"Silivri cezaevi diğer cezaevi şartlarına göre daha iyi durumda. Başka cezaevinden gelenler saraya gelmiş gibi olurlar. Burada yemekler güzel ve bol. Ancak o kadar para harcanmasına karşın, işçilik ve kalite çok kötü. Kalorifer petekleri eski petekler. Gardiyanlar isyanda. Servisi kaçırıyor. Şehre çok uzak başka bir ulaşım aracı yok. Gardiyanlar benden rica ettiler bu durumu dile getirmemi."

"Sürekli İsyan, Uykusuz Geceler"

"Cezaevinde sürekli isyan var. Günün belirli saatlerinde DHKP-C, PKK, El-Kaide militanları bir şeyleri protesto ediyorlar. Bir bakıyorsunuz dumanlar tütüyor. Ne olduğunu sordüğümüzde 'Sakka bir şeye sinirlenmiş odasını ateşe vermiş' diyorlar. Ama ilk olarak Sakka kurtarıyor. ABD önem veriyormuş Sakka'ya. Ona bir şey olmamalıymış. Sürekli bir ses, gürültü, uyumak imkansız. Günde en fazla 3-4 saat uyku uyuyabiliyorsunuz. Gardiyanlar ellerindeki demir çubukları sürekli

li kapılara demirlere sürüyorlar. İnsanın ciğerleri yerinden oynuyor. Defalarca rica etmemize rağmen buna son vermediler. İnsanların psikolojilerini bozuyorlar. Cezaevlerinde rahabilite denen olay yok kesinlikle."

"Diğer Mahkumlar Sürekli Haberleşiyor"

"F tipi hücreler olduğundan hepsi yan yana. Özellikle terör suçu işlemiş PKK, DHKP-C ve El Kaide militanlarının hücreleri yan yana. Sürekli olarak haberleşiyorlar. Avlular yan yana olduğundan pet şişeler içerisinde birbirlerine sürekli bir şeyler gönderiyorlar. Bu bazen gazeteden bir haber, ya da bir not olabiliyor. Bazen bir ses duyuyorsunuz 'Hüseyin geliyor' diye.

"Günde en fazla 3-4 saat uyku uyuyabiliyorsunuz. Gardiyanlar ellerindeki demir çubukları sürekli kapılara demirlere sürüyorlar. İnsanın ciğerleri yerinden oynuyor."

'Pat' birşey düşünüyor bizim avluya, üzerinde '51 no.'lu hücre' yazıyor örneğin, biz de diğer bir avluya atıyoruz bu pet şişeyi."

"Yaşadıklarımızı Ailelerimizden Gizlemek Zorunda Kaldık"

"Silivri'ye ulaşım zaten çok güç. Ailem sağolsun her hafta ziyaretime geldi. Ama ziyaret saatinden en az 3 saat öncesinde burada olması gerekiyordu. Bir de düşünün İstanbul'dan Silivri'ye gelmek ne kadar sürüyor. Sabahın

5'inde yollara dökülüyorlardı. Bir de burada yapılan uygulamalar. 4 yaşındaki kızımın ayakkabısını hatta çorabını bile çıkarıp arıyorlar. Her hafta bunca eziyete maruz kalan ailemizden içeride yaşadıklarımızı gizliyorduk haliyle. Zaten hakkımızda bir kısım medyada ortaya atılan iftiralar onları yeterince yıpratıyordu.”

“Dayımı Kaybettiğimi Çıkınca Öğrendim”

“İçeride yaşadıklarımızı ailelerimizden gizlediğimiz gibi, onlar da dışarıda yaşanan olumsuz olayları bizden gizlemek durumunda kaldılar. Örneğin ben tutuklandıktan sonra, annemin büyük ve tehlikeli bir ameliyat geçirdiğini çıkınca öğrenebildim. Dayımın

hakkında ortaya atılan iddialara çok üzüldüğünü ve bu durumu bir arkadaşına anlattığı sırada, kalp krizi geçirip hayatını kaybettiğini yine çıkınca öğrendim. Bunlar çok kötü şeyler. Ama inanıyorum ki, Türk adaleti doğru kararı verecektir. Tek güvencemiz Türk Milleti ve onun temsilcisi Yüce Türk mahkemeleri.”

“Albay Levent Göktaş’la Sarılıp Ağlaştık”

“Savaş muhabiri bir gazeteciyim. Görevim sırasında tanışmıştım

Albay Levent Göktaş ile. Türkiye Cumhuriyeti kurulduğundan bu yana TSK’dan 3 altın madalya almış ve yüzlerce ödül sahibi bir asker daha yok. Binlerce çatışmaya katılmış ve yüzlerce arkadaşını gözlerinin önünde şehit vermiş. Vücutları parçalanmış arkadaşlarının parçalarını kendi elleriyle toplamış. Yanında mayına basan arkadaşının ayağını kendi elleriyle kesmek zorunda kalmış bir askerdir emekli Albay Levent Göktaş. Cezaevine yeni getirilmişti, koridorda tesadüfen kar-

şılaştık. Birbirimize sarıldığımızda ikimiz de çocuk gibi ağlamaya başladık. Düşünün, odasında benim kartvizitimi bulduklarında ‘Tamam işte bu’ demiş polisler. Yani insanlar birbirine kartvizitlerini ya da telefon

numaralarını veremez mi? Bu nasıl bir anlayış? Yıllarca hayatını terörle mücadelede ortaya koymuş bir kahramanı, teröristlerle aynı çatı altına koymak. Terörist muamelesi yapmak ne acı bir durum.

“Bunun Hesabını Kim Verecek?”

“Albay Levent Göktaş, Abdullah Öcalan’ı Kenya’dan getiren birimin başında bulunuyordu. Aynı şekilde Öcalan’ı İmrallı’da sorgulayan ve Ergenekon davasında tutuklu bulunan emekli Al-

bay Atilla Uğur. Gizli kalması gereken bu durumu kim nasıl açıklar kamuoyuna? Bu insanların hayatları söz konusu. Bunun hesabını kim verecek?”

“Saygı Öztürk: Albay Göktaş’ın gözaltına alındığı gün PKK’nın sitesinde ‘Vatanı’na hoş geldin Levent Göktaş’ başlıklı bir yazı yer alıyordu. Kendisi bana cezaevinden mektup yolladı. Bu mektupta yer alan bazı bölümleri son kitabımda yayınladım.”

“Vedat Yenerer: Evet sanırım Abdullah Öcalan’a uçakta ‘Vatanına hoş geldin Abdullah Öcalan’ diyen sesin Albay Göktaş’a ait olduğu birileri tarafından onlara bildirilmiş. Ve bu nasıl bir organizasyondur ki, terör örgütünü mutlu edebiliyor.”

“Keşke Ben de Şehit Olsaydım”

“Albay Levent Göktaş, ziyaretine geldiği sırada eşine, ‘Keşke ben de arkadaşlarım gibi şehit olsaydım da bu günleri görmeseydim’ dediğini anlattı bana. Düşünün ömrünü terörle mücadeleye adanmış bir kahraman ne halde.”

“Özök’le Kavgalı Olduğu İçin General Yapılmadı”

“Emekli Albay Levent Göktaş bunca başarısı sonucunda, Generallik makamına yükseltilmesi

gereken bir komutandı. Ancak Hilmi Özök’le arasının açık olması nedeniyle, General rütbesi-ne yükseltilmemiştir.”

“Gözaltına Alınanların Ortak Noktası PKK’ya Karşı Mücadele Vermiş Olmaları”

“Bir noktaya dikkatinizi çekmek istiyorum. Bakın bu hayali terör örgütü Ergenekon davasında yargılanan isimlerin ortak bir noktası var. Yazılılarıyla, görüşleriyle ya da eylemleriyle, hep PKK’ya karşı mücadele vermiş kişiler.

Türk Milleti’nin bölünmez bütünlüğünü savunmuş kişilere atılan iftiralara bir bakın. Bir poşet oluşturulmuş ve bu poşetin içerisine suça bulaşmış bir takım kişileri de bu poşetin içerisine atıyorlar. Ama ina-

nyorum, yüce Türk adaleti doğru kararı verecektir. “

“Duruşmalar Çok Düzeyli Geçiyor”

“Duruşmalar çok düzeyli geçiyor. İlk başlarda bir mezbelelik ortaya çıkmıştı kalabalık yüzünden. Ama artık çok daha düzeyli devam ediyor. Mahkeme Başkanı çok başarılı bir insan. Herkes tarafsızlığına inanıyor. Müvekkillerin avukatları bitmiş durumda. Sani avukatları artık duruşmalara gelemeye hale geldiler. Düşünün

Silivri İstanbul arası 100 km. Her gün en az 150 TL benzin parası vermek bu insanları perişan etmiş durumda. Çoğu avukat bu hayali Ergenekon örgütü yüzünden diğer işlerini kaybetmiş durumda. Toplumda bir hava yaratıldı ve bu avukatlar diğer müvekkillerini kaybetmiş durumda.”

“Her gün Değerlendirme Yapılıyor”

“Her duruşma sonrası sevk aracıda günlük değerlendirme yapılıyor.. Avukatların söylemlerine göre bazen mutlu, bazen mutsuz olunur. Davanın gidişatına göre avukatlar günlük yorumda bulunuyorlar. Örneğin bir avukat ‘bu haftadan sonra 15 kişiyi bırakabilirler’ diyor herkes sevinç içinde oluyor. Diğer Ergenekon tutuklusu arkadaşlarla

mektuplaşmak suretiyle arada bir haberleşebiliyoruz.”

“Gönlümüz İçeride Kaldı”

“Tahliye haberini duyunca çok sevindim. Ama bir taraftan da üzüldüm. Çünkü suçsuz olduğuna inandığım diğer arkadaşlarımı içeride bırakmak zorunda kaldım. Orada adettir tahliye olanın ismi anons edilir cezaevi koridorlarında. ‘Vedat Yenerer tahliye’ sözü hayatımda hiç unutmayacağım bir andı. Diğer arkadaşlarla sarılıp kucaklaştık, içeride meşhur bir sözdür ‘Allah kurtarsın’ sözü. ‘Allah kurtarsın’ deyip ayrıldık. Ama, hayatım boyunca unutamayacağım günler yaşadım. Tekrar söylüyorum: Yüce Türk adaleti kim haklı, kim haksız, kim suçlu, kim suçsuz ortaya çıkaracaktır.”•

Bu sabah acelem yoktu. Otobüsten indikten sonra yavaş yavaş yürürken aynı otobüsten inen ve önümde yürüyen üç adamın davranışları dikkatimi çekti. En öndeki, sanki arkasından biri kovalıyormuş gibi bızlı adımlarla yürüyordu.

Arkasından gideni bir hayli geride bırakmıştı. Kendi kendime, “Bu adam kesinlikle yaşamda başarılı olacaktır” diye düşündüm.

Onun arkasından giden, sakın adımlarla ilerliyordu. “Belki, bu adam da yaşamda bir şeyler başarabilir” diye mırıldandım.

En arkadan gelen adam, sanki hiçbir amacı yokmuş gibi sağına soluna bakınıyor, sallana sallana yürüyordu. Onun için ise şunu düşündüm:

“İşte yaşamda hiçbir işe yaramayacak bir serseri.”

Tam o anda, bir gerçeğin ayırdına vardım:

Ben, bu adamların üçünün de gerisindeydim ve... Hiçbir şey yapmıyor, onları yalnızca seyrediyordum.”•

YAZAN: SELMA ATABEK

Konfüçyüs'ten Aristo'ya, Hz. Muhammet'ten Mahatma Gandhi'ye değin, yüzlerce düşünür, peygamber ve ünlü devlet adamları tarafından, binlerce yıldan beri “Adalet” konusunda ciltler dolusu “güzel söz” söylenmiş, iktidar gücünü elinde tutan yöneticilere, en doğru yol gösterilmiştir:

“Adaleti çiğneyen devlet adamlarını cezalandırmayan milletler çökmek zorundadır” Hz. Muhammet, “Adaletin gecikmesi adaletsizliktir” W. S. Landor, “Adaletin kuvvetli, kuvvetlilerin de adaletli olmaları gerekir” Blaise Pascal, “Adaletin olmadığı yerde ahlaktan bahsedilemez”, “Kuvvetsiz adalet ve adaletsiz kuvvet iki büyük felakettir.” Limon Luce.

Adalet ve eşitlik istemlerini umursamayan yöneticilerin, daha sonra “adaletin pençesine” düştüklerinde nasıl feryat edip adaletten “merhamet” dilendiklerine, ak sakallı “tarih baba” tanıklık ediyor; ama ders almasını bilenlere...

“İşlemediği suçlardan” dolayı gözaltına alınan, tutuklanan, yıllarca hapislerde yatan “masum insanlarla” ilgili çok sık haberler okuruz gazetelerde... Hz. Ömer, “Adalet mülkün temelidir” derken, “devletin / ülkenin adalet temeline dayalı olması” gereğini savunuyordu. Bu sözdeki “mülk” sözcüğünün “gayrimenkul, taşınmaz mal” olarak algılandığı kimi ülkelerde, infaz edilen masumların yıllar sonra “aklanıp itibarları-

nın geri verildiği” haberleri de yer alır gündemde...

Benzeri öykülerin –şimdilik– en yenisini, 6 Mayıs 2009’da öğrendik:

ABD’nin Chicago kentinde, işlemediği bir cinayet yüzünden 13 yaşında hapse atılan Thaddeus Jimenez’in 16 yıl sonra serbest kalmasına karar verildi. ABD’de geç de olsa masumiyeti ispat edilen en genç mahkum Jimenez, bir yetişkin gibi yargılanmış ve 45 yıl hapis cezasına çarptırılmıştı.

Davanın sonucu, ülkede tanıklık tartışmalarının patlak vermesine neden oldu. Uzmanlar bunun, mahkemelerin tanıklar konusundaki yaklaşımına dikkat çeken önemli bir dava olduğu kanısındalar. Jimenez’in özgürlüğü için yıllarca gönüllü olarak çalışan Northwestern Üniversitesi Hukuk Profesörü Steven Drizin, Jimenez davasının, mahkemelerin tanıklar konusunda daha dikkatli olması gerektiğinin kanıt olduğunu söylüyor.

Gerçek katilin yakalanmasıyla 16 yıldan sonra serbest kalan Jimenez’se çok mutlu ve bugüne değin yaşadıklarına inanmıyor. Serbest kaldıktan sonra gazetecilerle konuşurken Jimenez, “Annemin sevgisi ve desteği sayesinde ayakta kaldım. Ben içerideyken annem kanserle ve başka hastalıklarla savaşıyordu. Serbest bırakıldığım da yanımda olabilmek için hasta-

lıklarını yendi” diyerek, bir başka sevincini dile getiriyordu.

1999 Yalova Depremi, Kocaeli ve İstanbul’u sarsmış, Yalova’da evler iskambil dizileri gibi, yerle olmuştu. Yıkılan evlerin müteahhidi hakkında açılan dava ilk 5 yılını doldurduğunda, aynı dosya 36 duruşmada tayin ve nakil nedeniyle 23 yargıç, 5 savcı görüp geçirmişti.

“Tek bir davanın serüveni” diyen Hürriyet yazarı Yalçın Doğan, “Yalova’da yıkılan konutların bulunduğu alanın, İller Bankası planında zeytinlik görüldüğünü” belirtiyor ve şöyle devam ediyordu:

“Aynı alana, Bayındırlık Bakanlığı beş kata kadar izin veriyor!..

“Aynı alana, Çınarcık Belediyesi altı kat izni veriyor!..

“Aynı alana yapılan konutlar depremde yıkılıyor!..

“Zeytinlik alana nasıl izin veriliyor, nasıl altı kat izni çıkıyor, evler nasıl yapılıyor, onlar ayrı!..”

Davayı yıllarca izleyen avukatlardan Filiz Saraç, “Adil ve makul yargılama süresi aşılmıştır. Hak arama özgürlüğü ihlal edilmiştir. Tüm kusurlular yargılanması gerektiği halde, kamu yöneticileri için soruşturma açılması izni verilmemektedir” diyordu.

Devlette idari çarkların böyle işlediğine dikkat çekilen yazı şöyle sona eriyordu:

“Devlet çarkının böyle işlediği bir ortamda, yargı ne yapsın?..

Baştan sona, Türkiye’nin özetil.. Sisteme bakın siz!.. Böyle bir ülkede, insanca yaşanacak, hak aranacak!.. Her bölümü ayrı roman olan bu serüvende, can alıcı noktada, devletin, yönetimin insafsızca organize dışı bulunması!..

“Türkiye’de vatandaş olmak, insana bıkkınlık veriyor.”

Adalet konusuna farklı açılardan yaklaşırken, bir katilin işlediği cinayetin üzerinden 30 yıl geçmiş olsa bile, hesap vermekten kurtulamadığı örneğine de değinmemiz gerekiyor:

Afrika kökenli Amerikalıların yurttaşlık haklarını savunan Medgar Evers, “beyaz ırkın üstünlüğü”ne öne süren Byron De La Beckwith tarafından 12 Haziran 1963 tarihinde, Mississippi’de evinin önünde tabancayla vurularak öldürülmüştü. Medgar Evers’in eşi Myrlie ve üç küçük çocuğu cinayet anında evde bulunuyorlardı.

İrk ayrımcılığına karşı savaşım veren Evers, barışçı yürüyüşler, ekonomik boykot eylemleri düzenliyor, James Meredith’in Mississippi Üniversitesi’ne girebilen ilk Afrika kökenli Amerikalı olması “başarısına” büyük katkı sağlıyordu.

Tüm bu çabaları nedeniyle sürekli tehditler alan, birçok kez öldürülmeye kalkışılan Medgar Evers, 1963 yılında 37 yaşında cinayete kurban gidiyordu.

Bu cinayete ilgili dava çeşitli

Medgar Evers, Afrika kökenli Amerikalıların yurttaşlık haklarını savunuyordu.

aşamalardan geçiyor, savcı Bobby De Laughter, sanık Byron De La Beckwith’in “işlediği cinayete övündüğüne” tanıklık edenleri jüri önüne getirip silahta bulunan parmak izlerini kanıt olarak gösteriyor, böylece katilin 30 yıl sonra 5 Şubat 1994’te, ömür boyu hapis cezası almasını sağlıyordu.

Beckwith 7 yıl kaldığı cezaevinde, 2001 yılında 80 yaşında yaşama veda etti.

Ülkemizde “yargı reformu” yapılması gereğini, hukukçular ve meslek örgütleri yıllardır savunuyorlar. Ordu Barosu’ndan avukat Rüstem Çelebi, “Uzun vadeli önlemleri beklemeden yargının, kararlı, özverili ve cesaretli bir tutumla, çabuklaştırılması mümkündür” diyerek, önerilerini şöyle sıralıyor:

•“Hukuk elemanları, davalara uzamasında etkilidir. Kötü bir yasa iyi uygulanabileceği gibi, iyi bir yasa da kötü uygulanabilir.

“Yargıç, avukatı ‘ayak bağı’ görmek yerine, ‘hak arama özgürlüğünün güvencesi’ kabul etmeli, duruşmalarda keyfilik yerine erdemi, hoşgörüyü, kuralları egemen kılmalıdır. Adil davranmalıdır.

“Avukat da, yargının çabuk işlemesine katkıda bulunmalı, oturumları uzatma yollarından kaçınmalı, müvekkilinin hakkını korumayı, hukuki bilgi ve becerisiyle sağlamaya çalışmalıdır.

•“Yasa ve özellikle de usulle ilgili hükümler, ödünsüz ve mutlak uygulanmalıdır. İstisna olan hükümlerin esas gibi uygulanmasından kaçınılmalı, kötü uygulamaya son verilmelidir. Örneğin, yargıç, duruşma gününü taraflara bildirmeden önce tüm delilleri taraflardan istemeli, toplamalı, duruşmaya yalnızca tanık dinlenmesi kalmalıdır. Böylece gereksiz oturumlarla zaman kaybı önlenebilecektir.

“Ceza kovuşturmalarında da hazırlık soruşturmasının noksatsız yapılması, nüfus, sabıka kaydı, bilirkişi raporu vs. işlemler duruşmadan önce tamamlanmalıdır. Böylece mahkemelerin süratlenmesi büyük bir ölçüde sağlanacaktır.

“Adliyenin sorunları büyüktür. Gerçek çözüm, uzun bir zaman

ve reform gerektirmektedir. Çözümün siyasal bütünlük ve yasa organının yasal değişiklikleriyle sağlanması gerekmektedir.

“Bir an önce yargının sorunlarına eğilmek, ciddi değişikliklere başlamak şarttır. Aksi takdirde her adli yıl açılışta yapılacak konuşmalar, söylenecek nutuklar daha çok uzun süre yinelenecek, yargının çözümsüz sorunları büyürken, devlet ve milletin geleceği tehlikeye girecektir.”

Adalet eski Bakanı Mehmet Ali Şahin’in, Çankırı’nın Ilgaz ilçesinde adalet sarayının açılış töreninde verdiği müjdeyi özetleyerek konuyu noktalayalım:

Şahin, baş döndürücü bir hızla gelişen teknolojiye gelişmeleri yargı hizmetine sunmaya çalıştıklarını belirtiyor, “Herhangi bir evrakın resmi daireden gelmesi için aylarca beklenmeyecek. Herşey gecikebilir; ama adaletin gecikmeye tahammülü yoktur” diyordu.

Kim bilir kaç yıl geçecek aradan, ama bir gün mutlaka torunlarımız, “herhangi bir evrakın” gelmesi için aylarca beklenmediğini, sanıkların yargıç önüne çıkabilmek için birbuçuk yıl sabır göstermek zorunda kalmadığını göreceklardır. Çünkü, “Adaletin gecikmeye tahammülü yoktur”, yeryüzünde hiçbir devletin de, adaletin gecikmesinden kaynaklanan adaletsizlikleri taşıyabilecek gücü yoktur. •

Başhemşiresinden Prof. Dr. Haberal’a Mektup Var

YAZAN: HATİCE AKKOÇ

Sayın Hocam! Sizi çok özledik. Siz şimdi içerideyken, biz dışarıda sizin yaptıklarınızla övünüyor, gurur duyuyoruz. Sizin maruz kaldığınızı bu durum bizi yerin dibine sokuyor.

Sizden “önce sevmeyi, sonra üretmeyi” öğrendik. Emek harcanmadan kazanılan hiçbir şeyin “değer” olmadığını öğrendik. İnsana koşulsuz hizmetin ne kadar yüce olduğunu öğrendik. Ama ne yazık ki, 13 Nisan sabahı bir şey daha öğrendik:

Cumhuriyet ilkelerinin koruyucusu ve kollayıcısı, üstün nitelikli bilim adamı olmanın suç olduğunu öğrendik.

Gün geçmiyor ki, bir hastaniz beni aramasın. İnanın hastalarınız her gün beni arıyor, kimi sizin sağlığını soruyor, kimi de sizi ne kadar sevdiğini söylüyor. Kimi de sizin için bir şey

yapamamaktan yakınıyor. Kimi Haseki’nin önünde, kimi de Başkent’in önünde günlerce nöbet tutuyor. Kimi Anıtkabir’de, kimi

televizyonda haykırıyorlar size olan sevgilerini...

Tıpkı 34 yıl önce böbrek nakli yaptığınız Abdulgani Eyaz gibi... “34 yıl önce ölmek üzereydim, şimdi yaşıyorum. Önce Allah, sonra Haberal’ın sayesinde...”

33 yıl önce böbrek nakli, daha sonra da eşinden karaciğer nakli yaptığınız hastanız Ramazan Taşkıran ile eşi Nazife Taşkıran da İzmir’den gelip Anıtkabir’de haykırdılar:

“Haberal bizim ikinci Atatürk’ümüzdür. Ona bu haksızlığı yapamazsınız.”

33 yıl önce annesinin verdiği böbreğini naklettığınız Müjgan Karaoğlu, ağlaya ağlaya şöyle yakındı Atatürk’e, Anıtkabir’de:

“Aslanı kafese kapattılar. O şimdi orada kimi hayata döndürecek?”

Henüz 3 ay önce oğlundan karaciğer nakli yaptığınız Karslı Aziz Yıldırım da öfkeyle haykırıyordu:

“Hocama dağdaki teröristle aynı muameleyi yapamazsınız.”

6 yıl önce karaciğer nakli yaptığınız Kadri Tufan Kürklü, “İnsanları sağlığına kavuşturan bir insana bu yapılamaz. Büyük bir yanlış yapıyor, bu yanlış hemen düzeltilmeli” diye kendisini duyanları uyarırken, 10 yıl önce böbrek nakli yaptığınız Emre Urgenç ve annesi Hoşgör Hanım da, “Yıllar önce Hocamın sayesinde oğlum sağlığına, ben oğluma kavuştum; fakat şimdi Hocamın maruz kaldığı bu durum kar-

sısında kendimizi kahretmekten başka bir şey yapamıyoruz” diye dövünüyor. 2 yıl önce karaciğer nakli yaptığınız Şükran ve Zülal Kardeşler ise “Biz iki yıl önce ölümle burun buruna iken Hocamın sihirli elleriyle hayata döndük, çoluğumuza çocuğumuza umut olduk. Bundan daha iyi bir hizmet olur mu? Bu insanın oralarda ne işi var?” diyerek şaşkınlıklarını dile getiriyorlardı.

Ama asıl çocuklar sizin için söylenebileceklerin en iyisini söylüyorlar, Hocam...

Organ nakli yaptığınız çocukların 4.

1965 yılında Sivas’ta doğdu. İlk orta, lise öğrenimini İstanbul’da tamamladı. 1984 yılında Hacettepe Üniversitesi, Hemşirelik Yüksekokulu’nu kazandı. 1988 yılında mezun olur olmaz Başkent Üniversitesi’nde (o zamanki adı Türkiye Organ Nakli ve Yanık Tedavi Vakfı Hastanesi) hemşire olarak göreve başladı. 1993-1995 yılları arasında başhemşirelik yaptı. Hatice Akkoç, balen Başkent Üniversitesi Hastanesi’nde transplantasyon koordinatörlüğü görevini sürdürmektedir. Evli ve bir çocuk annesi olan Hemşire Akkoç’un tek uğraşı ve hobisi organ nakli olmuş hastalarıdır.

Geleneksel 23 Nisan Şenliği’ni bu yıl, maalesef siz olmadan gerçekleştirdik. Bir yanımız eksik kutladık. Çocukların o mutlu gününü... Çocuklara sizin neden olmadığınızı anlatamadık; ama onlar çocukca hisleriyle bir şeylerin yolunda gitmediğini anlayarak, inanın hepsi sadece kendi duygularıyla size mesaj gönderdiler.

6 yıl önce annesinden karaciğer nakli yaptığınız 8 yaşındaki Sude Erdoğan, bakın size neler söylüyor:

“Rektör dedem!
Sen hiç merak etme,
Sen çok dürüstsün. Sen Ata-

türk gibisin.

Kimse sana kötülük yapamaz.

Seni çok seviyorum rektör dedem!”

7 yıl önce babasından karaciğer nakli yaptığınız 13 yaşındaki Tuğçe Kara ise duygularını şöyle iletiyor size:

“Canım doktorum Mehmet Haberal büyüğüm.

Canım doktorum benim, canım, canım, canım...

Belki beni duyuyorsun, belki duymuyorsun

Ama şunu bilmen gerek,

Hastaların seni bekliyor

Senin onlara ‘Bakın bakın işte ayaktayım’ demeni bekliyor.

O küçücük elleriyle sana kucaklarındaki çiçekleri vermek istiyorlar. Sana şiir okumak istiyorlar. Sen bugün bakımda uyuyorken, hastanenin önüne gelip tek, tek nöbet tutmak istiyorlar.

Çocuklar senden başka kimseseye çiçek vermeyecek ve şiir okumayacak,

Çünkü hiç kimse senin yerini tutamayacak.

Senin yanınızda olmadığın günlerde biz öksüz kaldık.

Sen Haberal’sın, sen koca Çınar’sın!

Sen Benim Rektör dedemsin!

Canımsın, canımsın, canımsın...”

Geçen yıl önce böbrek nakli yaptığınız 21 yaşındaki üniversite öğrencisi Dilruba Derya, özür dilemek istiyormuş sizden...

Şöyle diyor:

“Değerli Hocam, siz bir yıl önce o muhteşem ellerinizle bana sağlık verdiniz. Şimdi sizin sağlığınız tehlikede, ama benim elimden bir şey gelmiyor. Ne olur beni affedin sayın Hocam!”

Tıpkı 3 yıl önce anneden böbrek nakli yaptığınız İsmail Karsavuran, isteği üzerine “Beyaz doktor ön-lüğü giyip, kulaklık da isterim dediği stetoskopunu boynuna takmış, yakasına da “Prof. Dr. Mehmet Haberal” yazdırmış, “Ben rektör dedeyim. Şimdi geldim” diyerek kendi gülerken müj-deler veriyor, yaşatlarını da gül-dürüyor; ama büyüklerin gözlerini yaşlarla dolduruyordu.

Sizsiz ilk ve umuyoruz son şenliklerinde 6 yaşındaki İbrahim Kesici, isteğini yalnızca çevresin-

dekilere duyurmakla kalmıyor, tepesindekilere de haykırıyordu.

2 yıl önce anneden karaciğer nakli yaptığınız İbrahim Kesici, yüreğindeki duygusunu ve beynindeki isteğini sizin resminizin altına yazmış, herkesin görmesi için salonda durmaksızın dolaşıyordu. İşte resminizin altına yazdığı isteği:

“Doktorumu İstiyorum.”

Sanıyorum sizi terörist diye yargılamak isteyen kendinden büyüklere en etkili karşılığı, 6 yaşındaki bu cesur yürek veriyordu.

Sizi seviyoruz, sevgili ve sayın Hocamız.

Ortak mektubumuz bu noktada zorunlu olarak bitiyor. Çünkü bu nokta aslında mektubun değil, sözün bittiği noktadır. •

FIRÇALAYARAK

Serdar GÜNBİLEN

Devlet sanatçısı, ünlü tiyatro oyuncusu Macide Tanır, 80 yıl önce Atatürk'le birlikte çekilen ve değerini, "Benim için dünyalar değerinde" sözcükleriyle

önce, Pendikliler'in "Hoş geldiniz" dileğini iletmış, daha sonra da büyüklerin yazdığı ve kendisine ezberlettikleri "Hoşgeldiniz konuşması"nı yaparak büyük konuklarını Pendikliler adına karşılamıştı. Macide Tanır, "Yaşamımdaki en değerli anım" dediği bu olayı 2000 yılında yayımlanan "Tiyatronun Cadısı" adlı kitabında anlatırken içtenlikli bir "itirafta bulunmuş", o anda heyecandan Atatürk'ün karşısında yerleri ıslattığını açıklamıştı.

"Tiyatronun Cadısı"nda bu anıyı okuyan Pendikli bir hemşehrisi, iki yıl önce Macide Tanır'a gelmiş ve "Demek bu fotoğraflardaki o güzel kız sizsiniz" diyerek o gün Pendik istasyonunda onun, Atatürk'e "Hoş geldiniz" derken çekilen fotoğraflarını kendisine armağan etmişti. Macide Tanır, işte bu fotoğrafları "Terör örgütü sanığı" sanısıyla tutuklanan

Başkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmet Haberal'a armağan olarak gönderirken, "Neden bu fotoğrafları?" sorusunu şöyle yanıtladı: "Çünkü başta Türk ulusu olmak üzere, tüm insanlık için dünyalar değerindeki bir insana ben, ancak benim için dünyalar değerinde olan bir armağan verebilirdim. Benim sahip olduğum en değerli varlığım,

Devlet Sanatçısı **Macide Tanır** dünyalar değerindeki varlığını **Haberal'a** armağan etti

YAZAN: GÜLÇİN ÖRKÜT

**Macide Tanır'ın
"dünyalar değeri" anısını
yaşatan fotoğrafların
arkasında, Prof. Mehmet
Haberal için yazılmış
el yazısı mektubu
bulunuyor.**

19-5-2000
Değerli Haberal!
Ezgi Macide bez gazında, Pendik'te yaşıyor.
Pendik Hallesinde, balediye başkanı o Kader
bez gazının içinde Macide'yi sevgiler, staja
sığdırmak için Macide'yi yazıp ezberletmişler. gün gelip
bez gazın Pendik istasyonunda durmuş. Sta inisiye
cişeyi vermişim, ezberlediklerini sığlatmaya başla-
mışım. Atatürk'ün yüzüne bakınca gözlerimin
ethisiyle, yerleri ıslattım, bu resim olaydan
sonra çekilmiş, canım Macide alt dudagını
sarımsı, gözlerinde bugün kara kara düşünüyör
bu fotoğraf bana yeni ulaştı. Atatürk, kızım
olur musun diye sarımsı nadesim kitapta var
resiminde bir de Atadan özer dileceğine, baş
mı sadece göğüsüne yazılmışım.
Sevgiler, sevgiler.
09. Pa

açıkladığı üç fotoğrafını, "Başta Türk ulusu olmak tüm insanlık için dünyalar değerinde" sözcükleriyle tanımladığı Prof. Dr. Mehmet Haberal'a armağan etti. Macide Tanır, 1929 yılında trenle Pendik'e gelen Atatürk'e

bu anım ve bu fotoğraflarımdır.”
Macide Tanır, “dünyalar değeri”
anısını Prof. Dr. Mehmet Haberal’a özel olarak, “dünyalar değeri-
rindeki” fotoğraflarının arkasına

el yazısıyla şöyle yazdı:

“19. 5. 2009

Değerli Haberal!

Efendim, Macide beş yaşında.
Pendik’te yaşıyor. Pendik Halke-

vi, belediye başkanlığı, o kadar
kız çocuğunun içinden Macide’yi
seçmişler, Ata’ya söylenecek
cümleleri yazıp ezberletmişler.

Gün gelmiş, beyaz tren Pendik istasyonunda durmuş.

Ata inince çiçeği vermişim, ezberlediklerimi söylemeye başlamışım. Atatürk’ün yüzüne bakınca, gözlerinin etkisiyle, yerleri ıslatmışım.

Bu resim, olaydan sonra çekilmiş. Canım Macide alt dudağını ısırmış, gözlerinde hüznün, kara kara düşünüyor. Bu fotoğraf bana yeni ulaştı.

Atatürk ‘Kızım olur musun?’ diye sormuş.

Devamı kitapta var.

Resimde bir de, Ata’dan özür

dilercesine, başımı sıcaık göğsüne yaslamışım.

Sevgiler, sevgiler.

Macide Tanır”

Macide Tanır, bir önce çekilen fotoğrafın arkasına da şunları yazdı:

“19. 5. 2009

Çok değerli, çok sevgili Haberal!

Bu resim, olaydan önce. Küçük elleriyle Ata’nın iki parmağını kavramış, vücut dilinden, sırtından ne kadar heyecanlandığı, adeta sevgiden titrediği belli.

Sevgiler,

Macide Tanır”

Başını Atatürk’e yasladığı fotoğrafının arkasına yazdığı “Atatürk ‘Kızım olur musun?’ diye sormuş.

Devamı kitapta var.” sözleri-

nin "Kitaptaki tamamı" şöyledir:

"Sevgili Dahi, Ankara'dan İstanbul'a özel trenle ve belirli zamanlarda gelirdi. İki üç ay önceden bilinen bir gelişinde söylemem için bana birkaç cümle ezberletmişlerdi. Atatürk trenden inince iki elimle eteklerimi tutup bacaklarımın biri biraz önde, dizden kırarak reverans yapacak ve ezberlettiklerini söyleyecektim. Çok iyi ezberlemiştim. O kadar ki gece uykudan uyandırıp sorsalar, hemen söyleyebilirdim. Gün geldi çattı. Bir elimde Pendik bahçelerinden toplanmış meyvelerin sepeti, öbür elimde çiçekler. Tek atkılı siyah rugan iskarpinlerimi, başımdaki beyaz kurdeleyi hatırlıyorum. Elbiseme ait bir ipucu yok belleğimde. Demek ki, öğrettikleri gibi eteklerimi tutup selam veremedim. Söze başladım. Gözlerine bakınca kafamdan herşey silindi, külotum ıslandı. Beni kollarımdan kaldırdığında yavaş yavaş bacaklarımdan akmaya başladı.

Alnımda öptü, "Bana çok güzel şeyler söyleyeceğini biliyorum, benim kızım olur musun?" dedi.

Babam hakkında oradakilerden bilgi aldı. Bir tek babam hariç, bütün Pendik ahalisi istasyondaydı. Heyecandan gelemediğini söyleyecekti sonradan.

Babamın izni olursa, dönüşünde Ankara'ya götürmek üzere hazır olmamı söyledi.

Ben de eve döndüğümde gitme hazırlıklarına başladım. Kırmızı divitinden saten bordürlü pijamamı, dış fırçamı, bulduğum küçük bir çanta-ya yerleştirdiğimi gören babam, "Bizi bırakacak mısın?" diye sordu.

Herhalde ses tonu, tavrı beni çok etkilemiş ki, gidememiş, kalmıştım.

Yıllar geçti. 1938 Kasım 10'da, onu kaybettiğimizde, Erenköy Kız Lisesi onuncu sınıftaydım ve lisenin trampet şefiydim. O yeri dolduramaz yüce emaneti Gülhane Parkı'ndan İzmit'e uğurlayan birkaç liseden biriydik.

Gözlerim buğulandı. Yazımı göremiyorum."•

YAŞAMDAN GÖZLEMLER

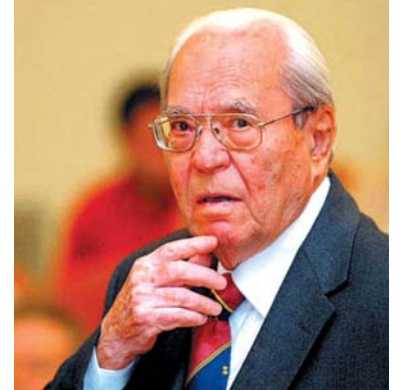
Ali Naili Erdem

Yaşadıkça...

Yerel seçimler sonrası gerilmiş olan sınırlar yumuşayacak, tansiyon düşecek sandık, olmadı. Parti genel başkanları halkı birleştirici ve ülke sorunlarına çözüm getirici açıklamalarda bulunmadılar. Aksini yaptılar. Anladım ki, demokrasimizin sağlıklı olması için daha bir fırın ekmek yemeliyiz. Ve şimdi toplum çok daha ağır sosyal-siyasi bir bunalımdadır.

Tarihçi Halil İnalcık, "Cumhuriyet dönemini bunalımlara götüren ana problem, Türk halkının birbiriyle uzlaşmaz görünen iki kampa ayrılmış olmasıdır" diyor. Anlaşılan o ki, ne Yunus Emre'nin yetmişiki millete aynı gözle bakan hoşgörüsü ne de Mevlana'nın "Gel ne olursan ol, yine gel" diyen çağrısı var. Bir kör dövüşüdür gidiyor. Çoğulcu demokrasi bu olmasa gerek. Nitekim cumhuriyetle birlikte benimsenen ilke, ülkenin bütünlüğüyle milletin bölünmezliği ilkesidir. Ne yazık ki, bu ilke bir süreden buyana artan bir tempoyla sağından soldan çiğnenilmektedir. Demokratik, laik cumhuriyeti içlerine sindiremeyenlerle, üzerinde yaşadığımız vatan topraklarını bizlere fazla

Tarihçi Halil İnalcık, "Cumhuriyet dönemini bunalımlara götüren ana problem, Türk halkının birbiriyle uzlaşmaz görünen iki kampa ayrılmış olmasıdır" diyor.

görenler, değişik maskeler altında bölücülüğü yayıyorlar.

İyimserler rahat, kötümserler "Eyvah" haykırırlarındadırlar.

Olaylar tarafsız bir gözle değerlendirildiğinde güvenli yaşama duygusunda kuşkuyla ve tereddütlerle yoğunlaşmıştır. Korku yaygın... Espriler ve şakalar unutulmuş gibi... Geyik muhabbetlerinden bile çekiniliyor. Türkiye bu noktaya gelmemeliydi.

İktidarı, muhalefetiyle sorumluların görevi bunalımların oluşmasına zemin hazırlamamaktır. Siyasi iktidarların ayrıca ve önce-

likli görevi de bunalımları gidermektir. Hele içinde yaşanan rejim demokrasiye demokrasinin bir uzlaşma olduğu hiçbir zaman unutulmamalıdır.

Ouzlaşmanın içeriğinde sevgi vardır, sorumluluk vardır. Aynı gökkubbenin altında ayrı fikirlerin sahibi olarak kavga ya dönüşmeden, husumet cepheleri yaratmadan ve halkı kamplara bölmeden aydınlık ve saygın bir devleti yaşatmak tutkusu vardır. Türkiye gibi stratejik önemi yüksek ülkelerde dost planların sahipleri denli düşman projelerin uygulayıcıları yaşarlar. Devletin görevi dostlarını çoğaltmak, ulusun huzur ve rahatını sağlamaktır. Hilafetin ve saltanatın kaldırılmasıyla egemen olan ulusal irade, egemenliğin kayıtsız şartsız ulusta olduğunu ilanla birlikte ilmin en hakiki mürşit olduğunu benimsemiştir. Bu benimseyiş, ilimle hukukun, ilimle sanatın ve ilimle siyasi hakların cumhuriyetin içeriğinde yerlerini alması demektir ki, hedefi çağdaşlaşmaktır.

Dilerdik ki, seçimlerde bunlar dile gelsin. Ülkenin problemleri tartışılsın. Ekonomik krizden nasıl kurtulacağımız, işsizliğin giderilmesi için nelerin yapılabileceği anlatıldığı gibi, bu ulusun okullarında okuyup TBMM'ye girebilen ve anayasanın 80'inci maddesine göre ant içen birinin "29 Mart seçimleriyle

Kürdistan'ın hudutları çizildi" sözlerindeki vehamet yaşanmasın.

"Vatan bin küldür parçalanamaz" sözlerinden bugün nerelere geldik. Osmanlı'nın aydınları gibi yine bir dağınıklık... Yine problemlerin çözümünü başkalarından bekleyenler... Yine "Hiçbir şey olmaz yahu!" diyenlerle, kara kara düşünenler...

Türkiye'nin gerçeklerinin eseri olan cumhuriyet, modernleşmeyi bir yaşam davası olarak algılamıştır. Gelenekçiler dünyanın her yerinde olduğu gibi bizde de bunun karşısındadırlar ve fırsat buldukça bu görüşlerini uygularlar.

Yaşamının yenileşmek olduğu gerçeğinden hareket edenler, aynı zamanda barışın öncüleridirler. Aklın ve vicdanın yolunda yürürler. Türk devlet yapısının anayasa, parlamenter düzen ve laiklik ilkeleriyle birbirine bağlı vazgeçilmez bir ilkeler bütünü olduğunun idrakine varanlar, her türlü bölücülüğün karşısındadırlar. Devletin devamlılığı denli rejimin selametinin demokrasimizin sağlıklı olmasına bağlı olduğunun bilincindedirler. Irksal ve dinsel ayrınlıklara düşmeden "Türkiye Cumhuriyeti"ni kuran halk, Türk ulusudur" anlayışında bütünleşmişlerdir.

Siyasetçilerin birarada yaşama terbiyesini su gibi, hava gibi aziz kılarak toplumun bütününe vermesi, öfkeleri, ithamları ve kısıktırmaları unutulmuşluğun mağaralarına gömmesi bir ahlak borcudur. •

EVRENSEL BAKIŞ AÇISI
Gürbüz Evren

Ne garip şeyler oluyor şu dünyada...

10 dolar için bakanlıktan istifa edilir mi?

Çocukluğumun geçtiği semtte, bürokrasinin ve siyasetin tanınmış kimi adlarıyla her gün karşılaşma şansına sahiptim. Korumaları, makam araçları ve şoförleriyle görmeye alıştığım bu koyu takım elbiseli insanlar ne zaman geçse, oyunu bırakır dik-katle onları izlerdim. Sementin tüm esnaflarının kimi bakan, kimi milletvekili kimi de yüksek bürokrat olan bu insanlara saygıda kusur etmemeye yönelik çabalarını gördükçe merakım artardı. Bu insanlar hakkında konuşmalara kulak kabarttığım da ise, "Çok dürüst adam", "Devletin 1 kuruşunu bile boşa harcatmaz", "Tüyü bitmemiş yetimin hakkını gözetir" gibi değerlendirmeleri çok sık duyardım. İşte o yaşlardan itibaren siyasetçi ve bürokrat denilince aklıma ilk gelen dürüstlük ve doğruluk olmuştur.

Yıllar geçtikçe değişen birçok değer gibi siyasetçiler ve bürokratlar için söylenenler de değişti.

Temiz siyaset imgesi, ortaya çıkan yolsuzlukların ardından kirlendikçe kirlendi. Aslında dürüst siyasetçiler, bırakın haklarında hazırlanan dosyaları, iddialar gündeme gelince hemen istifa mekanizmasını çalıştırır, kamuoyuna hesap verirler. Oysa bu Türkiye'de zor görülen bir davranış biçimidir. İşte bu gerçeği göz önünde bulundurarak, dünyadan bazı örnekler verip temiz ve dürüst bir siyasetçinin nasıl olması gerektiğini göstermeye çalışacağım.

Olay Norveç'te geçiyor. Sosyal işler bakanının yolsuzluğu ortaya çıkıyor. "Yolsuzluk" deyip geçmeyin, çünkü işin içinde çok büyük paralar var. Norveçli bakan, bakanlığa ait kredi kartıyla havaalanında 10 dolarlık çocuk bezi satın alıyor. Yolsuzluk bu kadarla da sınırlı değil. Bakan, bakanlığa 70 dolar tutarında fazladan birkaç taksi faturası sunuyor. İşte bu "büyük yolsuzluklar" ortaya çıkınca, bakan da istifa ediyor. Lütfen şöyle bir düşünün,

ülkemizde 80 dolar için bir bakan istifa eder mi?

Norveç'te 80 dolar önemli bir miktar olsa gerek diye düşünmenize fırsat vermeden, bu ülkedeki bir başka istifa olayını aktarayım. Her ülkede olduğu gibi Norveç'te de bakanlara tanınan bir harcama sınırı var. Yıl 1986 ve kahramanımız reform ve modernleştirme bakanı. Bakanlık hesaplarında yıl sonunda yapılan incelemelerin ardından hazırlanan raporda sayın bakanının harcama sınırını "10 dolar" aştığı anlaşıyor. Şimdi size soruyorum, böyle bir olay ülkemizdeki bir bakanın başına gelseydi ne yapardı? 10 doların lafı bile olmazdı diyeceğinizden adım gibi eminim. Peki, Norveçli bakan ne yapıyor? İstifa ediyor.

Öyle siyasiler de var ki, yalnızca borç almışlar ve konu gündeme getirilince gurur meselesi yapmışlar. Nasıl mı? İşte size Fransa'nın eski başbakanlarından Pierre Bregovay örneği... Başbakan Bregovay, göreve başlamadan çok önce bir ev satın almak ister. Parası yetmeyince bir arkadaşından borç alır. Başbakanlık görevini yürüttüğü 1993 yılında, haftalık bir gazetede, "Başbakana, iş adamı arkadaşısı faizsiz borç verdi. Bankadan faizle borç almak varken, neden iş adamından borç alınır ki" ifadelerinin yer aldığı bir haber çıkar. Bregovay, durumu

açıklamaya çalışacaktır; ancak eleştiriler bitmeyecektir. İşte bu gelişmelerden bunalan Bregovay, makam aracılığıyla kent dışına çıkar, bir derenin kenarında gezmek istediğini söyleyerek korumalarını uzaklaştırır ve tabancasını kafasına dayayıp tetiği çeker.

Bir intihar olayı da Norveç'ten aktarayım. Hakkındaki yolsuzluk iddialarına yanıt vermekten işini yapamaz duruma gelen Sağlık Bakanı Tore Toenne, önce görevinden istifa eder; ancak buna karşın iddialar bitmek bilmez. Sağlık bakanı olsa da sonuçta Toenne de insandır. İddialardan bunalan bakan çareyi Aralık 2002'de yaşamına son vermekte bulur.

Siyasilerin intiharları yalnızca Avrupa ülkelelerinde olacak değil ya... Bir örnek de Uzak Doğu ülkesi Singapur'dan vereyim. Ulusal kalkınma bakanı Noteyt'in hakkında, bir araziye istimlak ettirmemek için rüşvet aldığı iddiaları yayılır. Singapurlu bakan yaptığı açıklamalara ve sunduğu belgelere karşın iddiaların sürdüğünü görünce, istifasını vermek yerine 1986 yılında intihar etmeyi seçer.

Bu iki olayın da ülkemizdeki değerlendirmesi, "İstifa etmişsin kardeşim, o güzelim bakanlık koltuğunu bırakmışsın, bundan daha büyük fedakârlık olur mu? İntihar etmenin ne anlamı var" olacaktır.

Aktaracağım olayda intihar yok. Fransa'nın eski maliye bakanlarından Dominique Strauss-Khan (halen IMF başkanı), bakan olmadan önce bir kuruma danışmanlık yapmaktadır.

Bakanlık görevine başladığında, muhalefetin bir iddiası medyada haber olur. Buna göre, Strauss-Khan'ın aldığı danışmanlık ücreti olması gerekenden fazladır. Fransız bakan bu habere gülüp geçmez. Aklamak istediğini söyleyerek 1999 yılında istifa eder.

Buraya değin verdiğim örneklerde para işin içine girmiş. Parayla hiçbir temasın olmadığı olaylara da değineyim. Birçok ülkede olduğu gibi Fransa'da da görevdeki bakanlara ayrılmış lojmanlar var. Maliye Bakanı Herve Gaymard, kendisine verilen lojmanı küçük bulmuş ve büyük, ama kirası yüksek bir daireyi tercih etmiş. Basının dikkatinden kaçmayan bu durum ortaya çıkınca Bakan Gaymard Şubat 2005'te görevinden istifa etmiş. Siz de benim gibi, "Sayın bakan, bu kadar hassas olmanın ne anlamı var. İstifadeceğine eski lojmana geçseydin" diyorsunuz değil mi?

İngiltere'de de siyasilerin hakkındaki iddialara gösterdikleri duyarlılık üst düzeydedir. İşçi Partili çalışma ve emeklilik bakanının tavrı iyi bir örnektir.

Bakan Peter Hain, İşçi Parti-

si'nin başkan yardımcılığı için aday olur. Seçim çalışmalarını yürütmek için bağış alma hakkı olan Bakan Hain, toplam 103 bin sterlin bağış toplar ve bunu gerekli makamlara bildirir. Her ne kadar bakan bildirimini yasal süre içinde yaptığını söylese de, medyada tam tersi haberler çıkar.

Bunu kabullenemeyen bakan 24 Ocak 2008'de istifa eder. Bu istifanın ülkemizde alacağı tepkinin şöyle olacağını söyleyebilirim:

"Bakanlık makamını böylesine eften püften konular için bırakılır mı kardeşim?"

Halk arasındaki tanımlamayla torpilden, yani adam kayırmadan kaynaklanan istifalardan örnekler vereyim.

ingiltere İçişleri Bakanı David Blunkett'in 2 çocuğu vardır. Eşi de çalışan bakan bey çocuklara bakacak bir dadı arayışına girer. Arkadaşları Filipinli bir dadıyı tavsiye ederler. Ama bu bayan göçmenidir, oturma ve çalışma belgelerinin süresi dolmaktadır. Dadı gerekli başvuruyu yapmıştır, belgeleri zaten yenilenecektir. İşte tam bu sırada, içişleri bakanının dadının işlemleri hızlandırdığı iddiaları İngiliz medyasında yer alır. Bakan, görevinde kalması yönündeki istekleri dikkate almaya-rak Aralık 2004'te istifa eder.

Komşumuz Yunanistan'a geçelim. Tarım Bakanı Savvas Tsi-torudis'in biricik oğlu Atina'nın

uzağında, Girit Adası'ndaki üniversitede öğrencidir. Eğitiminin ikinci yılında oğul Tisitorudis Atina Üniversitesi'ne geçiş yapar. Yunan basını konuyu, "Bakan Tisitorudis oğlunu Atina'ya nakletmek için nüfuz kullandı" başlığıyla verince, bakan bey de Eylül 2004'te görevinden istifa eder.

Yunanistan'dan Japonya'ya gidelim ve anlamlı bir istifa örneğini de bu ülkeden vereyim. Pirincin yalnızca Japonya için değil, tüm Uzak Doğu ülkelerinde önemli bir besin kaynağı olduğunu biliyoruz. Pirinç öylesine önemli ki, yeri geldiğinde bakanları bile koltuğundan edebiliyor. Geçtiğimiz 2008 yılında pirinç konusunda birçok Uzak Doğu ülkesinde sıkıntı yaşanmıştı. Japonya'da ise ilaçlı ve küflü pirinçlerin piyasadan çekilmediği iddiaları ortaya atılmıştı. İşte tam bu sırada aralarında huzurevleri ve okulların da bulunduğu kuruluşlara bu pirinçlerin satıldığının anlaşılması üzerine önce Tarım Bakan Seiichi Ota tepki gösterdi. Ota, bozuk pirinç skandalının toplum için ciddiyetini göz önünde bulundurduğunu söyleyerek 19 Eylül 2008'de istifa etti.

Bu tür anlamlı istifalar hakkında ne düşündüğünüzü sormayacağım; çünkü daha da anlamlı yani sorumluluk örneği istifalar aktaracağım.

İngiltere'de, Mayıs 2002'de

meydana gelen tren kazasında 7 kişi yaşamını yitirir. Kazanın ardından soruşturma açılır. Soruşturma sonucunda, trenin geçtiği köprü'nün hatalı inşa edildiğinin saptandığı açıklanınca Ulaştırma Bakanı Stephen Byers görevinden istifa eder.

Bir tren kazası da Sırbistan-Karadağ'dan aktarayım. Bu ülkede 2006 yılında meydana gelen kazada 44 kişi yaşamını yitirir. Olayın hemen ardından Ulaştırma Bakanı Andrija Lompar ve demiryolları müdürü kazanın sorumluluğunu aldıklarını açıklayarak 23 Ocak 2006'da istifa ederler.

Son bir sorumluluk örneği de Çin'den vereyim. Bu ülkede 1986 yılında 2 yük treni çarpışacak ve yalnızca 1 kişi yaşamını yitirecektir. Soruşturma raporunda, kazanın kavşak noktasındaki sinyalizasyon sisteminin çalışmaması nedeniyle meydana geldiği açıklanınca, Demiryolları Bakanı Ding Guangen sorumluluğu alarak Eylül 1988'de istifa eder.

Biliyorum, Temmuz 2004'de Pamukova'da meydana gelen kaza başta olmak üzere, ülkemizde çok sık yaşanan tren kazalarını anımsadınız. Sorumluluk gibi kavramları boşverin siz, yalnızca anımsayın yeter.

Yazımın sonuna doğru birkaç "anlamlı" istifayı da kısaca aktarayım. Japonya'nın Kobe kentinde, Ocak 1995'te meydana gelen

depremin ardından kentin imarını, söz verdiği tarihte gerçekleştiremeyen belediye başkanı çareyi intihar etmekte bulmuştu.

Japonya'dan son bir "anlamlı" istifa daha... Dört günlük Ulaştırma Bakanı Nariaki Nakayama, Narita Uluslararası Havaalanı inşaatına karşı çıkanları "gıcırdayan tekerlek"lere benzettiği ve öğretmenler sendikasını, eğitim sisteminin "kanseri" olarak nitelendirdiği için eleştirilince 28 Eylül 2008'de istifa etti.

Tayvan'daki istifa ise "anlamlı" istifaların belki de en iyi örneği. Çalışma Bakanı Chen Chu, işçilerin bir metro inşaatındaki kötü çalışma koşullarını protesto etmek için düzenlediği gösterinin sorum-

luluğunu üzerine alarak, başbakanın görevini sürdürmesi ricasına karşın, Ağustos 2005'te istifa etti.

Kanada'daki "anlamlı" istifa ise yalnızca eleştiriden kaynaklanıyor. Dışişleri Bakanı Maxime Bernier, devlete ait gizli belgeleri güvenli olmayan yere bıraktığı için eleştirilince 27 Mayıs 2008'de istifa etti.

Ülkemizde son dönemde İtalya örnek alınarak "Temiz Eller" adlı operasyon çok sık dile getiriliyor. Yazımı bir anımsatma ile bitiriyorum. İtalya'da, 1990'lı yıllarda yapılan "Temiz Eller" operasyonu sırasında, savcının herkesi sorgulayabilmesi için, şaibe altında kalan bakanlar ve başbakanlar görevlerinden istifa etmişlerdi. •

GurbuzEvren@butundunya.com.tr

Sağır ve dilsiz alfabeti bilen bir kütüphane görevlisi, kütüphanede bulunmayan bir kitabı kendisinden isteyen sağır ve dilsiz bayana bu durumu, işaretlerle anlatıyordu.

Sağır ve dilsiz bayan, görevlinin söylediklerine inanmadı. El ve parmaklarını sinirli bir biçimde kullanarak ona, sert bir biçimde çıktı:

"İstedğim kitabı aramaktan üşendiğiniz için bana böyle söylüyorsunuz" dedi. "Koskoca kütüphanede bu kitap nasıl bulunmaz?" İşaretlerle konuşma giderek elektrikleşti.

Sağır ve dilsiz kadın, el, kol ve parmaklarını yukarılara kaldırıp, yanlara açarak konuşmaya başlayınca, kütüphane görevlisi, masanın üstündeki "Lütfen Sessiz Olunuz" yazısını gösterdi ve sonra da, yine el ve parmaklarını kullanarak şöyle karşılık verdi:

"Böyle bağırarak konuşmanıza gerek yok, hanımefendi" dedi. "Kör değilim ben..." •

Danko'nun Kalbi

İzergil'in dış görüntüsü, kendi yaşındaki Rus kadınlarından hiç de değişik değildi. O da yaşlı ilerlemiş, beli bükülmüş, avurtları çökmüş, yüzü kırış kırış olmuş sıradan bir yaşlı Rus kadınıydı artık...

GÖNDERİ: TUNCAY ERZİN

Basarabya kıyılarında akşam güneşi yavaş yavaş ufka inerken, yanında oturan Maksim Gor-ki'ye öyküler anlatıyordu o akşam... Bir süre sonra güneş, tümüyle suların içine girdi, battı. İzergil'in ayakları altında uzanan Basarabya bozkırlarına gamlı bir akşam karanlığı çökmüştü şimdi...

Stepte, yakamozlar gibi yer yer ışıdayıp sönen, sonra parıldaayan, daha sonra yine sönen ışıltılar, işte o anda ortaya çıkmaya başladılar.

Kimi, çürümüş fosforlu bitki kalıntıları olabilirdi, kimi de belki, bedenlerindeki ışıgı bir söndürüp bir yakan kandil böcekleriydiler.

Fakat İzergil, bir sözülle bir anda, tüm varsayımları yok etti:

"Danko'nun kalbi yine parlıyor" diye mırıldandı kendi kendine...

Sonra da, yine kendi kendine

konuşuyormuş gibi, mırıldanmaya benzer bir ses tonuyla anlatmaya başladı:

"Bir zamanlar düşmanının önünden kaçan bir kabilenin insanları, ağaçlarının tümü birbirine yaslanırcasına sık, korkutucu bir ormana sığınmışlar. Ormanda birkaç adım attıktan sonra yollarını

da, yönlerini de kaybedince, bir çıkış yolu bulabilmek umuduyla ormanda bir o yana, bir bu yana gitmeye başlamışlar. Sonunda tüm kabilenin insanları, kendilerini bir bataklığın içinde bulmuşlar.

Bataklık, insan yutan türdeymiş. Bir süre sonra herkes, yavaş yavaş bataklığa gömülmeye başlamış. Çocuklar, kadınlar, gençler, büyüklerin bacaklarına yapışıyorlar, 'Ne olur bizi kurtarın!' diye çığırıyorlarmış.

Bataklık meğer, insan yutan türdeymiş. Bir süre sonra herkes, yavaş yavaş bataklığa gömülmeye başlamış. Çocuklar, kadınlar, gençler, büyüklerin bacaklarına yapışıyorlar, 'Ne olur bizi kurtarın!' diye çığırıyorlarmış.

"Özellikle çocukların ve kadınların feryatlarına dayamayan

büyüklerden birkaçı öne atılmışlar ama...

"Kimileri, bataklığın 'açlığı' karşısında daha fazla direnememiş, herkesten önce kendileri gömülmüşler bataklığın diplerine, kimileri ise kurtarmak için çırpındıkları, fakat korkudan çılgınlaşan insanların öfkesi karşısında çaresiz kalmış, canlarını onların ellerinden kurtaramamışlar.

"İşte Danko, kabilenin çılgınlıkla karmakarışık olduğu böylesi anda ortaya çıkmış, ileri atılmış:

"Beni izleyin' diyerek haykırmış çılgın kalabalığa... 'Benim arkamdan gelin, sizi kurtaracağım.'

"Önce inanan olmamış Danko'ya... 'Nasıl kurtarabilirsin bizi bu bataklıktan, bu göz gözü görmeyen karanlıktan?' diye karşı çıkmışlar, hatta ona da saldırma-yı kalkışmışlar.

"Danko, bir kez daha kükrercesine haykırmış:

"İşte bununla' demiş. 'Sizi önce karanlıktan kurtaracağım bununla, sonra da aydınlıkta, çıkış yolumuzu bulacağım.'

"Herkes şaşkınlık içinde onun ne yapacağını beklerken Danko, bir aslan pençesi darbesine benzer bir güçle göğsünü parçalamış, kalbini bedeninden koparmış ve eliyle havaya kaldırarak herkese göstermiş.

"İşte bununla' diye haykırmış bir kez daha...

"Danko'nun kalbi o an, ısıltı ısıltı ışıklar saçmaya başlamış. Çevreyi saran tüm karanlık yok olmuş, ormanın her ağacı, ağaçların her yaprağı tane tane gözler önüne çıkmış.

"Şimdi beni izleyin, arkamdan gelin' demiş Danko... Ve ölümle yüzyüze gelmiş insanları bataklıktan kurtarıp çıkış yoluna götürmüştü.

"Kabilenin sağ kalanları, Danko'yu izleyerek karanlık ormanı arkalarında bırakmışlar, güneşli bozkıra kavuşmuşlar.

"Herkes bu kez sevinçten çıldırıyor, oynuyor, zıplıyor, sıçırıyordu. İçlerinden tek kişi bile Danko'yu aklına getirmiyordu. Herkes unutmuş onu... Kimse Danko adını ağzına almıyordu.

"Gün bittiğinde, güneş batıp bozkır giderek karmaya başlayınca, Danko'nun kurtardığı kişilerden biri, yerde ısıltı parıldayan bir şey görmüş. Yaklaşmış ve onu kayıtsızca ayaklarıyla ezip, tekmelemeye başlamış. Işık parçalanmış, dağılmış; ama sönmemiş, parıltısından bir şey kaybetmemiş. Bozkırlara serpildiği biçimde, tüm parıltısıyla kalmış orada...

"İşte bu, Danko'nun kalbiydi.

"Kendisini izleyenlerin önünde ilerleyerek onları karanlıktan kurtaran Danko, arkasındaki halkı güneşli bozkıra ulaştırınca, artık gücünün sonuna gelmişti ve kendini toprağa bırakmıştı."

İşte, İzergil'in akşam güneşi batınca, Basarabya bozkırlarına bakıp da, "Danko'nun kalbi hâlâ parlıyor" dediği pırıltılar, bunlardı. O kurtarıcı insanın kalbinden dünyaya kalan ve hiçbir zaman sönmeyecek olan ışıklardı o, yakamoz örneği pırıl pırıl ışıldayan aydınlıklar...

İnsanlık, kahramanlarına ve

kurtarıcılarına karşı zaman zaman vefasız kalmış ve bu umursamazlığı nedeniyle onlara vefa borçlarını ödemediştir.

Gerçek kahramanlar ise, kurtardıkları kişilerden bu borçlarını ödemelerini hiçbir zaman beklemedikleri için halk, tarih boyunca onlara her zaman borçlu kalmıştır. •

Bir çiçeğe yakından ve dikkatle baktığınız oldu mu? Eğer baktıysanız herşeyin nasıl, ne denli düzenli ve kesin olduğunu şaşıracak gözlemlemiş olmalısınız. Çiçekte büyük bir tazelik yumuşaklık, hoşça giden bir şey, nefis bir koku vardır. Bir kimse yaşamını düzene koymaya çalışırsa son derece kesin bir düzen kurabilir; ama yaşamı tıpkı çiçeklerdeki gibi hiçbir çaba olmadığı zaman meydana çıkan o tatlı yumuşaklığını yitirir. İşte karşımıza çıkan güçlüklük burada... Yani hiçbir çaba olmadan nasıl düzenli, berrak ve içtenlikli olabiliriz? Sorun bu...

Düzenli olmak, tertipli olmak bir çaba sonucu olunca insanın ufkunu daraltıyor. İnsan nasıl olur da bir yandan yaşamın yaratıcı coşkusunu yaşar, duyguları içtenlikli kalır, geniş görüşlülüğünü sürdürür, öbür yandan da yaşamında düzenli kesin ve düşüncelerinde berrak olabilir? Bence çoğumuzun bunu başaramamamızın nedeni hiçbir şeyi derinlemesine duyumsamamız, hiçbir konuya tam anlamıyla zihnimizi ve gönlümüzü vermememizdir. Bir kez o dik tüylü kuyruklarıyla ve o barikulade kürkleriyle iki kızıl sincabın bir ağaçta bir aşağı bir yukarı birbirlerini kovaladıklarını, durup yaşamın keyfini çıkarmak için on dakikadan fazla seyretmiştim. Biz herşeye karşı derinlemesine duyarlı olmazsak bu yaşamın keyfini, bu yaşama sevincini yaşayamayız. Bu duyarlılık için de içimizde çok şiddetli bir istek olmalı. Bu şiddetli istek iyilik yapma ya da kimi düzeltmeler, iyileştirmeler yapma isteği değil, herşeyi derinlemesine algılama isteğidir. •

Krisnamurti

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Yargıdan önce son durak

GÖNDERİ: MANUEL BİLOS

Genç bir çift, yeni bir mahalledeki evlerine henüz taşınmışlardı. Sabah kahvaltı yaparlarken, komşu da çamaşırlarını asıyordu. Kadın eşine “Bak” dedi, “Çamaşırları yeterince temiz değil, çamaşır yıkamayı bilmiyor, belki de doğru sabunu kullanmıyor...”

Kocası şöyle bir baktı eşine...

Hiçbir şey söylemeden kahvaltısına devam etti!

Kadın, komşusunun çamaşır astığını gördüğü her sabah, aynı yorum yapmayı sürdürüyordu.

Bir ay kadar sonra, yine bir sabah, komşusunun astığı çamaşırların bu kez tertemiz olduğunu gören kadın, çok şaşırdı:

“Bak” dedi, eşine ... “Çamaşır yıkamayı öğrendi sonunda... Ancak, merak ediyorum, kim öğretti acaba?”

Kocası yanıt verdi eşine:

“Ben bu sabah biraz erken kalkıp, penceremizi sildim...”

Yaşam da böyle değil midir? Başkalarını izlerken gördüklerimiz, baktığımız pencerenin ne kadar temiz olduğuna bağlıdır!

Birilerini eleştirmeden ve hemen yargılamaya davranmadan önce, zihin penceremizin durumuna bakmak ve “iyi, temiz, güzel” olanı görmeye hazır olup olmadığımızın ayırdına varmaya çalışmak, “çok yararlı ve insancıl bir davranış” olacaktır, her zamanda ve her mekanda...•

Yaşamındaki tek gelir kaynağı iki dönümlük tarlası olan geçimi kıt bir kişi, bir gün ellerinde kazma ve kürekle gelip tarlasının bitişiğindeki araziye kazmaya başlayan kişilere merakla ne yaptıklarını sordu. Araziye kazmaya başlayan kişiler “Biz burada cami yapacağız” dediler.

Aradan günler geçti. Kazı, geçimi kıt komşunun tarlasına girdi, dolaştı ve tarlanın yarısını çevreledi.

Sonunda cami, tüm yapısıyla görkemli bir abide örneği tamamlanmıştı; ama komşu kıt geçimli kişinin ağzını bıçak açmıyordu.

Caminin bir bölümü, onun geçim kaynağı toprağının yarısını kaplamıştı. Bu da, ailesinin geçiminin yarı yarıya azalması demekti. Geçimi kıt kişi önce mahallenin büküklerine gitti, derdini onlara anlattı.

“Toprağının üstüne yapılan herhangi bir bina değil ki, yıkalım da senin hakkını geri verelim” dediler. “Cami

Kanuni: “Adalet Devletin Temelidir”

YAZAN: ÖZÜM LARÇIN

Sonunda, padişaha, Kanuni Sultan Süleyman’a gitmeye karar verdi. Sarayın kapısına gitti, karşısına çıkan ilk görevliye derdini anlattı:

Bir süre sonra huzurdaydı. Padişah Kanuni Sultan Süleyman kendisini dikkatle dinledikten sonra camiyi yapanları da getirtti onları da dinledi.

“Cami çok daha güzel olsun diye biraz genişletmek istedik Sultanım” dediler. “Çevredeki tek uygun arsa da bu komşunun arsasıydı. O nedenle onun arsasına doğru genişlettik camimizi...”

Kanuni Sultan Süleyman buyruğunu duyurdu:

“Şimdi gideceksiniz, o camiyi yıkacaksınız” dedi.

Sonra da, onların şaşkın bakışlarına aldırmadan, sözlerinin gerisi getirdi:

“Ben yıkılan bir caminin yerine her zaman daha büyük bir cami yaptırabilirim ama” dedi. “Adalet bir kez yıkılırsa devlet de yıkılır. Çünkü adalet devletin temelidir.”•

Unutmayın Kabağın Sahibi Var

GÖNDERİ: PERİ BERKİN

Eski, eski, çok eski zamanlarda bir derviş, dünyasal zevklerini denetimi altına alma çabasının son noktasına gelmiş, o en üst makama eriştikten sonra yaşamını, inancı gereği her türlü süsten, gösterişten ve dünyasal zenginliklerden uzak durarak geçirmeye başlamıştı.

Fakat yapması gereken, yalnızca yamalı bir hırka giymekle sınırlı değildi. Saç, sakal, bıyık, kaş gibi, insanın doğal süslerinden de arınması gerekiyordu.

Bir berber dükkanına gitti ve isteğini kesin bir kararlılıkla bildirdi:

“Vur usturayı berber efendi” dedi. “Saçımdan da, kaşımdan

da, sakalımdan, bıyığımdan da temizle beni!”

Berber işini yaparken, derviş de aynada kendini izliyordu. Başının sağ bölümü tümüyle kazınmıştı. Berber, başın öteki bölümünü kazımaya hazırlanırken içeri, iri yarı yapılı bir kabadayı girdi. En azından bir “Merhaba” deyip dükkandakileri selamlaması beklenirken kabadayı kimseye selam verme gereği duymadan doğruca dervişin oturduğu koltuğa doğru yürüdü ve başının tıraş edilmiş bölümüne biraz da sertçe bir tokat attı.

“Kalk bakalım oradan kabak” dedi. “Kalk da tıraşımızı olalım”

Derviş, böylesi bir davranış karşısında da dervişliğin “Sövene

dilsiz, vurana elsiz gerek” kuralını bozmadı. Hiçbir şey söylemeden, en küçük bir ses çıkarmadan koltuğundan yavaşca kalktı, yerini, bu kaba kişiye bıraktı.

Berber çok utanmış, çok da korkmuştu. Bu nedenle hiçbir şey söyleyemedi, koltuğa oturan kaba kişiyi tıraş etmeye başladı. Fakat küstah kabadayı tıraş olurken de rahat durmadı, dükkanın bir köşesine çekilip sessiz sessiz oturan dervişe, terbiye dışı sözler söylemeyi sürdürdü:

Onun ikide bir alaycı bir sesle söylediği “Kabak nasılsın?”, “İşler nasıl gidiyor kabak?”, “Keyifler ne alemde kabak?” gibi aşağılayıcı sözleri karşısında da derviş, biraz önceki kuralı yine bozmadı, sesini çıkarmadan köşesinde sakın sakın oturdu.

Bir süre sonra kaba kişinin tıraşı bitti, önce omuzlarını kaldırdı, sonra abartılı bir biçimde kollarını yana açarak koltuktan kalktı ve çekildiği köşesinde sessice bekleyen dervişe dönerek, yine o terbiye dışı tavıyla konuştu:

“Hadi gözün aydın olsun kabak” dedi. “Bak ben gidiyorum. Koltuk da, berber de, ustura da senin olsun kabak...”

Ve geldiği gibi, yine kimseye selam vermeden dükkandan çıktı, gitti.

Kabadayı sokakta dokuz on adım yürüdükten sonra kendini bir anda, bir at arabasının karşısında buldu. İki atı da gemden boşanmış bir at arabası, yokuştan aşağı hızla üzerine geliyordu.

Kabadayı şaşkınlıktan ne yapacağını bilemedi, yolun ortasında, at arabasının karşısında hareket edemedi, olduğu yerde donakaldı. Ve göz açıp kapayıncaya değin geçen o kısacık sürede, arabanın iki atının ortasındaki uzun sivri demirin karnına saplanmasıyla kendini kurtaramadı.

Çevreden koşuşanların çığlıkları arasında kabadayı orada yere yığıldı, yaşamını yitirdi.

Tüm olan bitenleri dervişle birlikte dükkanın penceresinden izleyen berber, kabadayının öldüğünü öğrenince dervişe döndü ve tüm içtenliğiyle sordu:

“Biraz ağır olmadı mı derviş efendi?”

Derviş de üzgündü. Gözlerini olay yerinde oluşan kalabalığın üzerinden ayırmadan, düşünceli bir ifadeyle karşılık verdi:

“Vallahi gücenmemiştim, hatta hakkımı da helal etmiştim ona” dedi ve aynı düşünceli ifadesiyle sözünün gerisini de getirdi:

“Fakat unutmayın, kabağın bir sahibi var” dedi. “O gücenmiş olmalı.” •

Afrika’nın, balta girmemiş ormanlarının bulunduğu bir bölgesinde bir zamanlar, güçlü bir kral yaşıyordu. Bu kralın, birlikte büyüdüğü çok yakın bir arkadaşı vardı. Bu “en yakın” arkadaşın ise, ken-

Kral, en yakın arkadaşının doldurduğu tüfeğini her zamanki gibi yine güvenle ateşleyince... Beklenmedik bir şey oldu ve geri tepen tüfekten fırlayan barutlar, kralın başparmağını kopardı. En yakın arkadaşı, bir yandan kralın elini sarmaya çalışırken,

dine özgü bir özelliği vardı. İster olumlu, ister olumsuz olsun, tüm olayları, “Oh, oh... Aman ne güzel, ne güzel...” diyerek karşılardı.

Bir gün kral ve arkadaşı, birlikte ava gittiler. Kralın tüfeğini, bu en yakın arkadaşı dolduruyor, bu en yakın arkadaşı ateşledikten sonra, yeniden doldurması için arkadaşına veriyordu. Arkadaşı tüfeği bir dolduruşunda, ayırdında olmaksızın bir yanlışlık yaptı.

bir yandan da olayı, yine kendine özgü tutumuyla karşılıyordu:

“Oh, oh... Aman ne güzel, ne güzel...” diyordu. “Aman ne güzel, ne güzel...”

Bir elinin başparmağının kopması karşısında en iyi arkadaşının “Ne güzel oldu” demesi, kralın öfkelenmesine neden oldu.

“Neresi güzel bu olayın?” diye bağırdı en iyi arkadaşına ve... Onu zindana attırdı.

Bu olayın üzerinden iki yıl geçmişti. Kral bir gün, bu kez tek başına avlanırken, yanlışlıkla tehlikeli bölgeye girmiş, yamyamların eline düşmüştü.

Yamyamlar, avlarını bir direğe bağladılar, çevresine çalı çırpı yığdılar ve tam ateşi yakıp kralı “pişirecekleri” sırada birden durdular. İçlerinden biri, avlarının bir elinde başparmağının bulunmadığını gördü.

Yamyamların inanışlarına göre vücudunda küçük de olsa, bir eksiklik bulunan avı yemek, tüm köy halkına büyük bir uğursuzluk getirirdi. Kralın başparmağının olmadığını görünce ateşi yakmaktan vazgeçtiler ve onu direktten çözüp serbest bıraktılar.

Kral sarayına döner dönmez, iki yıl önceki olayı anımsadı. Parmağı koptuğu zaman en iyi arkadaşının, “Oh, oh... Aman ne güzel, ne güzel...” dediğini, bir kez daha duyar gibi oldu.

Hemen zindana gitti ve onun serbest bırakılmasını sağladı.

“Parmağım koptuğu an ‘Aman, ne güzel, ne güzel’ diyerek, meğer ne denli doğru bir şey söylemişsin” dedi. “Bunun doğruluğunu, ancak başparmağımın olmaması sayesinde yamyamların elinden kurtulduğumda anlayabildim.”

Sonra da, en iyi arkadaşından özür dilemek zorunda kaldı:

“Ve seni de zindana attırarak, iki yıl burada hapis kalmama neden oldum” dedi. “Az kötülük yapmadım, sana...”

İyi arkadaşı, onun bu sözü üzerine de aynı sözünü yineledi:

“Oh, oh... Aman ne güzel, ne güzel” dedi. “Aman ne güzel, ne güzel...”

Kral yine öfkeleni:

“İki yıl hapis yattın” diye bağırıldı. “Bunun neresi güzel?..”

Arkadaşı “Bunun her yanı güzel” dedikten sonra ekledi:

“Beni buraya kapattırmasaydın, düşünsene, şu anda yamyamların midesinde olacaktım” dedi. “Çünkü o son avına çıkarken de ben yine senin yanında olacaktım ve... Yamyamlar seni serbest bırakıp beni yiyeceklerdi.” •

İlköğretim *birinci sınıf öğrencisi okuldan dönünce annesine, “Bugün öğretmen bize atlardan söz etti. Ama ben atın ne olduğunu bîlâ anlayamadım” dedi.*

“Neden?” diye sordu annesi.

“Öğretmen ‘Atın yavrusuna tay, dişisine kısırak, erkeğine aygır, güçlüsüne beygir derler’” dedi.

“Bunda anlaşılmayacak ne var çocuğum?”

“Peki anneciğim, atın adı ne zaman at oluyor?” •

Işık Biraz Daha Işık...

DERLEYEN: EREN ERBABACAN

Fikirler, bilgisizliğin karanlığında parlayan ışıklarıyla gerçeği tüm anlamı ve büyüklüğüyle aydınlatıp ortaya çıkaran lambalardır. Bir zamanlar, ellerinde birer sönük lamba taşıyan yüz kişiyi, büyük bir karanlık odaya kapatmışlardı. Bir süre sonra içlerinden biri, lambasını yakmayı akıl etti. Odadaki yüz kişi, o tek lambanın ışığında, birbirlerini görüp tanımaya ve gördüklerini sevmeye başladılar. Bir lambadan çıkan ışığın ne denli güçlü olduğunun ayırdına varan öteki kişiler de lambalarını yaktılar.

Bu kez çevrelerindeki canlı cansız tüm varlıkların, daha aydınlık ve daha belirgin bir biçime dönüştüklerini gördüler.

Odada şimdi, yanmakta olan yüz lamba, fakat yalnızca bir fikir vardı. O tek fikir, "Lambayı yakmak" fikriydi.

Yanan yüz lambanın oluşturduğu aydınlıkta yüz kişi, odadaki herşeyi ayrıntılarıyla aydınlatmak için, yüz lambanın ışığı gerekliliymiş. Odadaki herkes lambalarını yaktığında, yüz lambanın birlikte verdiği ışık, "hakikat"ın esinine dönüşmüş. Çünkü her bir ışık, büyük ışığın ya da "hakikat"ın yüzde bir parçasıymış.

Zamanla her adam, kendisini karanlıktan kurtaran ve çevresindeki güzellikleri görünür kılan ışığın, yalnız kendi lambasından çıktığına inanmaya başlamış.

Ötekiler de, başka başka

yönlere sürüklenince, "hakikat"ı esinleyen o büyük ışık, yüz ayrı aleve bölünmüş. Her bir alev artık, gerçekliğin küçük bir bölümünü aydınlatır olmuş.

Bugün insanoğlu, çevresini çepeçevre saran kasvetli karanlığın içinde ve yalnız kendi lambasının cılız ışığında, yalnızca kendi lambasının aydınatabildiği kadarıyla, görebildiği herhangi bir şeyin, en önemsiz ayrıntısına sarakılarak, güvensizlik duygusu içinde dolanıp duruyor.

Onun için, yüz cepheli, ama tek bir "hakikat" vardır. Fikirler ne sınırlıdır, ne de tükenmiştir. Gerçeği olduğu gibi görebilmeleri için insanlar, o çok büyük odadaki gibi, sevgi ve hoşgörü içinde, ışıklarını birleştirmelidirler.

"Işık, biraz daha ışık" Goethe'nin ölüm döşegindeki son sözüdür.

Onu yakından tanımayan birisi bir gün Galile'ye kaç yaşında olduğunu sordu. Büyük bilgin sakalını sıvazlayarak, "Sekiz on yaşında olmalıyım" dedi.

Soruyu soran şaşırınca Galile ekledi:

"Sekiz on yıl, yaşayacağımı umut ettiğim yıllar..." dedi ve devam etti:

"Bence geçmiş yıllar barcanmış paralar gibi kaybolmuştur artık, saymaya değmez..."•

Kitabı çok satanlar listesinde olan yazar kitabını dostuna armağan etmek üzere küçük bir notla birlikte imzaladı. Kitabı alan dostu, kitabı inceledikten sonra, "Bu kitap Afrika'yla ilgili; ama sen hiç Afrika'ya gitmedin ki..." dedi.

Yazar, "Afrika'ya gitmeme ne gerek var?" dedi ve ekledi:

"Dante de 'İlahi Komedya'sındaki cehennemi yazmak için cehenneme gitmemişti ki..."•

KÖŞEDEN BUCAKTAN

Mehmet Muhsinoğlu

Çölde ağlaşan Arap kardeşlerimiz

Yarbay Thomas Edward Lawrence, 13 Mayıs 1935 Pazartesi günü kumsal alanda motosikletle gezerken, aniden önüne çıkan iki çocuğa çarpmamak için direksiyonu yol kenarındaki tarlaya çevirince, geçirdiği kaza sonucu ağır yaralandı.

6 gün sonra, 19 Mayıs Pazar günü hava kuvvetleri hastanesinde öldü.

"John Hume Ross" adıyla girdiği İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetleri'nden, 1935 yılının Şubat ayında "eski bir casus olduğu" gerek-

çesiyle uzaklaştırılan "Arabistanlı Lawrence", Clouds Hill, Dorset'teki basit kulübesine dönmüştü.

Araplar tarafından "uyanışları-na" yardımcı olduğu için bir "halk kahramanı", İngilizler'in ise "ulusal kahraman" kabul ettiği Lawrence'ın ölümü nedeniyle, tüm İngiltere yasa bürünmüştü.

"İş" yaşamında kendini "T. E. Lawrence" ya da "T. E. Shaw" olarak tanıtıyor, birkaç kez adını değiştirdiği biliniyordu. Thomas Edward'ın aile adı "Chopman" olmasına karşın, İskoçyalı bir rahibeyle evlenebilmek için "Law-

Araplar'la birlikte yaşadığı sürede, gelenek ve yaşantılarını öğrenen Lawrence, deveyle yolculuk yapıyor, sıkı dostluk kurduğu Prens Faysal'ın armağan ettiği yerel giysileri giymeye alışıyordu.

rence" soyadını almıştı. 1923'te İrlandalı arkadaşı yazar George Bernard Shaw'a özenip, "T. E. Shaw" takma adıyla Kraliyet Tank Birliği'ne katıldı. 1925'te Kraliyet Hava Kuvvetleri'ne girdi. İki yıl sonra soyadını resmen "Shaw" olarak değiştirdi.

1916-1918 yıllarında Osmanlı İmparatorluğu'na karşı yürütülen Arap İsyanı'nda, İngiliz irtibat subayı olarak aldığı görev nedeniyle, "Arabistanlı Lawrence" olarak tanındı.

Savaşın sonra Araplar arasındaki bölünmeyi İngiltere'nin el altından kışkırttığını öğrenince, "tek bir Arap devleti" peşinde koşan Lawrence, Kral V. George'un "Şövalye" nişanını reddetti, "Fransız Şeref Lej-

yonu Madalyası" ve "Üstün Hizmet Madalyası" ile ödüllendirildi.

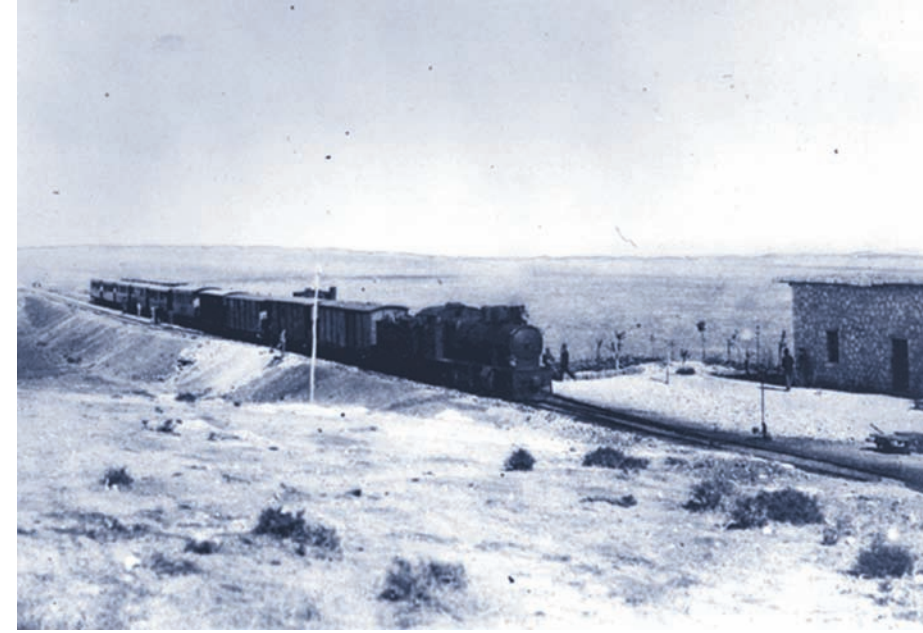
Lawrence, 1918'de savaş muhabiri Lowell Thomas'ın belgesel film ve fotoğraflar çekmesine yardımcı oldu. Savaşın sonra bu belge niteliğindeki fotoğraf ve filmlerle dünya turuna çıkan Thomas, böylece önemli miktarda para kazandı.

Lowell Thomas'ın Lawrence'ı büyük bir kahraman gibi göstermesi, Lawrence'ın da kendi anılarında, daha önce birçok İngiliz ajanı tarafından bölgede yapılmış tüm "işlere" sahip çıkması, kimi kaynaklara göre "aslında hak etmediği" bir ün kazandı kendisine...

Sonradan Lawrence "efsanesi"ni kaleme alan yazarlar, yeri geldiğinde onu "gerilla savaşının mucidi" olarak bile gösterdiler.

Hristiyanlığın aşırı tutucu "Cizvit Tarikatı"nın okulunda, iyi bir eğitim ve öğretim görerek yetiştirilen Lawrence, İngilizler'in Ortadoğu'ya yayılma politikası uyarınca yapılan "çalışmalara" katılmak için 1910 yılında Türkiye'ye geldi.

Fırat Nehri kıyısında, Hititler'in yaşadığı bölgede "arkeolojik araştırmalar" paravanı arkasında, petrol etüdü, politik ve etnolojik bilgiler topladı. Mezopotamya, Suriye, Filistin ve Mısır'ı gezip Arapça ve İslam adetlerini öğren-

Hicaz demiryolunun bu fotoğrafı İngiliz Kraliyet Savaş Müzesi'nden alındı.

di. İngiltere'ye döndü ve 1911'de Oxford'da doktorasını verdi.

Casusluk yapmak için tekrar Ortadoğu'ya gelip Arap ülkelerinde çalışmaya başladı.

İlk görev yeri olan Kahire'de, İngiliz Askeri Haberalma Servisi için çalıştı. Araplar'la olan sıcak ilişkileri Lawrence'ı, İngiliz ve Arap kuvvetleri arasındaki irtibat subaylığı görevi için vazgeçilmez kılıyordu.

Ekim 1916'da, Arap ulusal faaliyetlerini rapor etmesi için çöle gönderildi.

İttifak Devletleri safında savaşa sokulan Osmanlı Devleti'nin ege-menliği altındaki Arap ülkelerinde isyan çıkartmak, başlıca göreviydi.

"Kendisini Arap davasına inanmış birisi olarak tanıtıyordu. Arap liderleriyle görüşüp Osman-

lı Devleti'nden kurtulma zamanının geldiği istikametinde faaliyetlerde bulunuyordu. Vahabi Abdülaziz bin Suud ile münasebet kurup onun yakın adamı oldu."

"Abdülaziz bin Suud'a, İngiltere'den külliyetli miktarda para, silah, cephane, teçhizat ve levazım malzemesi sağladı."

"Arap bölgesini Osmanlı Devleti'ne karşı isyan haline getirmeyi başardı. Asi Araplar'ı da Yemen, Filistin, Irak cephelerinde İngilizlerin safında yer aldirttı."

"Lawrens, gerilla harpleri yaparak Türk kuvvetlerine çok zarar verirdi. Türk kuvvetlerinin Hicaz'a ulaşımını sağlayan Şam-Hicaz Demiryolu'nu kısmen tahrip ettirdi. Demiryolu istasyonlarına gece baskını yaptırdı. Osmanlı'ya bağlı Hicaz halkı dışında Vahabiler'i ve asileri Türk düşmanlı-

General Allenby, Kral Faysal'la birlikte Kudüs'te görülüyor.

ğı ile körükleyip Mekke ve Medine'de de ihanetlere neden oldu.”

“Kitap yazıp konferanslar vererek kendini ‘şeyh’ diye tanıttı. Güçlü hitabeti, cin fikri ve İslam düşmanlarından aldığı bol yardımlarla pek çok kimseyi çevresinde topladı.”

“Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Osmanlı Devleti yıkılınca, görevini tamamlamış olarak İngiltere'ye dönen Lawrens'in önerdiği görüşler, Arap ulusalcılığını ateşledi.”

“Arap dünyasında, ‘aynı din, dil, ülke ve ırka mensup olmalarına karşın birbirine düşman’ birçok devlet kuruldu.”

Peygamber soyundan geldiği “inancını” kullanarak, Mekke şerifliğini sürdüren Hüseyin bin Ali'nin, dört oğlundan üçüncüsü olan Faysal, 32 yaşında ve “yakışıklı” bir adamdı.

1917 Ekim'inde Arabistan'a gelen Lawrence'le ilk kez burada karşılaştılar.

Lawrence daha sonra anılarında, Faysal için şunları yazacaktı:

“Arabistan'da görmek için geldiğim adamla karşılaştığımı, ilk bakışta anladım. Arap İhtilali'ne şan katacak bir liderdi karşımdaki.”

Faysal da Lawrence'ı, “ilişkileri güçlü, ihtilali başlatmak için gereken silah ve altınları sağlayan, kabile üyelerini mutlu kılan, içten bir yoldaş” olarak tanımlıyor, ona develer, pahalı giysiler armağan ediyor, özgürce hareket edebilme olanağı tanıyordu.

Faysal'ın komutasındaki düzensiz birlikleri yönlendirip Osmanlı ordusuna karşı gerilla mücadelesi veren Lawrence, Akabe ve Şam'ın işgalinde önemli rol oynamıştı.

Faysal'ın ordusu savaş sırasında Lawrence'ın yardım ve önerilerini “memnuniyetle” kabul etmiş, General Allenby emirlerini Lawrence aracılığıyla Araplar'a ilettiği.

Arap birlikleri daha sonra, doğrudan General Allenby'in komutasına girecekti.

Lawrence yardımcılarıyla birlikte, 1914 yılında Osmanlı denetimindeki bölgeyle, İngiliz denetimi altındaki Mısır'ın yakınında bulunan Sina'nın haritasını hazırladı. Bu harita, Osmanlı ordusuyla savaşan İngilizler'e önemli bir stratejik katkı sağladı.

İngiliz kaynaklarında yer alan bir bilgiye göre, Temmuz 1917'de Arap güçleri Sina yakınlarındaki Akabe'yi ele geçirip, Kudüs'e yürüten İngilizler'e katıldılar. Lawrence yarbaylığa terfi ettirildi. Kasım ayında Arap giysileri içinde ‘düşman hattının’ gerisinde keşif yaparken, Türk askerleri tarafından yakalandı. Buradan kaçmadan önce işkence gördü ve cinsel tacize uğradı.

İngiliz General Edmund Allenby, Güney Afrika'da (1884-1888) ve Boer Savaşı'nda (1889-1901) adından çok sık söz ettirmişti. Birinci Dünya Savaşı başladığında Fransa'ya giden İngiliz süvari güçlerine komuta etmiş, daha sonra Filistin cephesine gönderilmişti.

Burada “çok çabuk heyecanlanan, kılık kıyafeti dağınık bir yüzbaşıyla” karşılaştı General Allenby... Akabe'de kazandığı başarıyla gurur duyan bu yüzbaşı T. E. Lawrence'tı. Arap “ihtilalini” başlatmak için çeşitli öneriler getiriyordu.

Lawrence daha sonraları, “psikolojik açıdan rahat ve moral ola-

rak kendine çok güvenen Allenby'i, bizim ‘yetersiz’ anlayışımız hayli yavaşlatmıştı. Herhangi bir konuda zor hazırlanmak gibi tuhaf huyları vardı, bu yönüyle bana çok benziyordu” diyecekti.

Araplar'la yaşadığı sürede, gelenek ve yaşantılarını öğrenen Lawrence, deveyle yolculuk yapıyor, sıkı dostluk kurduğu Prens Faysal'ın armağan ettiği yerel giysileri giymeye alışıyordu.

“Çölde İsyan”, “Darphane”, “Hikmetin Yedi Direği” adlı kitaplarını ve mektuplarını yayımlayan Lawrence, notlarını kaybettiği için “Hikmetin Yedi Direği” kitabını üç kez yazmak zorunda kalmıştı.

George Bernard Shaw, Lawrence'a kitabını düzenlemesinde yardımcı olmuş ve gramer hatalarını düzeltmişti. Lawrence kitabının önsözünde, Shaw'a ve eşine –hiç istemediği halde– teşekkür etmişti.

Kimi kaynaklara göre, öyküsel anlatımında gerçeğe fantaziye ayırt etmek zaman zaman zor olmaktadır. Gerçek-

le hayali karıştırmaktan zevk aldığı aşikârdır. Kendisiyle olan iç hesaplaşmaları yer yer kendisini küçümsemesine ve yer yer de, Arap İsyanı'nda aldığı rolü abartmasına neden olmuştur. Bu anlamda kitap hem otobiyografi olarak hem de tarih ve psikoloji açısından önemli bir yapıttır.

Lawrence'ın abartma alışkanlığı, biyografisini yazanları ve diğer araştırmacıları zaman zaman anlaşmazlığa düşürmüştür. Kitabında süslü bir anlatımla dile getirdiği iddiaların bir bölümü sonradan yalanlanmış ve aksi ispat edilmiştir. Sina Çölü'nü iki günde geçtiği ve birçok savaş yarısı olduğu iddiası bunlardan ikisidir. Gerçekte bu yolculuk üç gün sürmüştür ve yalnızca birkaç savaş yarısı vardır.

Almanlar Arap İsyanı'nı her yönüyle anlatan 12 ciltlik bir rapor hazırlamışlardır. Bu büyük raporda Lawrence'ın adına bile rastlanmaz. Buna karşın Araplar, etkisi olduğunu kabul ederler.

Savaştan sonra Arap ülkelerinin bağımsızlığı için lobi çalışmaları yapan Lawrence, Paris Barış Konferansı'na da Arap giysileriyle katılmıştı.

"İngiliz altınları"nı başarıyla dağıtma yeteneği sayesinde "Arap

kardeşlerimiz"e Mehmetçik'i sırtından hançerletebilen İngiliz casusu Lawrence'ın Ortadoğu'da o günlerde yarattığı huzursuzluk, kimi zaman yoğunlaşarak, kimi zaman sığılarak da olsa, bölgedeki varlığını bugün de sürdürmektedir.

Bu huzursuzluğun yoğunlaştığı dönemlerde karşılarında İsrail'i bir kabus gibi bulan "Arap kardeşlerimiz", dedelerinin hatasını yumruklarını alınlarına vurarak anımsıyorlar ve kimbilir kaç bin kez yineledikleri "Türkler başımızda olsaydı, bunlar başımıza gelmezdi" sözüyle belki biraz tesselli buluyorlar.

Ve onların bu durumlarına baktıkça "Lawrence'ın patronları" ise, büyük bir olasılıkla dudaklarını hafifçe büküp gülümseyerek, "Good morning after supper" (Akşam yemeğinden sonra güneydin!..) diyorlardır. •

m.muhsinoglu@gmail.com

Mısır'a gzmeye giden iki arkadaşın kayığı Nil Nebri'nde battı. Doğal yeteneklerini ortaya koymanın tam zamanı gelmişti. Şampiyonlar gibi yüzmeye başladılar. Bir ara iki arkadaşın biri, kocaman bir nesnenin kendilerine doğru geldiğini gördü. Dev bir timsah istabla onlara doğru yüzmekteydi. Arkadaşına sevinçle seslendi:

"Şu işe bak" dedi. "Adamların kurtarma gemileri bile Lacoste!" •

Filozof Sokrates ve eşi iyi geçinemezlerdi. Bir gün eşi Sokrates'e yine bağırarak, onu azarlıyordu. Ünlü filozofun hiçbir karşılık vermediğini görünce eşi daha da çok öfkelenirdi ve bir kova suyu onun başından aşağı döktü. Sokrates, yine sakinliğini bozmadı, "Gökgürültüsü çok şiddetliydi" dedi. "Arkasından böyle bir sağnağın gelmesi normaldir." •

BÜYÜK YAPITLARIMIZ

Konur Ertop

Bir ozanın yapıtında iki yüz yılın uygarlık, kültür, sanat yaşamı

"Horoz akıllılar, bastıbacaklar, külyutmazlar, varyemezler, nanemollalar, maçabeyi gibi kurulanlar, deli bayrağı çekenler, akçesizler, edebiyat bozukları, üçkâğıt açanlar, palabıyıklılar, tüm insanlar takım taklavatlarıyla orada hazırola geçmiştirler."

Salâh Bırsel

Tarihimizde olup bitenleri, geçmişimizde nasıl yaşadığımızı anlatan yazarlar yapıtlarında, toplumsal konularına göre "Ağa, Çelebi, Dede, Efendi, Paşa, Şeyh" gibi unvanlarla anılır. Onların yapıtları ise örneğin "Bey" unvanı kullanılarak "Ata Bey Tarihi", "Koçi Bey Risalesi", "Feridun Bey Münşeati" diye ünlülenmiştir. Günümüz yazarı Salâh Bırsel de, iki yüz yıl önceki geçmişten günümüze uzanan dönemin uygarlık, sanat-edebiyat yaşamında olup bitenleri aktaran bir dizi kitabını, "Salâh Bey Tarihi" diye adlandırmıştır.

Salâh Bırsel 1940 kuşağının ozanlarından. Şiirini ironi (alay-sama, bıyık altından gülme) ile

beslemesi önemli bir özelliği idi.

Şiirinden söz ederken, "Ben kimseyi önemsemedim. (...)

Herkese, her şeyi yadsımak yolunu seçtim ben.

Şiirlerimin kimseninkilere benzemeyişi de bundandır" diyor.

"Ases", "Kikirikname", "Haydar Haydar" gibi şiir kitapları birbirini izlemiş, bunları bir ara "Köçekçeler" adı altında bir araya toplamıştır.

Sonra deneme türünde kitapları, günlüğü, "Salâh Bey Tarihi"nin ciltleri birbirini izlemiştir. Bu dönemde bıraktığı şiire, ancak "Salâh Bey Tarihi"ni tamamladıktan, deneme yazarlığından hevesini aldıktan sonra, 76 yaşında yeniden dönecektir. Bu dönemdeki ilk kitabı "Varduman" da, günlü-

ğüne yeri geldikçe serpiştirdiği şiirlerin bir derlemesidir.

Salâh Birsell şiirlerinde, çalıp çırpınlara, başkasının sırtından geçinenlere gününü gösterir. Alışılmış sevgi şiirlerini, gözü yaşlı duyarlığı, doğaya bakıp kendinden geçmeyi alaya alan bu şiirler, toplumsal düzenin bozukluğunu da bıyık altından gülerek anlatır. Sanki şenlik gülüşü besler onun şiirlerini... Eleştiri oklarını fırlatırken dille oynamaktan, şaşırtıcı sözler üretmekten de hoşlanır.

Şiirin nasıl olması gerektiği konusundaki görüşlerini, “Şiirin İlkeleri” kitabında anlatmıştır. Şiirden anlamayan “labalubacı eleştirmenleri” yeren birçok şiiri vardır. Şu şiirinde, şiir sevgisini dile getirmektedir:

“EY ŞİİR
Seni hep kovaladım ben
Ellerine sarıldım ey şiir
Patiklerini öptüm
Günlükler döşendim
senin için
Kimim var benim
senden başka
Bir dost bir sevgili
Seni düşünürüm hep hep
Çekirdeksiz sevi beslerim
Sen de az değilsin ya
Her yerde her köşede
görünmezsin
Yanaşırsan birkaç şaire
Çoğunu yarı yoldan
döndürürsün

Kafaları tangur tungur ötenler
Fel fel bakar senin yüzüne
kendi dingolapıştolarına
binerler
Binerlerse hey
Ya hey aklında tut
Sen benim her şeyimsin
Gecem gündüzüm
anka kuşumsun
Sen benim annemsin ey şiir”.

Olgunluk çağında 20 yıl kadar şiiri bir yana bıraktığı dönemden şöyle söz eder:

“Beni denemelere çeken bir şey vardı. O da benim yıllarca sözünü ettiğim olaylara gülmece-güldürmeceyle yaklaşan yanımdı. (...) Şiirin yapısı onu yeterince kullanmama olarak vermiyordu. İşte denemeye geçişim ve denemede direnişim, biraz da humeur’u özgürce kullanabilme isteğine dayanır.”

“Günde on altı saat çalışıyordum. Onlardan başka bir şeyi gözüm görmüyordu”

dediği denemeleriyle ilgili olarak şu açıklamaları da sözlerine ekler:

“İnsanlar yeryüzünde, yeryüzünde olduklarını bilmeden yaşıyorlar. Doğayı bilmiyorlar, doğanın güzelliklerini bilmiyorlar. Bildikleri tek şey, birbirlerine çelme takmak, birbirlerini kötülemek, birbirlerini öldürmek. Yani, denemelerimin başlıca konularından biri de insan sevgisidir. İnsanların güzel, büyük işlere dönük olmasını sağlamaktır.”

Hepsini birden “Binbir Gece Denemeleri” diye adlandıracağı “Kurutulmuş Felsefe Bahçesi”, “Bir Zavallı Sarı At”, “Şişedeki Zenci” vb. gibi deneme kitaplarının izleklerini açıklarken, “Benim konularımdan biri de insanlara zulüm yapmaktan hoşlanan zorbaları, diktatörleri sergilemek, insanları zorbalığa değil, insan sevgisine çağırmaktır” der.

Bu dönemin ürünü “Salâh Bey Tarihi”yle ilgili olarak da, yazarın dan şu bilgileri ediniriz:

“Edebiyatçıların topladıkları yerleri yazmak isterken ‘Kahveler Kitabı’ ile ‘Ah Beyoğlu, Vah

Beyoğlu’ ortaya çıktı. ‘Ah Beyoğlu’nun son bölümü Boğaziçi’nden bahseder; Ruşen Eşref okulu asıp yaya, taa Beykoz’da oturan Abdülhak Hamit’i görmeye gider, onu anlatmakla başlamıştım ‘Boğaziçi’ne, üç kitapta bitirdim.”

“Salâh Bey Tarihi” bir tarih kitabı değildir. Gözlemlerle, anılarla beslenen eğlenceli, uzun bir öyküdür. Dili de eğlencelidir:

“Tarih yazarken ben, oldukça rahat hissettim kendimi. Denemde bile kullanamadığım kimi sözcükleri, kimi üslup şaklabanlıklarını burada uyguladım.”

Birbirini izleyen beş kitabın nelerden söz ettiğini en iyi açıklayan yine yazarın kendisidir:

“Ben edebiyat toplantıları, edebiyat kahveleri üzerine bir ya-

Salâh Birsell

zı yazmak istemiştim. 1972 yılında, ilkin Fransa’daki edebiyat salonlarından açtım, sonra da lafi 1940 yıllarındaki İstanbul kahvelerine getirdim. Daha doğrusu edebiyatçıların devam ettiği kahvelere. Yazdıkça yazı bir deneme sınırını aşıyor, kitap olmaya doğru gidiyordu. Bunun üzerine Fransa’daki kahveleri bıraktım, özellikle Beyoğlu’ndaki kahvelere abandım. Bu dört yüz daktilo sayfasını aşan alamet bir şey oldu. O haliyle hiçbir yayıncı yayımlamak istemediği için kitabı ikiye bölmek zorunda kaldım. Birinin adı ‘Kahveler Kitabı’, öbürünün adı ‘Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu’ oldu. ‘Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu’nun son bölümü ‘Boğaziçi Yandan Yandan’ adını taşır. Bu

benim Boğaz'a girdiğimi gösterir. Girdim ve kolay kolay da çıkamadım. 'Boğaziçi Şıngır Mıngır'ı 'Ser-güzeşt-i Nono Bey ve Elmas Boğaziçi' izledi. Son kitap da 'İstanbul-Paris'tir. Buna biraz da Paris'i, Londra'yı kattım."

Birsel'in anlattıkları Ahmet Rasim'den İbnülemin Mahmut Kemal İnal'a, Sait Naum-Duhani'den Burhan Felek'e, bunlara ek olarak da kendinden önceki, sonraki kuşaklardan canlı tanıklara dayanır.

"Ey okur, biz duyduklarımızı, gördüklerimizi yazıyoruz.

"Her kim ki yazdıklarımıza inanmaz, biz de ona 'Tarihin taraz turaz gölgeliklerine kılıç üşürmek istemiyorsun; ama dünyadan da haberin yok' deriz" diye konuşur.

Yazılı kaynaklardan aktardıklarını kendi cıvı cıvı, gülümseyen anlatımıyla yazıya döker.

Görüp yaşadıkları, eşten dosttan dinleyerek ayrıntılara uzandığı ya da aklında kalanları doğrulattığı sayfalar, tüm bu konularla ilgili belgeliği zenginleştirir.

Öğreten, eğlendiren olaylar, yaşandıkları günlere ışık tutar; tanıttığı kişileri olanca canlılığıyla karşımıza getirir. Örneğin Yağlıkçı Hacı Ahmet Ağa'nın oğlu şair Mehmet Şeref Efendi'nin başından geçen olay, yapıttaki birbirinden hoş yüzlerce öykücükten biridir:

"Şeref Efendi'nin incelikte, erdemde, insanların içini ısıtmakta

üstüne yoktur. Ama dalgınlığı pek dillenmiştir. Bir gün, elleri arkasında, Dolmabahçe Sarayı'nda-ki Camlı Köşk'ün önünden geçerken arkasından bir ses işitir:

-Kâtip, kâtip!

Başını çevirir: Birkaç haremağası... İçlerinden biri firavun ki ne firavun:

-Sarayın önünden el arkada geçilir mi?

Şeref Efendi konumunu hiç bozmaz:

-Ayol, ben kâtip değil, esirciyim.

Bu olay Sultan Mecit'in, esirliği yasakladığı 1854 yılından önce geçtiği için haremağaları 'Esirciyim' sözünün tezine çil yavrusu gibi dağılır. Daha sonraki günlerde Dalgınlar Kralı, yolu oralara düştükçe, yine ellerini arkasına koyar, haremağalarına da kaçamak kaçamak bakarmış. Karalar da onu görmezlikten gelirmiş. Meğer siyah renkli ağalar: 'Günün birinde satılıp da bu esircinin eline düşersek, bizden büyük hınç çıkarır' diye ürküşürlermiş."(!)

Salâh Birsell'in kendi kuşağından yazarların, ozanların kahvelerde geçen günleriyle ilgili olarak söylediği sözler arasında şunlar dikkati çeker:

"Yazarların çoğu, Sait Faik, Orhan Kemal, Sabahattin Kudret, İskender Fikret Akdora, Celal Sılay, Samim Kocagöz, Cahit Saffet gibi, tam bir kahve kuşudur. Bunlar yatakları alıp kahveye taşın-

mamıştır ama her gün kahvede üç beş, on saatlerini geçirmeden edememişlerdir. Bu kahveler üzerine yaptığı incelemeyle batağın batağına saplanan bizim zavallı Salâh Birsell'i sorarsanız -ki artık sorulmalıdır- o da, laf değil, 22 yılını -1940 ile 1962 arası- bağışlamıştır bu kahvelere. Yememiş içmemiş, Tanrı'nın akşamı gelip parasını buralara yatırmıştır."

Yalnız kahveler, pastaneler değil, içkievleri de edebiyatçıların düşüp kalktıkları yerler arasındadır. Sait Faik de Burgaz Adası'nda değilse çoğu zaman Beyoğlu'nda tam da öyle yerlerde dolaşanlardandır:

"Anadolu Pasajı'ndaki Mehdi Baba'nın çayevinden Nisuz, Petrograd, Moskova'ya değin girip çıkmadığı kahve, Nektar'dan Tuna, Balkan, Orman, Cumhuriyet, Özcan'a kadar uğramadığı meyhaneye kalmaz. Kimi günler de, alessabah, İstanbul'u fellek fellek dolaşmaya çıkar. Beyazıt'ta havuzun başında tünemişse 'Havuz Başı' öyküsünü, Boğaz'a sarkmışsa 'Menekşeli Vadi'yi, Yedikule'den dışarı çıkmışsa 'Sur Dışında Ha-

yat'ı yazar. Bu ara yolda, sinema önünde, otobüste, Köprü üstünde, vapurda, Yüksekalkalırım'da, Gülhane Parkı'nda, ne bileyim bir dükkânda, ya da İstanbul'un en kıyıda köşede kalmış bir yerinde rastladığı insanları da kollarından tutup öykülerine sokuşturur."

"Salâh Bey Tarihi"nde okur İstanbul'da yaşamış ünlü ünsüz kimselerin, devletlilerin, halkın, kitaplara konu olanlarla o kitapları kaleme alanların serüvenlerini okuyacaktır. Örneğin yeni 50 TL'nin üzerinde fotoğrafını görünce herkesin birbirine "Bu da kim?" diye sorduğu "Fatma Aliye Hanım"la ilgili sayfalar bu yapıtın son cildinin başındadır.

Kitabın son yaprağındaki sözleri ise boş bir övünme saymak haksızlık olur:

"Böyle bir kitap bir daha yazılamaz.

Ey İzmirli Salâh Bey, onu sen de bir daha tartak martak getiremezsin.

Çünkü o yaşadıklarını bir daha yaşayamaz, bir daha bilemezsin.

O Kervankıran yıldızıyla parlattığın insanları ve olayları da bir daha göremezsin."•

Hayvanları çok seven ve duygusal olan; fakat avlanmaktan da geri kalmayan adam, bir gün saklandığı yerden çıkıp kaçmaya başlayan tavşanı vurdu. Sonra da tavşanın baş ucuna diki-lerek içli içli söylenmeye başladı:

"Madem ortaya çıktın, niye kaçmadın? Madem kaçmayacaktın niye ortaya çıktın güzel tavşancık?"•

EVRENSEL KÜLTÜR
Songül Saydam

Şef Seattle'in Mektubu

"Chief Seattle's Letter"

Ne zaman çevre, doğa gündeme gelse dillerde ve ellerde "Kızılderili Reisi Mektubu" dolaşır. "Şef Seattle'in Mektubu" olarak da bilinen bu sesleniş suya atılan bir taşın çıkardığı dalgalar gibi yayılarak her yıl büyümektedir.

Bugün ABD'deki önemli bir bölgeye adı verilen Kızılderili Reisi Seattle daha doğrusu "Seath" 1854 yılı Aralık ayında kendisini görmeye gelen ve topraklarını satın alıp Kızılderililer'i koruma alanına yerleştirmek isteyen hükümet görevlisine seslendi. Bu konuşmanın tanıklarından olan Dr. Henry Smith, 29 Ekim 1887 tarihinde "Seattle Morning Star" gazetesinde bu konuşmayı yayımladı.

Çevre sorunları adından söz ettirmeye başladığı günlerde Texas Üniversitesi Tiyatro Bölümü Profesörü ve Oyun Yazarı Ted Perry,

bu konuşmayı yeniden kaleme aldı. "Home" adlı filmde ve radyolarda kullanılan bu uyarlama bir anda dünyaya mal oldu. Uyarlamanın uyarlamaları ise sürüyor.

"Amerikalı yerlinin evrensel düş dünyasında özel bir yeri vardır. Fetihe karşı çıkan, kültürsüz-

leştirmeye direnen, asimilasyona başkaldıran Kızılderili, tarihi, bir göktaşı gibi kat eder. Amerikan ordusuna 19'uncu yüzyılın son on yılına kadar karşı koyar ve bir masal kuşu gibi kaybolduğu sanıldığı anda birdenbire tekrar ortaya çıkar. Tüfeğe okla karşı

çıkan... Her zaman başkaldırıyı canlandıran, inatçı ve kahramanca bir direnişle karşı koyan... Sonsuz uzamların Don Kişot'u gibi büyük bir cesaretle savaşım verir... İnsanlar kendi yitirilmiş özgürlüklerine ağlamaktadırlar, yitip gitmiş Kızılderililer'e... uzun

Dr. Henry Smith, 29 Ekim 1887 tarihinde "Seattle Morning Star" gazetesinde Şef Seattle'in konuşmasını yayımladı.

süre uygarlığın karşısında vahşetin simgesi gibi gösterilen Kızılderili... 1890'da büyük bir soykırıma uğradı. Anlaşıldı ki, toprağı anası bilen 'ilk ekolojistler'di."

İlk ekolojist Şef Seattle'in seslenişinin ilgi çekici bölümlerinden birkaçını 5 Haziran Dünya Çevre Günü dolayısıyla okurlarımızla paylaşıyoruz:

• "Sayısız yüzyıllardır, halkımın üzerine şefkat gözyaşları dökken, bize değişmez ve sonsuz görünen şu ebedi gökyüzü bir gün değişebilir. Yarın bulutlarla kaplanabilir.

• "Benim sözlerim, asla yer değiştirmeyen yıldızlar gibidir. Seattle her ne söylerse, Washington'daki Büyük Şef ona, güneşin ya da mevsimlerin dönüşüne inandığı kesinlikte inanabilir.

• "Beyaz Şef, Washington'daki

Büyük Şef'in bize dostluk ve iyilik dileklerini gönderdiğini söylüyor. Bu onun nezaketidir. Ancak karşılığında bizim dostluğumuza çok az gereksinimi olduğunu biliyoruz. Onun insanları pek çok, geniş düzlükleri kaplayan otlar gibi benim insanlarım az, fırtınanın silip süpürdüğü ovalara serpilmiş ağaçları andırıyor.

• "Ne zamansız çürümenin üzerinde duracağım ne de soluk yüzlü kardeşlerimi aceleyle suçlayacağım, bizim de kınanacak oldukça durumumuz olabilir.

• "Gençlik atılgandır. Bizim genç erkeklerimiz kimi zaman gerçek ya da düşsel yanılgı üzerine öfkeli olduklarında siyah boyalarla yüzlerini çirkinleştirdiler, bu yüreklerinin de karardığı anlamına geliyor. Çoğu kez acımasız ve katı yürekliydiler, bizim yaşlı erkeklerimizin ve yaşlı kadınlarımızın gücü yetmedi onları dizginlemeye...

• "Bu yüzden Beyaz Adam ilk önce atalarımızı batı bölgelerine itmeye başladı. Umarız ki, aramızdaki düşmanlık asla geri dönmez.

• "Yitireceğimiz herşeye sahibiz ve kazanacağımız bir hiç... Öç genç erkeklerce kazanç olarak sayılıyor, hatta kendi yaşamları pahasına, ama savaş zamanı süresince evde kalan yaşlı erkekler ve yitirecek oğulları olan analar daha iyisini biliyor.

• "Onun cesur savaşçıları bizim için güç duvarı olarak dikilecek ve onun olağanüstü savaş gemileri bizim limanlarımızı dolduracak.

• "Sonra gerçekten o bizim babamız ve biz onun çocukları olacağız. Hiç olabilir mi? Sizin Tanrınız bizim değil. Sizin Tanrınız sizin insanlarınızı sever ve nefret eder benimkilerden... O güçlü koruyucu kollarıyla soluk yüzü sarar ve bir babanın küçük çocuğuna yol göstermesi gibi eliyle ona yol gösterir.

• "Eğer biz ortak Tanrısal bir babaya sahipsek neden yanlı davranıyor? O soluk yüzlü çocukları için geldiğinden yanlı davranması gerekir. Biz onu hiç görmedik. Size yasaları verdi; ama onun gökyüzünü dolduran yıldızlar gibi bu geniş kıtayı dolduran sel gibi kalabalık Kızıl çocukları için hiçbir sözü yoktu. Hayır biz ayrı köken ve ayrı yazgılı iki ayrı so-yuz, aramızda çok az ortaklık var.

• "Bize göre atalarımızın külle-ri kutsaldır ve onların dinlenme yeri kutsanmış topraktır. Siz atalarınızın mezarlarından uzakta ge-

ziyorsunuz ve üzüntü duymuyor gibi görünüyorsunuz.

• "Sizin dininiz taş tabletlere Tanrınızın demir parmaklarıyla yazılmış bu yüzden unutamazsınız. Kızıl Adam onu ne anlayabilir ne de anımsayabilir.

• "Bizim dinimiz atalarımızın geleneğidir, Büyük Ruh tarafından gece ağırbaşlı saatlerde bizim yaşlı adamlara verilen düşleridir; kabile reislerinin görüleridir ve bizim insanların yüreklerinde yazılıdır.

• "Sizin ölüleriniz mezarın büyük kapısından geçer geçmez sizi ve kendi doğdukları toprakları sevmeyi durdurur ve yıldızlardan öte yolda dolaşır. Onlar erken unutulur ve asla geri dönmezler.

• "Bizim ölülerimiz onlara var oluşlarını veren güzel dünyayı asla unutmazlar. Onlar hâlâ onun yeşil vadilerini, onun olağanüstü dağlarını, münzevi derelerini ve yeşil dizili gölleri ve koyları severler; her zaman yalnız kalpli ya-

şamları sevecenlik içinde özlerler ve onlara sevgiyle düşkündürler.

•“Gündüz ve gece birlikte oturamaz. Kızıl Adam her zaman Beyaz Adam’ın yaklaşımdan tıpkı sabah sisinin sabah güneşinden önce kaçması gibi kaçtı.

•“Bununla birlikte sizin öneriniz doğru görünüyor ve sanırım benim halkım onu kabul edecek ve sizin onlara sunduğunuz ayrılmış yere çekilecekler.

•“Daha sonra savunulan karanlığın dışında benim insanlarıma seslenen doğanın sözleri gibi görünen Büyük Beyaz Şef’in sözlerine göre barış içinde oturacağız.

•“Birkaç ay daha, birkaç kış daha... Ve bir zamanlar bu geniş ülkenin ötesine taşınan ya da mutlu yurtlarında yaşayan, Büyük Ruh tarafından korunan, güçlü ev sahiplerinin torunlardan hiçbiri insanların mezarlarının üstünde yas tutmak için kalmış olmayacak.

•“Biz uzun uzun önerinizi düşüneceğiz ve karar verdiğimiz zaman size bildireceğiz. Ancak onu kabul edersek ben burada ve şimdi şu koşulu yapacağım: Atalarımızın, arkadaşlarımızın ve çocuklarımızın mezarlarını herhangi bir zaman rahatsız edilmeksizin görme ayrıcalığından alıkonulmamalıyız.

•“Bu toprakların her parçası benim insanlarımanın gözünde kutsaldır. Her tepesi, her vadisi, her ovası ve korusu, uzun zaman önce tarihe karışan kimi acı ya da mutlu olayla kutsanmıştır.

•“Sessiz sahil boyunca güneşte

sıcaktan terleyen dilsiz ve ölü gibi görünen kayalar benim insanlarımanın yaşamlarıyla bağlantılı, heyecanlı olayların anılarıyla titrer ve şimdi üzerinde durduğunuz toprak sizinkinden daha sevgiyle saygılıdır onların ayak izlerine...

•“Kısa bir zaman için burada yaşayan ve büyük sevinç içinde olan bizim ayrılmış yiğitlerimiz, sevgi dolu annelerimiz, sevinçli mutlu yürekli genç kızlarımız ve de bizim küçük çocuklarımız bu üzüntülü ıssızlığı sevecekler ve akşam ruhların geri dönen gölgelerini selamlayacaklar. Son Kızıl Adam ölecek ve bu sahiller benim kabilemin görünmez ölülerleriyle kaynayacak; çocuklarınızın çocukları bu alanlarda, mağazalarda, dükkanlarda, karayollarında, yolu olmayan ağaçların sessizliğinde kendilerini yalnız duyumsadıklarında yalnız olmayacaklar.

•“Dünyada yalnızlığa adanmış hiçbir yer yoktur. Gece sizin kentlerinizin ve köylerinizin sokakları sessizleştğinde ve siz onların ıssızlaştığını düşündüğünüzde oralara, bir zamanlar oraları dolduran ve hâlâ bu güzel ülkeyi seven geri dönen ev sahipleri üşüşecek Beyaz Adam asla yalnız olmayacak.

•“Benim insanlarıma dürüst olun ve iyi davranın; çünkü ölümler güçsüz değildir. ‘Ölü’ mü dedim? Ölüm yoktur, yalnızca dünyalar değişir.”•

SongulSaydam@butundunya.com.tr

BİR BAŞKA BAKIŞ
Cheryl Tanrıverdi

Karbon ayak izi... Sizinki ne kadar?

Karbon ayak izinin ayak kabı numarasıyla bir ilgisi yok. 38 ya da 42 gibi numaralarla ölçülüyor. Atmosfere yılda kaç kilogram karbondioksit salınımında bulunduğunuza bağlı olarak 4 bin, 8 bin, hatta 20 bin gibi değerlerden oluşuyor. Ayakkabı numaranızı bilirsiniz; ancak karbon ayak izinizin ne kadar olduğunu büyük olasılıkla bilmiyorsunuzdur.

Bu niçin o kadar önemli? Karbon ayak iziniz ne kadar yüksekse, dünyanın iklimini o kadar ısıtarak, değişime kişisel seviyede o denli katkıda bulunmuş oluyorsunuz. “Küresel

ısınma” ve “iklim değişikliği” yalnızca haberlerde duyduğumuz ifadeler değil, yaşam biçimlerimizin ve kişisel tercihlerimizin doğrudan ortaya çıkardığı sonuçlar...

Karbon ayak iziyle ilgili yazıları yıllardır okuyorum. Ancak bunu hesaplamak bana hep karışık gelmiştir. Çevreye nasıl etki ettiğimi merak etsem de, karbon ayak izimi hesaplamak bana hep eziyet gibi gelmiştir. Çeşitli faturalar, seyahat giderleri ve öteki bilgiler toplandı. Sonra, her birine ölçüm birimlerinden de-

ğerler ekleniyor. Her ne kadar internette konuyla ilgili geniş bilgi olsa da, hesaplamadaki çamaşır makinesi markaları, otomobillerin motor tipleri ve büyüklükleri, uçuş mesafeleri ve gıda tüketimi gibi adımlar iyiden iyiye kafamı karıştırmıştır.

Neyse ki geçen gün, karbon ayak izimi önceye oranla daha kolaylıkla öğrenmeme yardımcı olan bir kitap buldum.

Hesaplamalar Türkiye'deki yaşama uyarlandığından işim büyük ölçüde kolaylaşmıştı. Sonuç bir baş ağrısı olmadı, iklim değişikliğindeki rolüm ve yarattığım etkiyi nasıl azaltabileceğim hakkında çok daha net fikrim oldu. Mark Lynas'ın yazdığı, Neşet Kutluğ tarafından Türkçe'ye çevrilen ve geçtiğimiz ocak ayında yayımlanan "Karbon Ayak İziniz"i okumanızı öneriyorum.

Kutluğ orijinal metni çevirmekle kalmamış, Türkiye ile ilgili bölümler de eklemiş. Bence, kitabın en değerli bölümleri bunlar... Türkiye'nin şu anki enerji politikalarıyla ve Haziran 2008'de neden Kyoto Protokolü'nü imzaladığıyla ilgili bilgi edindim. Türkiye'nin küresel kir-

liliğe endişe verici bir hızla ilerleyen katkısını da orada okudum.

Kendi karbon ayak izimi de en sonunda öğrendim. Bindiğim arabaların, otobüslerin ve taksilerin siyah egzoz dumanı gibi, karbon yayan kaynaklarımdan kimilerinin apaçık ortada olduğunun ayırına vardım. Ötekilerse o kadar belirgin değil. Örneğin, Güney Amerika'dan aldığım muz uzun bir yolculuktan sonra Türkiye'ye getirildiğinden, benim karbon ayak izim de yükselmiş oluyor.

Neşet Kutluğ'un titiz araştırması sayesinde, ısınma, elektrik, yolculuk ve öteki karbon üreten öğeleri hesaplayarak yaklaşık karbon ayak izime ulaşabildim. "Karbon Ayak İziniz"i okuyanlar da ayak izlerini rahatlıkla hesaplayabilirler. Doğalgaz, akaryakıt ya da kömür kullanmaları, otomobil, metro ya da trenle yolculuk yapmaları, alışverişi sevmeleri ve her şeyin en son çıkanını almaları, geri dönüşüm sağlamaları ve kendi yiyeceklerini yetiştirmeleri, alışkanlıklarının nasıl olduğu fark etmez; geniş ve ayrıntılı bilginin yer aldığı yazılar hiç de kafa karıştırıcı değil.

Uçak yolculuğu yapmadığım sürece, 4.700 kg. olan karbon ayak izimin Türkiye ortalamasına

yakın olduğunu öğrendim. Uzun bir uçuşun (örneğin İstanbul-New York arası gidiş dönüşün) benim ayak izimi ikiye katladığını ve tüm çabalarımı silip attığını öğrendiğimdenyse şoka uğramıştım. Aslında, çabalarımın gururlanmaya hiç hakkım yok. Kitaba göre karbon ayak izim bin kg. olmalı. Bu değer Türkiye ortalamasının çok altında, ABD (19.800) ve İngiltere (9.400) ortalamasının ise çok daha altında bir değer. Bin kilograma ulaşmak için köklü değişikliklere gereksinim duyuluyor.

Lynas bununla ilgili olarak, araba kullanmak, yemek ve alışveriş yapmak gibi günlük etkinlikleri de kapsayan çok sayıda öneride bulunuyor. Kutluğ da Türkiye'de satılan ev aletlerinin (çamaşır makinesi, buzdolabı, bulaşık makinesi), otomobillerin ve motosikletlerin marka ve modellerini enerji kullarımlarıyla ve verimlilikleriyle ilgili bilgiler vererek listeliyor. Yalıtımda ve kullanılan malzemelerde kaliteyi artırarak ısıtma sistemlerinin nasıl iyileştirilebileceğine yönelik ipuçları veriyor. Evde kullanılan enerjinin yüzde 70'inin ısınmaya ilişkin olduğu düşünülürse, önerisi son derece önemli. Bir bölümde, Türkiye'de ay ay hangi meyve ve sebzenin yetiştirildiğini gösteren takvim bile var. Bir bütün olarak ele alındığında kitap, karbon ayak

Mark Lynas Karbon Ayak İziniz

Karbon
kirliliğinizi
düşürmek
için
basit
yöntemler

Çevre ve Türkiye bölümleri:
Neşet Kutluğ

"Açık Radyo."
Kitapları

izinizi ölçüp azaltmaya yönelik son derece kullanışlı bir rehber.

Lynas son bölümde düşük karbonlu bir toplum düşünüyü anlatıyor. Her yere aracıyla gitmeyen, alışverişini evine yakın marketlerden yapan, semt manavından taze ürünler alan, komşularıyla daha yakın ilişkiler kuran kişilerden oluşan bir toplum düşlüyor. Öyle bir toplumda sokaklar daha az kalabalık olacağından, çocuklar da televizyon ya da bilgisayar karşısında saatler geçirmektense dışarıda güvenli bir biçimde oynayabilir. Daha hareketli bir yaşam süreceklerinden, kişiler daha sağlıklı olur. Ana yollar ve hava yolları kapanıp ormanla-

Dünya ısındıkça kutup ayları yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalıyor.

ra dönüşebilir. Bir dakika! Bu noktada, Lynas da düşünce fazla kapıldığını kabul ediyor. Ancak onun anlatmak istediği şey açık. Değişim gerekli.

Son zamanlarda gündemde yalnızca karbon ayak izi değil, karbon telafisi de var. Karbon telafisi, karbon ayak izinizi dengelemek için alınan önlemlerdir. Teliflerin sayısı karbon ayak izinizle eşit olunca “karbon-nötr” olursunuz. Teliflere harcanan para genellikle ağaç dikimi, elektrik santallerinin yenilenmesi ya da yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım gibi çevre dostu projelerde kullanılır. Mark Lynas'ın kitabında karbon telafisine yer vermemesinin nedeni onun etkisine inanmaması kuşkusuz... Eleştirmenler birçok kişinin karbon telafisine yönelmesine neden olarak, aşırı karbon üreten yaşam biçimlerinden suçluluk duymalarını gösteriyor.

Karbon telafisi, özellikle de kişiler ve kurumlar küresel ısınmaya olan katkılarının daha çok

ayırdına vardıkça, gözde olmaya devam ediyor. Büyük konferanslar (Dünya Ekonomik Forumu gibi), müzik etkinlikleri (Live Earth konserleri gibi) ve spor karşılaşmaları (Dünya Futbol Şampiyonası gibi) karbon-nötrlüğünü amaçlıyor. İstanbul'daki Dünya Su Forumu'nun bu yılki katılımcıları Doğal Hayatı Koruma Vakfı'na bağışta bulunarak yolculuklarını telafi etmek için karbon sertifikası aldılar. Dünyanın en güçlü çevre eylemclerinden olan Al Gore da, karbon-nötr yaşam biçimini sürdürmek için telafi kredileri satın alıyor.

Karbon telafisinin işe yaradığına inansanız da inanmasanız da, yapılması gereken ilk şey kendi ayak izinizi azaltmak... Ayak izi değerinizin kaç olduğunu öğrenerek işe başlamak en iyisi... “Karbon Ayak İziniz” adlı kitap bu konuda size yol gösterecektir. •

Çeviri: Pelin Hazar

CherylTanrıverdi@butundunya.com.tr

SPORUN DÜNYASI

Metin Gören

Sihirli küreyi karanlığa gömen olgu:

Siyaset

Milyonları peşinden sürükleyen futbolun geçmişten günümüze değin geçirdiği evrimde, siyasetle yaşadığı platonik ve sevimsiz ilişkiler belleklerden asla silinmiyor. Tarihler boyunca birçok ülkenin yaşamında önemli roller üstlenen evrensel boyutlu ayaktopunun uluslararası sınırları aşarak bir başka ülkenin topraklarında zıplaması hep savaş nedeni olmuştur. Zıplayan sihirli kürenin karanlığa gömülen ve bilinmeyen yapısında, Truva Atı'nın içinde saklanan egemen güçler gibi birilerinin var olduğu da gerçektir.

Orta Amerika ülkeleri El Salvador ile Honduras arasındaki “Futbol Savaşı”nın arka bahçesinde siyasilerin çıkar çatışmaları vardı. Honduras hükümetinin 1969 yılında gerçekleştirdiği toprak reformu, Honduras’a göç eden birçok El Salvadorlu göçmeni topraksız bırakmıştı. Toprakların tümü Honduras doğumlu olanların eline geçmişti. Honduras, El Salvador’un beş katı büyüklükte bir toprağa sahip olmasına karşın, El Salvador’un nüfus üstünlüğünün Honduras’a oranla iki kat olması, İspanyolca adıyla “La guerra del

futbol” yani Futbol Savaşı’nın gözü dönmüş siyasilerce başlatılması için yeterli bir nedendi.

İki ülke aradan yıllar geçmesine karşın ekonomik yaralarını hâlâ saramadı. Sihirli küreyi karanlığa gömen siyasetçiler beceri miraslarını çocuklarıyla torunlarına bırakarak sözde emekli oldular. Ulusal forma altında ülkeleri için ter akıtan futbolcuların kahramanlık öyküleri erken tükendi ve siyasilerce parlatılan apoletleri teker teker söküldü. Bir suçlu gibi ezik yaşadılar. Yaşamlarını zor koşullar içinde sürdürenlerle sürünerek ölenlerdi bunlar...

Nijerya ile Biafra ya da Nijer-

ya İç Savaşı biçiminde tarih sayfalarına geçen olay, futbolun bir başka boyutunu çok iyi kullanan siyasileri anımsatıyor. Savaşın en şiddetli döneminde 1967 yılı sonlarında, Brezilya'nın dünya yıldızı Pele'nin takımı Santos'un bu Afrika ülkesini ziyaret etmesi, savaşın iki gün durmasına olanak sağladı.

Nijerya halkı, asker sivil herkes, Pele'yi seyretmek için başkent Lagos'a koştu. Nijerya'da silahlar futbolun gizmine teslim oldu, bir süre onlar da sustu. Ve tüm ülke yıllarca Pele'nin şahsında futbolun etkinliğini konuştu. En büyük payı da savaşa 48 saat ara veren siyasiler aldı. Örgütler, Pele'yi, Nijerya hal-

kının kendilerinin olağanüstü çabaları sonucunda izlediğini en etkin bir propaganda biçiminde kullandı. Pele ile fotoğraf çektiren siyasiler mutluydu. Bu olanağa sahip olamayan kurnaz politikacılar da büyük paralar karşılığında fotomontaj sahteciliğine başvurdu. Az gelişmiş ülke Nijerya'nın eğitim düzeyi aşağılarda seyreden halkı sahteciliğin yıllarca ayırdına varamadı. Kuşkusuz oyların büyük bir çoğunluğu da Pele ile birlikte olan liderlere aktı. Akış, devrim için direnişlerin Nijerya'nın ulusal kimliğini değiştirenceye değin sürdü.

Pele kendisini izlemek için yalnızca 48 saat ara verilen savaşın yıllarca süren siyasi malzemesi olacağını nereden bilebilirdi.

Şili Devlet Başkanı Salvador

Allende, 11 Eylül 1973 yılında General Augusto Pinochet tarafından askeri darbeye devrildi. Korumalarıyla birlikte parlamentoda öldürülen Allende'nin taraftarları, başkent Santiago'daki ulusal stadyumda kurulan kampta toplandı. Birçok Şilili burada idam edildi. Olayın futbolla ilgisi de ilginçti.

1 974 yılında Almanya'da düzenlenecek, Dünya Kupası için öneleme karşılaşmaları oynanmaktaydı. Statü gereği Güney Amerika dördüncüsüyle Avrupa yedincisi karşı karşıya gelecekti. Bir raslantı sonucu Şili ile Sovyetler Birliği karşılaşacaktı. Dönemin sosyalist süper gücü, kendisine yakın bir liderin öldürüldüğü ülkede ve onun taraftarlarının idam edildiği bir stadyumda oynamak istemedi. Maç Moskova'da oynanan ve 0-0 berabere biten karşılaşmanın rövanşıydı. Sovyetler Birliği'nin bir başka ülkede oynama isteğini FIFA (Uluslararası Futbol Birliği) kabul etmedi, maçın Şili'de oynanmasına ikinci kez karar verdi.

21 Kasım 1973'te eşine ender rastlanacak bir futbol olayı gerçekleşti. Şili takımı başkent Santiago'nun ulusal stadına çıktı ve rakipsiz kaleye golünü attı. Dönemin kuralları gereği, yediği golün santra vuruşunu yaparak oyunu başlatacak takım

olmadığı için karşılaşmanın hakemi oyunu 2-0 hükmen Şili Ulusal Takımı lehine bitirdi. Olay, güçlerin gövde gösterisi olmalıydı. Sihirli küre bir kez daha karanlığa gömülmüştü. Gömenlerin adresi ise belliydi.

Şili'de yaşanan olayın, bizi ilgilendiren tarafı da vardı. Güney Amerika ülkesi 1974 yılında açılış karşılaşmasını ev sahibi Almanya ile oynadı. Şilili forvet Carlos Cazzely, Dünya Kupası final karşılaşmalarının ilk kırmızı kartını gören oyuncu oldu. Sarı ve kırmızı kart uygulaması 1970 yılında uygulanmaya başlanmış; ancak hiçbir oyuncu kırmızı kart görmemişti. Cazzely'nin gördüğü kırmızı kart bir ilk olarak tarihe geçti. Kart gösteren hakem ise Dünya Kupası finallerinde maç yöneten ilk ve tek hakemimiz Doğan Babacan'dan başkası değildi.

Kuşkusuz bu kartın siyasi hiçbir yanı yoktu, olmazdı. Babacan'ın kural gereği kırmızı kartını kullanması hakemlik anlayışıyla bunu uygulama doğrularındandı. Ancak, futbol gibi halkın tüm kesimlerini etkisi altına alan ve kitle oluşumunun ana ekseninde yer alan bir olgunun siyasetin yıpratıcı etkisinden kurtulması dünya ve ülkeler seviyesinde bir düştü. •

MetinGoren@butundunya.com.tr

SUDOKU

Nükhet Alicikoğlu

1	2			4			5	
	9	8	1	2		4	7	
4		6			3		1	9
	3	4	2	9		7	6	8
6		2	5	3	8	1		4
8	1	9		6	7	3	2	
9	6		8			5		1
	4	1		5	9	6	8	
	8			1			3	7

Sudokuyu
Yapamayanlar İçin

		1			9		6	5
5		9	6		7	8	3	2
3		7		8		7	9	1
		5	6	4		1		7
	7	4	8	2	1	3	5	
1		3	9	7		6		
4	3	2		9		5		6
7	1	6	2		3	9		8
9	5		1			2		

Sudokusuz
Yapamayanlar İçin

Yanıtlar 150'nci sayfamızdadır.

YAZARAK SÖYLEYEREK

Sadi Bülbül

Duvarlar...

İlkokulda yüzü gülmeyen bir başöğretmenimiz vardı. Herkes ondan "Yüzü mahkeme duvarı gibi" diye söz ederdi. Dört sözcüklü bu tanımın taşıyıcı kolonu duvardı; ancak ben o zamanlar yalnızca duyumsadığım duvarın gerçekte ne müthiş bir sözcük olduğunu yıllar sonra anladım.

Ses geçiren ya da geçirmeyen duvardan duvara çarpan otomobile, duvar çatlamasından Berlin Duvarı'na, cezaevi duvarına ya da sağlıksızlığı ifade eden "Yüzü sapsarı, duvar gibiydi" tanımına ve daha birçok kullanımlarda, içinde yer aldığı tümceyi böylesine etkileyen ve böylesine katılaştırıp hüzne boğan başka bir sözcük var mıdır? Duvar, sizi durduran, donduran bir çaresizlik demektir. Duvar gibi yüz, duvar gibi bakış, duvar gibi duygular, duvar gibi sözler sonuçta duvar gibi adama çıkıyor ve bu kasvetli sözcük içimizi karartıyor. Tabii bunlar dışımızdaki duvarlar, yani görünen, somut duvarlar... Hoş o görünenin nesnelliğine anlamlar katıp onu özelleştiren de biziz, ama olsun... İşte mahkeme duvarını görüyoruz. İşte adamın gülmez yüzünü görüyoruz. İşte aracın çarptığı duvarı

görüyoruz. İşte hastanenin, cezaevinin duvarını görüyoruz.

Bir de içimizdeki görünmeyen duvarlar var. Zihnimizin, gönlümüzün duvarları... Kâh kendi kendimize koyduğumuz, kâh toplumun görünmez elli emirlerinden doğan görünür duvarlar... Yani prensipler, huylar, inatlar, alışkanlıklar, yasaklar tabular... Ve bunların topla tüfekte yıkılamayan sağlam surlarla çevrili duvarları...

Sözü felsefeye uzatırsak, evren içinde yer alan dünyanın da, öteki evren varlıklarından bir tren kompartımanı gibi ayrılmış, büyük yuvarlak duvarıyla çevrilmiş bir tutuklu olduğunu söyleyebiliriz. Ama işi o denli de kaosa götürüp hüzne boğmayalım. Ve...

Duvarların iyi yanlarını da unutmayalım. Onlar bize kolaylıklar ve güzellikler de sağlıyor. Onlar sayesinde mahremiyetlerimizin ve yalnızlıklarımızın tadını çıkartıyor, onların bize çizdiği ve içine aldığı çerçeveler sayesinde daha ileri gidmeden duruyor ve belki de daha büyük tehlikelerden korunuyoruz.

Mahkeme duvarının soğukluğunda bile niye bir keramet olmasın?•

YAZAR DEDE VE TORUNLARI
Muzaffer İzgü

Maria'nın Mektubu

Benim konuğum da Maria oldu. Maria kim?
Benim Macar arkadaşım...

Ne kadar yalvardım anneme, babama...

"Anneciğim anneciğim, babacığım babacığım,
bu yıl 23 Nisan'da benim de bir arkadaşım olsun."

Annem, "Senin o kadar çok arkadaşın var ki Çiçek...
Hangisini sayayım? Okul arkadaşlarını mı sayayım,
karşıdaki Yonca'yı mı sayayım, alt katımızdaki
Göze'yi mi sayayım, yoksa az önce birlikte kitap
okuduğunuz Ufuk'u mu sayayım?" dedi.

Dudağı mı büzdüm, boynumu
eğdim, sesimi ağlamaklı yaptım.
"Ama onlar yabancı değiller
ki..." dedim.

Anneme anlattım. Bizim
okulumuz beş yabancı
çocuğu konuk edecekti.
Öğretmenim bana "Bu
yıl sen konuk etmek is-
ter misin Çiçek?" diye sormuştu.

Ay nasıl istemem? Çok isterdim.

Konuk hep bizim evde kala-
cak. Ona kentimizi gezdireceğim.
Onu okuluma götürceğim, arka-
daşlarımla tanıştıracam. Onunla
aynı odada uyuyacağız. Belki bir-
birimize masallar da anlatacağız.

Cık... Anlatamayız, o bizim di-
limizi bilmiyor ki... Ama belki İn-
gilizce biliyordur. Ben de birazcık
biliyorum. Kuzuyu biliyorum, ço-
banı da biliyorum. Peki kavalın
İngilizce'si ne, onu bilmiyorum.

"Çiçek sana sormuştum."

Ay, bana sormuştum ya...

"Anneme sorayım öğretme-
nim" dedim.

"Ama yarın son gün..."

Öğretmenim ülkemize gele-
cek çocuklardan birini benim ko-
nuk etmemi istiyordu.

"Anneciğim anneciğim ne
olursun!.."

"Yavrum okuyoruz gazeteler-
de, yabancı çocuğun konukluğu
bitince ayrılmak zor oluyor. Sen
çok duygulu bir çocuksun. Son-
ra üzülürsün."

"Üzülürüm anneciğim; ama
yabancı konukla mektuplaşıyoruz,

hatta birbirimize telefon eder,
seslerimizi duyarız. Hı anneci-
ğim? Biz konuk edelim mi?"

"Babanla bir konuşayım..."

"Uf yaşasın!.."

Anneme sarıldım, yanakların-
dan öptüm.

"Ben ona kitaplarımı gösteri-
rim, yaprak koleksiyonumu gös-
teririm, flüt çalarım, bildiğim bil-
meceleri ona öğretirim."

O akşam, babam da "Peki ko-
nuk edelim" dedi.

Babamın da boynuna sarıl-
dım, yanaklarından öptüm.

Öğretmenime söyledim.

Arkadaşlarımla hepsi "Bizim
eve de konukluğa getir yabancı
arkadaşını..." dediler.

Sınıfımız otuz kişi, konu-
ğumuz otuz gün ülkemiz-
de kalmayacak ki... Hem
ona kentimizi gezdirece-
ğim, pazar yerine götürce-
ğim, müzemizi unutmayacağım.
Mutlaka onun da fotoğraf makine-
si vardır. O benim fotoğraflarımı
çeker, ben onun çekerim. Ay ay
ay, nasıl güzel bir anı olacak.

Hiç belli olmaz, belki bir gün
ben de onların ülkesine giderim.

Peki, benim arkadaşım hangi
ülkeden gelecek?

Öğretmenime sordum. Birkaç
gün içinde belli olacaktı.

Öyle heyecanlıyım ki... Ya Ja-
pon olursa, ay ben de biraz Japon-
lar'a benziyorum. Oh o zaman ar-
kaşlarım, "Uzaktaki ikizin mi
geldi Çiçek?" derler, gülerler.

Yoksa arkadaşım Yunan mı olsun? Olsun olsun... Yemeklerimiz çok benzermiş birbirine... Annem ona öyle güzel bir kabak dolması yapar ki, yanında da cacık... Güle güle kaşıklarız.

Acaba İranlı var mı? Ay hiç bilmiyorum ki...

"Daha belli olmadı mı Çiçek?"

Babam da, annem de soruyorlardı. Ben de öğretmenime soruyordum.

"Yarın Çiçek, yarın belli olacak."

Belli oldu. Benim arkadaşım Macar'mış. Öğretmenim söyler söylemez arkadaşlarım bağırıldılar: "Çiçek bülbül gibi Macarca konuşur."

Gülüyorlardı. Ben Macarca bilmem ki... Annem de bilmez, babam da bilmez.

"Belki İngilizce biliyordur canım" dedim.

Eh annem çok iyi biliyor, babam da biliyor. Tamam o zaman anlaşırsınız Maria'yla...

Maria imiş arkadaşımın adı...

Daha dairenin kapısında bağırılmaya başladım:

"Maria anneciğim Maria..."

"Hangi ülke?"

"Macar..."

Annem durdu, "Dilerim İngilizce biliyordur" dedi.

Akşam yemeğinde, birden annemin aklına geldi:

"Ay nasıl da aklıma gelmedi. Pelin Teyze'nin karşısındaki dairede oturanların kızı Macar Dili

ve Edebiyatı eğitimi görüyor ya..."

"Aaa Pınar Abla ha? Yaşasın... Şuracıkta... Bir koşarım, 'Maria böyle böyle dedi Pınar Abla, acaba ne demek istedi' derim."

Annem de babam da güldüler. Annem, "Pınar'a söyleriz, tanışma gecesinde bizimle birlikte olur" dedi.

Öyle heyecanlı uyudum ki o gece... Sabah anneme sordum:

"Acaba ne zaman gelecek Maria anneciğim?"

"Yavrucuğum ben nereden bileyim, herhalde 23 Nisan Milli Egemenlik ve Çocuk Bayramı'ndan birkaç gün önce gelir."

Annemin dediği gibi oldu. Bayramdan üç gün önce geldi arkadaşım Maria..."

Maria çok cici, mavi mavi gözleri var, sarı sarı saçları var, yanığında kocaman bir gamzesi var, gülüşü gelincik, göz yumuşu papatya... Bana öyle bir sarılışı var, sanki öz kardeşim... Özlemiş de Macaristan'dan kalkmış, buraya gelmiş.

Ay ne hoş çocuk!.. Herşeyi alkışlıyor.

Gelişini pastayla kutladık, alkış alkış alkış...

Ardından meyve sunduk, alkış alkış alkış...

Yo yo, İngilizce bildiği sözcük öyle az ki... Elmayı biliyor, armutu bilmiyor, çileğe tuhaf tuhaf bakıyor.

Ama o akşam annemin pişirdi-

ği ıspanaklı peynirli böreği çok sevdi. Ayrana da bayıldı. Ardından içtiği kayısı kompostosu için alkıştan avuçları kıpkırmızı oldu.

Yemekten sonra odamıza çekildik. Annem Maria için oturma odasındaki çekyatı benim odama koymuştu. Karşılıklı uyuyacaktık. Ama uyumadan önce birbirimize öpücükler atacaktık. Elbette ben ona "İyi geceler" diyecektim.

Bakalım o bana ne diyecekti?

Pınar Abla ders çalışıyor-muş. Ama ikinci akşam geldi.

Ay bir dili açıldı Maria'nın...

Beni çok seviyormuş, annemi babamı çok seviyormuş, benim arkadaşlarımı, öğretmenimi de çok sevmiş.

Simite de bayılmış.

Sınıfta Maria için söylediğimiz şarkılar çok hoşuna gitmiş. Hele okul öğrencileriyle topluca konuşurken mikrofonda kendi dilinden konuşmasına karşın, bütün okulun onu sessizce dinlemesine hayran kalmış. Kendi okulunda bir yabancı çocuk konuşsaymış, gürültü yaparmış arkadaşları, hiç dinlemezlermiş.

Okulumuzun konuk ettiği beş Macar çocuk, o gün bize çok güzel bir gösteri sundular. Kendi

oyunlarından bazılarını oynadılar. Bir de kısacık bir tiyatro oyunu izlettiler. Oyunu izlerken bir şey anlamamıştık; ama mimiklerine, jestlerine çok gülmüştük.

Maria annemin yaptığı patlıcan dolmasını da çok sevdi, pastırmalı yumurtayı da çok sevdi, telkadayıfını yerken de, durmadan, "Telkadayıfı, telkadayıfı" diye bağırırdı.

Belli ki, kadayıfı çok sevmişti.

O akşam Pınar Abla yine bize geldi. Ay çok yaşa Pınar Abla!..

Bir anda öğre-

niverdi Maria'nın bir ablası, bir de erkek kardeşi olduğunu... Babası da, annesi de bir fabrikada çalışıyorlarmış. Çok güleç yüzlü bir anneannesi varmış. Gösterdiği fotoğrafından belli... Anneannesi

böyle kocaman kocaman gülüyor.

Maria okulunda çok başarılı bir öğrenciymiş. Baktım, bir şey anlayamadım; ama Pınar Abla söyledi, başarı belgesinde "Araştırmacı, inceleyici, çok kitap okuyan bir çocuk" diye yazılıymış.

Maria'nın merak ettiği bir şey varmış.

"Türkiye'ye niye gelmiş?"

Aaa söylememişler mi?

"Gidecek Türkiye'nin konuğu olacaksınız" demişler.

Pınar Abla bir güzel anlattı.

Maria okulunda çok başarılı bir öğrenciymiş. Baktım, bir şey anlayamadım. Pınar Abla söyledi, başarı belgesinde "Araştırmacı, inceleyici, çok kitap okuyan bir çocuk" diye yazılıymış.

Önce ona Atatürk'ümüzü anlattı, cumhuriyetimizin kuruluşunu anlattı, büyük millet meclisini anlattı. Ve ardından en önemli şeyi söyledi. Daha doğrusu söylemiş.

"Bu bayramı Atatürk çocuklara armağan etmiştir."

İşte o andan sonra Maria birdenbire durgunlaşıverdi. Biraz sonra Pınar Abla'ya bir şey sordu.

"Yani bu bayram çocukların bayramı mı?" diye sormuş.

Pınar Abla "Evet, çocukların bayramı" demiş.

Aaa Maria dudağını iyice büzdü, ağlamaya başladı.

Hepimiz heyecanlandık, kimimiz saçını, kimimiz yanağını, kimimiz çenesini okşamaya başladık.

"Ay sor, Pınar Abla, sor, Maria niçin ağlıyor?"

Aaa hıçkırıyor. Ah canım canım... Sordu Pınar Abla, yanıtını aldı.

"Ne dedi Pınar Abla, ne dedi?"

"Benim hiç bayramım yok diyor."

Ay gülelim mi, bizde mi ağlayalım, bilemedik. Ne yapacağız şimdi, ne diyeceğiz ona? Pınar Abla "Bu bayram senin de bayramın" dedi.

Maria birden gülmeye başladı. Yaşlı gözlerle bana sarıldı, aneme, Pınar Abla'ya sarıldı. Üçümüzü de öptü.

Sonra dudaklarından bir ezgi döküldü.

"Şarkı mı söylüyor Pınar Abla?"

"Yoo, 'Artık benim de bayramım var, benim de bayramım var' diyor."

Maria yedi gün konuğumuz oldu ve gitti. Bir ay sonra mektubu geldi. Macarca yazılmıştı. Salt, iki sözcük ve bir tümce Türkçe yazılmıştı.

"Seviyorum... Selam..."

Elbette Maria beni seviyor, selam ediyor.

Tümce mi?

Kısacık...

"Benim de bayramım var." •

Kral ördek avındaydı. Uşakları çevredeki ördekleri kışkırtıyor ve kralın önüne getiriyorlardı.

Sonunda kral önünden geçen bir ördeğe ateş etti ve heyecanla dalkavuğuna sordu:

"Nasıl?" dedi. "Vurdum mu? Vurdum mu?"

Dalkavuk sakince yanıt verdi:

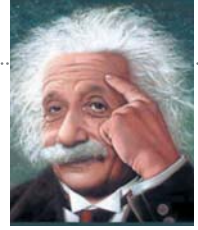
"Majesteleri zavalhı ördeğin yaşamını bağışlamak yüceliğinde bulundular." •

Bir şemsiye tamircisi, yazmış olduğu şiirleri incelemesi için Shakespeare'e göndermiş ve ünlü yazarın görüşünü sormuştu. Shakespeare'in yanıtı kısa oldu:

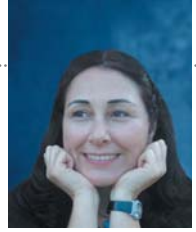
"Siz şemsiye yapın, bep şemsiye yapın, yalnızca şemsiye yapın." •

BİLGİNİZİ DENETLEYİN

Özüm Larçın

- 1 Mahkeme kararına belirli sürede itiraz etmeye ne denir?
 - a) Tefhim etmek
 - b) Tebliğ etmek
 - c) Abesle iştigal
 - d) Acele itiraz
- 2 Merkezi Lahey'de bulunan uluslararası organın adı nedir?
 - a) İnsan Hakları Mahkemesi
 - b) Uluslararası Adalet Divanı
 - c) Uluslararası Para Fonu
 - d) Avrupa Konseyi
- 3 Görevini yerine getirmemeye hukukta ne ad verilir?
 - a) Adem-i iştirak
 - b) Adem-i selâhiyet
 - c) Adem-i vüsuk
 - d) Adem-i ifa
- 4 Adli müzaharet nedir?
 - a) Adli yardım
 - b) Adi suç
 - c) Temyiz
 - d) Yargılama
- 5 Adli tatil hangi tarihler arasında yapılır?
 - a) 1 Ağustos / 5 Eylül
 - b) 1 Haziran / 6 Temmuz
 - c) 1 Temmuz / 7 Ağustos
 - d) 1 Eylül / 8 Ekim
- 6 Sanığı ve delilleri adli yetkililere sunan kolluk kuvvetinin adı nedir?
 - a) Adliye katibi
 - b) Adli zabıta
 - c) Adliye başkatibi
 - d) Başgardıyan
- 7 Özensizlikten dolayı işlenen büyük hataya ne denir?
 - a) Ağır suç
 - b) Ağır kusur
 - c) Ağır ihmal
 - d) Hafif Ceza
- 8 Hukukta sözleşmeye bağlılığa ne denir?
 - a) Sözleşme imzalamak
 - b) Ağlep
 - c) Ahde vefa
 - d) Afaki davranmak
- 9 Aykırı, değişik hükümlere hukukta verilen sıfat nedir?
 - a) Ahkamı mütehalife
 - b) Ahkamı mahsusa
 - c) Ahkamı müteferia
 - d) Ahkamı huzuriyye
- 10 Mahkeme kararına ne denir?
 - a) İlan
 - b) Arzuhal
 - c) İlam
 - d) Tasarı
- 11 Usulüne uygun, ancak üstün-

körü yapılan işe ne ad verilir?

- a) Aledderecat
- b) Alettakrib
- c) Alelusul
- ç) Amel

12 Yasada belirtilen esasa göre bağımsız bölümlere ayrılmış ortak mülkiyete ne ad verilir?

- a) Kâr payı
- b) Matrah
- c) Arsa payı
- ç) Ariyet

13 Avukata verilen temsil yetkinin ortadan kaldırılması aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Azil
- b) Asil
- c) Asıl
- ç) Asli

14 “Ölümünden sonraki” anlamında kullanılan sözcük aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Ba'de'l-mevt
- b) Bâdi olmak
- c) Bâhir
- ç) Bağit

15 Örneğine uygun peşin paraya ne denir?

- a) Batkı
- b) Bedâyî
- c) Becâ
- ç) Bedel-i misil

16 Bir sanığın atılı suçtan mah-

kemede aklanması aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Berat
- b) Beraat
- c) Berayı tetkik
- ç) Berî-üz-zimme

17 Yargıcı iknaya yönelik yöntem ve vasitalara verilen ad aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Bidayet
- b) Beyyine
- c) Bigüna
- ç) Bil-ahire

18 Deniz hukukunda gemilerin çarpışmasına ne denir?

- a) Cebrî
- b) Celile
- c) Çatık
- ç) Çatma

19 “Adalet ancak hakikatten, saadet ancak adaletten doğabilir” diyen ünlü kişi aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Epiktetos
- b) Mirebau
- c) Emile Zola
- ç) Montaigne

20 “Adaletsizliği bir yangından daha çabuk önlemeliyiz” sözü kime aittir?

- a) Bacon
- b) Herakleitos
- c) Cicero
- ç) Konfüçyüs

Yanıtlar 130'uncu sayfamızdadır.

Maskelerle Yaşamak

Çocuk, elbise dolabının kapısını açıp askıda asılı sıra sıra maskelere baktı. “Bugün nasıl bir çocuk olmalıyım?” diye düşündü. Güne ailesiyle birlikte başlayacağı için “uslu çocuk” maskesini alıp özenle yüzüne yerleştirdi. Ama

tüm gün için bir maskeyle yetinemezdi elbette... Okul çantasına öğretmenleri için “terbiyeli ve çalışkan çocuk”, arkadaşları için “umursamaz çocuk”, kendisini hiç tanımayanlar için “mutlu ve güzel çocuk” maskelerini yerleştirdi.

Aynadaki görüntüsüne son kez hoşnutlukla bakarak odasından çıktı. Kahvaltı masasında oturan anne ve babasına neşeyle “Günaydın anneciğim, Günaydın babacığım” derken “İyi ki yeterince maskem var, ne denli yalnız olduğumu bilseler, hiç iyi olmazdı” diye düşündü.

Anne sevecenlikle “Günaydın yavrucuğum, haydi hemen kahvaltını yap, okula geç kalma” derken, içinden “Bugün ‘sevecen anne’ maskesini takmakla iyi ettim sanırım. Yoksa yeterince test çözmediği için istediği okulu kazanamayacağını düşünmekten tüm gece gözümde uyku girmediğini bilse kendini kötü duyumsardı. Oysa şimdi nasıl da mutlu!” diye düşünerek, doğru seçim yapmanın huzuruyla çayından bir yudum aldı.

Baba biraz huzursuzdu o gün... Hangi maskeyi taksa eğreti duruyordu yüzünde... Sabah aynanın karşısında dakikalarca dolabındaki maskelerin neredeyse tümüne yakınına denemişti. Sevecen baba, mutlu eş, başarılı iş adamı, güvenilir arkadaş, otoriter yönetici, sorumluluk sahibi duyarlı vatandaş, dürüst insan, kurnaz insan, acımasız patron, yardımsever insan... Ve daha pek çok maske... Ama olmuyor, olmuyordu işte... Gün boyunca sık sık maske değiştirmek zorunda kalıyordu. Son günlerde sabahları maskesini takmadan önce aynada kendisini tanıyamıyordu.

“Yabancı” her sabah giderek daha delici bakışlarla bakmaya başlamıştı gözlerine...

“Yabancı” ile göz göze gelmeye çalışarak hızla eline geçirdiği bir maskeyi yüzüne yerleştirip neredeyse kaçarcasına uzaklaşıyordu aynalardan... Aynalardan kaçıyor; ama beyninde yankılanan “Ben kimim?” sorusundan kaçamıyor, sabaha dek huzursuzca bir o yana, bir bu yana dönüyor, sabah yorgun ve huzursuz olarak başlıyordu güne...

Sokakta, iş yerinde, günlük yaşam telaşıyla koştururken, kimi zaman kendisi gibi yüzünde eğreti maskelerle dolaşan insanlarla karşılaşlıyordu.

Adam “Günaydın, bugün harika bir gün!” derken gülümsemeye çalışan dudaklara, hüznü, kayıp gözler eşlik ediyordu.

Komşu, “Bahçenizdeki güller ne güzel açmış” derken içinden “İyi ki şu maskeler var, güllerini ne denli kıskandığımı bilseler bir daha asla selam bile vermezler” diye ne denli şanslı olduğunu düşünüyordu.

Öğretmen, maskeleri olmasa, dünyanın yedi harikasını anlatırken, ayın yedisinde bankaya yapacağı ödemeyi düşündüğünü nasıl gizleyebilirdi öğrencilerinden...

Oğlan, kızın elini tutarak “Seni çok seviyorum ve sonsuza dek seveceğim” derken, kızın sevgiyle başını omzuna yasladığını görün-

ce “Aferim oğlum, bu maske her zaman işe yaradı zaten” diyerek içten içe kendisini kutluyordu.

Avukat, yasaların bir açığını yakalamış olmanın mutluluğu ile soğukkanlılıkla “Müvekkilim suçsuzdur hakim bey” derken, içinden “İyi ki, maskelerim var, yoksa şimdi ‘Suçlu olduğumu bile bile nasılda kurtardım adamı!’ derdim ve bir çuval inciri berbat ederdim” diye seviniyordu.

Mühendis, “Bu ihaleyi bize verirseniz en güvenli yolları yapacağız” derken, içinden “İyi ki maskelerim var, yoksa hangi malzemeyi azaltarak daha az giderle işi bitireceğimin hesabını yaptığımı bilseler asla bu ihaleyi alamazdım” diye düşünüyordu.

Politikacı, en zengin maske koleksiyonuna sahip olmanın tüm olanaklarından yararlanıyor, her

gün yeni maskeler ekliyordu dolabına... Aynadaki yabancıya “Beni rahat bırak ve sonsuza dek kaybol” dediğinden buyana beyninde yankılanan soruları duymaz olmuştur. Kimi zaman arkadaşları ile kimin daha çok maskesi var yarışına giriyorlar, kazananlar gururla dolaşırken, kaybedenler umutla bir sonraki yarış için yeni maskeler arıyorlardı kendilerine...

Dolabında hiçbir maskesi olmayanlarsa, her sabah aynadan kendilerine sevgiyle bakan bir çift göze “Endişelenme, bugünler de geçecek, bir gün tüm maskeler düşecek ve hepimiz insanca yaşamayı öğreneceğiz. Sen yeter ki umudunu yitirme” diyerek sevgiyle fısıldıyor, sokaktaki yitik kalabalığın, yalnızlık çılgınlıklarının arasında başları dimdik yürümeye devam ediyorlardı. •

NurayBartoschek@butundunya.com.tr

Haziran başlarında Anadolu...

Memleketimizin hemen her köşesine yönelik seyahatlerini olanaklı olduğunca haziran ayı başlarına denk gelecek biçimde planlamış ve bunu gerçekleştirmiş bir gezgin olarak kendimi çok şanslı duyumsuyorum. Eğer şimdi sizlere yapacağım öneriyi değerlendirerseniz bu sözlerimin ne anlama geldiğini hiç kuşkuya yer kalmadan anlayacaksınız. Önerime gelince, haziran ayının başlarında Anadolu'nun herhangi bir yerini karayolu ya da demiryoluyla gezin. İşte o zaman bu yazıda dile getirilmek istenen akıl almaz güzelliklere kendi gözlerinizle tanık olacaksınız. Güpegündüz ve uyanıkken, bir daha kolay kolay zihninizden silinmeyecek denli muhteşem görüntülerle dolu bir düş görmek istiyorsanız "Bu seyahate Afyon Ovası-Keçiborlu Bölgesi'nden başlayın" derim. Ama

unutmayın, doğanın binbir rengiyle süslü o düşü görmek için en uygun zaman haziranın ilk günleridir. İnanılmaz bir deneyim sizi bekliyor. Bu konuyla ilgili bir anımı sizlerle paylaşmak istiyorum.

Yıllar önce Antalya'ya yaptığımız bir otobüs yolculuğunda akıl almaz bir olay yaşadım. Otobüs İstanbul'dan gece kalktığı için uyuyakalmıştım. Sabaha karşı oturduğum cam kenarı koltukta gözlerimi açtığımda muhteşem bir manzarayla karşı karşıyaydım. Hemen birkaç metre ötemde, içinde yeşilin her tonunun bulunduğu uçsuz bucaksız bir doğal halı uzanıyordu. Bu sonsuz gibi görünen yeşil fonu düşsel bir güzele çevirense, kırmızı, mor, beyaz, pembe, sarı, turuncu, kırmızı, fuşya renkleriyle o doğal halının her yanında yayılmış olan milyonlarca kır çiçeğiydi. Sanki inanılmaz güzellikte bir masalın için-

den geçiyoruz ve göz alabildiğine yayılmış gelincikler, papatyalar, haşhaş tomurcukları, şebboylar, zambaklar, sümbüller, çiğdemler, ballıbabalar, yabani güller bu masalın fonunu oluşturuyordu.

Bu kadar çok rengin, böylesine göz alıcı bir doğa tablosu oluşturacak biçimde üzerine saçılmış gibi durdukları o yemyeşil ovadaki görüntülerini yazarak anlatmak pek olanaklı değil. Zaten bu yüzden sizlere aynı yolculuğu yapmanızı öneriyorum. O sabah hemen birkaç metre ötemdeki manzaraya dalıp gittiğimde bir an hâlâ uykuda olduğumu ve çok güzel bir düşünmekte olduğumu sanıp yanımda oturan arkadaşımı uyandırmıştım. Gözlerini ovuşturup içinden geç-

tiğimiz ovanın rengarenk görünüşünü karşısında bulduğunda bana söylemiş olduğu sözleri hiç değiştirmeden aktarıyorum:

“Şu doğanın güzelliğine bak. Çocukken resimli bir masal kitabı okumuştum. Tıpkı o resimlerdeki gibi. Sanki bir kır tablosunun içinden geçiyoruz.”

Sonra sırf bu manzarayı kaçırmasınlar diye hiç üşenmeden sabahın o erken saatinde hâlâ uyuklamakta olan öteki yolcuları uyandırmıştık. Düşlerden fırlamış gibi görünen uçsuz bucaksız renk cümbüşüne dalıp gittiğimde yaşadığım ve nasıl gerçekleştiğini hâlâ tam olarak anlayamadığım garip bir olayı da sizlere anlatmak istiyorum:

Başımı cama dayayıp hızla içinden geçtiğimiz manzaraya dalmıştım. Milyonlarca kırmızı noktadan oluşan gelincik tarlala-

rının bittiği yerde, beyaz, mor, pembe çiçekleriyle dönümlerce haşhaş fidanı, onların ardından geniş alanlara yayılmış sarılı-beyazlı papatya öbekleri, sonra yine gelincikler, yine haşhaş çiçekleri, nergisler, zambaklar, çiğdemler, hercaimenekşeler, ballıbabalar, yoncalıklar, sarılar, morlar, kırmızılar, pembeler, beyazlar, fuşyalar, turuncular, maviler adeta karışmada resmi geçit yapıyorlardı. Büyülenmiş gibiydim.

Sonra birden ne olduğumu anlayamadan geniş kanatlarıyla süzülen bir kuş gibi o uçsuz bucaksız gelincik tarlalarının birkaç metre üzerinde uçarken buldum kendimi... Çocukken kırmızı yapraklarından şurup yaptığımız gelinciklerin üzerinde süzülürken bir alçalıp bir yükseliyor, alçaldığımda çiçeklerin arasındaki uğurböceklerini ve kelebekleri rahatlıkla seçebiliyordum. Sonra biraz daha yükselip papatya tarlalarının üzerinde uçmaya başladım. Bedenimi öyle kolay denetleyebiliyordum ki, boşlukta dönüyor, papatyaların, zambakların, haşhaş goncalarının üzerine doğru pike yapıp alçalıyor, istediğim zaman tekrar yükselebiliyordum. Nergislerin, hanımelielerin o kendilerine özgü baygın kokusu ciğerlerime dolmuştu. İnanılır gibi değildi; ama bir kuşun ustalığıyla uçuyordum. Akıl almaz bir deneyimdi bu... Biraz daha hızla-

nıp ilerideki höyük tepesinin eteklerine yayılmış hercaimenekşe kümelerine doğru süzülürken birinin omuzlarımı sarsmasıyla neye uğradığımı şaşırdım. Hayret! Dışarıda değil, otobüsün içindeydim. Havada uçmuyor, koltuğumda oturuyordum. Şaşırp kalmıştım. Omzumu sarsan arkadaşsa kendimden geçmişçesine dışarıdaki manzaraya dalıp gittiğimi, birkaç kez üst üste Antalya'ya daha ne kadar yolumuz olduğunu sorduğunda benden yanıt alamadığımı söylüyordu. Oysa o omzumu sarsana değin dışarıda göz alabildiğine uzanan ovayı süsleyen rengarenk çiçeklerin üstünde uçmakta olduğumdan emindim.

Anadolu'nun haziran başlarındaki masalsı güzelliğiyle ilgili an-

örtünün üzerine yerleştirilmiş dev oyuncaklarmış gibi görünüyordı.

Gelincik tarlalarının ortasında yükselen sunak taşları, vadiye doğru inen yamaçtaki çiğdemlerin arasında yükselen antik duvarlar ve mor renkli çiçek kümelerinin kenarlarında konumlanmış devasa boyutlu toprak küpler insana bu kez sürrealist bir tablonun içinde olduğu duygusunu veriyorlardı. Tepenin en üst noktasında durup altımızda uzanan bu renkli tabloya bakarken bir an gözlerimi yumup bedenimi arkadan esen rüzgara verdim. İnsanın tenini okşayan hafif esinti sanki binlerce yıl öncesinin çiçeklerinin kokusunu getiriyordu.

Haziran doğasının iç açıcı renkleri Hitit Uygarlığı'ndan günümüze dek kalabilmiş Hattuşa kentinin görkemini ve çarpıcı güzelliğini bir kat daha artırıyor. Tüm o surlar, heykeller, yerleşim kalıntıları bu güzelim doğayla sarıp sarmalanmıştı çünkü... Tarihte ilk kez yerleşik tarıma geçerek buğday gibi değerli bir tahıl insanlığa kazandıran Hitit kentindeki halk o zamanlar günümüze kıyasla çok daha güzel, çok daha bakir bir coğrafya içinde yaşıyordu elbette... Benim şu an gördüğüm olağanüstü güzellikteki çiçek tarlaları o zamanlar Anadolu'yu bir uçtan öteki uca kaplamıştı. Günümüzde antik bir kent olan Hattuşa binlerce yıl önce olanca canlılığıyla bölgenin en büyük

ekonomisine sahipti. O zamanlar bu tepeden aşağılara bakıldığında gelincik tarlaları arasından hayvanlarıyla birlikte tarım alanlarına giden Hititli çiftçiler görülebilirdi. Aynı insanlar harman zamanı buğday çuvallarını yükledikleri katırlarla patikalarda yürürlerken çalışkan bir karınca sürüsü görüntüsü veriyor olmalıydılar. Ayrıca eminim ki, günümüzde olduğu gibi o zamanlar da evlerin ve tapınakların duvarlarını çardak gülleri, hanımeli-ler, mor salkımlar sarmıştı. Gözümde canlanan görüntüler ve rüzgarın getirdiği çiçek kokuları beni o denli etkilemişti ki, bir an geçmiş yaşamımda bu kırlarda bir Hitit çiftçisi olarak yaşamış olabileceğimi düşünmeden edemedim.

O gece tepede gizemli heykellerle dolu bir Hitit ibadet yerinin hemen yanındaki motelde kaldık. Vadiyi kuşbakışı gören odamızın balkonundan çevreye bir göz atıp seyre doyum olmayan kırların günbatımında koyulaşan renkleriyle karşılaştığımızda yol arkadaşım ile iç geçirmeden edemedik:

“Bir zaman makinesiyle beş bin yıl öncesine dönüp o günlerin bakir Anadolu kırlarında gezmek olanaklı olabilseydi keşke...”

Olacak şey değildi. Varsayalım ki oldu. Yine haziran başlarında gezmek isterdim. •

yazar.unver@gmail.com

latacaklarım bu kadar değil elbette... Sırada başka bir düşünce var:

Geçen yaz başında Çorum-Hattuşa ve Alacahöyük civarına yaptığımız seyahatte yaşadıklarımı da sizlerle paylaşmam gerek. Çok keyifli bir yolculuğun ardından varmıştık Hitit Uygarlığı'nın en önemli yerleşimlerinden olan antik Hattuşa kentinin kurulmuş olduğu geniş tepenin eteklerine... Yaz başı olmasına karşın serin bir rüzgar esiyor, ilerideki dağların ardından kopup gelen top top bulutların yere vuran gölgeleri kırların üzerinde hızla hareket ediyordu. Anadolu'da binlerce yıl önce yaşamış olan muazzam bir medeniyetin kalıntılarını çevreleyen doğanın olağanüstü güzelliği karşısında soğumuz kesilmişti. Büyük bir coş-

kuyla tepeye tırmandık. Bu kez karşımızda insanın aklını başından alacak bir görüntü vardı. Bir yanda beş bin yıllık Hitit kentinin ancak gerçeküstü tablolarla rastlanacak denli etkileyici görüntüsü, bir yanda ise eteklerini parça parça mor, kırmızı, sarı, pembe, beyaz renkli örtülerin kapladığı tepeler... Sanki biri yeryüzünü çoğunluğu pastel renkte olan kumaşlarla yama yama kaplamış ya da bir ressam tepenin eteklerini ve aşağıda uzanan vadiyi dev bir fırçayla iç açıcı renklere boyamıştı. Uzaktaki dağlara değin insana sanki ölüp de cennete gitmiş duygusu verecek denli göz alıcı bir manzara uzanıyordu. Görkemli Hitit aslanı heykelleri, tapınak duvarları ve tepenin eteklerine doğru uzanan yüzlerce yerleşim kalıntısı hemen her yeri kaplamış olan rengarenk çiçeklerin oluşturduğu bir

Anadolu'da kadına yönelik hak engellemelerinin, aile içi şiddetin, iş yaşamında kadına yönelik ayrımcılığın, iş yerinde cinsel tacizin sürüp gittiği gözlenmektedir. 2009 Türkiye'si'nde kadın haklarında çok açık bir gerilemenin varlığı bu yurdu seven insanları rahatsız etmelidir.

GÖZLEMLER, İZLENİMLER
Engin Ünsal

Anadolu'da kadın olmak...

"Anadolu'da kadın" dendiğinde aklıma hep Turgut Özakman'ın "Kurtuluş" adlı kitabında anlattığı kadınlar gelir. **Gemilerle Bartın Limanı'na gelen, cephaneleri kağnılarla Anadolu'nun içlerine taşıyan kahraman kadınlar... Yağmurlu günlerde cephaneler ıslanmasın diye sırtlarında taşıdıkları çocuklarının battaniyelerini cephanelerin üstüne seren kahraman, elleri öpülesi analar, bacılar...**

Mustafa Kemal Paşa'nın verdiği Kurtuluş Savaşı'na böylesine çok önemli katkıları olmuş, ülkenin bağımsızlığa kavuşması için böylesine özveride bulunmuş o adsız kahramanlar ve daha sonrasında çocukları kurtuluştan ve cumhuriyetin kurulmasından sonra hak ettikleri payı aldılar mı?

Genç cumhuriyetin önderi, Türk insanını çağdaş bir konuma getirmek için çok önemli atılımlar yaptı. Çıkarıldığı yasalarla yıllarca horlanmış ve ezilmiş kadınların erkeklerle eşit olması için önlerindeki engelleri kaldırdı, kadınların zincirlerini kırdı.

Cumhuriyetin ilk yıllarında başlatılan devrimlerle kadınlar toplum içinde saygın bir yer kazandılar ve her meslekte erkeklerle birlikte varlıklarını kanıtladılar. Siyasette başarılı oldular ve TBMM'de yüzde 4,5 oranında temsil edilme becerisini gösterdiler, dünya güzeli seçildiler, sanatçı oldular ve Türkiye'nin aydınlık yüzünü oluşturdular.

Cumhuriyetin ilk yıllarında yaşanan bu gelişimin günümüzde daha da gelişerek topluma damgasını vurması

beklenirken, yapılan araştırmalara baktığımızda, durumun hiç de öyle olmadığı, Anadolu'da kadına yönelik hak engellemelerinin, aile içi şiddetin, iş yaşamında kadına yönelik ayrımcılığın, iş yerinde cinsel tacizin sürüp gittiği gözlenmektedir. 2009 Türkiye'sinde kadın haklarında çok açık bir gerilemenin varlığı bu yurdu seven insanları rahatsız etmelidir.

Ülkemizde kadınlar ön yargılardan dolayı işgücüne yeteri kadar katılamamaktadır. Kadınların işgücüne katılma oranı erkeklerin üçte biri kadardır. Bugün kadınlarımızın işgücüne katılma oranı yüzde 24,7'dir. Bu konuda ki AB ve OECD ortalaması yüzde 61'dir. Bir ülkenin uygarlık düzeyini ölçmede kullanılabilecek en iyi araçlardan biri kadınların siyasette temsil oranlarıdır. 2007 seçimlerinde seçilerek TBMM'ye giren kadınların oranı 4,4'tür. Türkiye kadın milletvekili sayısı açısından 189 ülke arasında 160'ıncı sırada yer almaktadır. Bu konuda birçok Arap ülkesi Türkiye'nin önündedir. Yerel yönetimler bakımından Türkiye'nin durumu daha da kötüdür. Toplam 3225 belediye başkanından yalnızca 18'i, 34.477 belediye meclisi üyesinden 799'u, 3.208 il genel meclisi üyesinden 56'sı kadınlardan oluşmaktadır.

Bu yüzdeleri meslek gruplarına taşırsak, devlet memurlarının

yüzde 33,96'sı, öğretmenlerin yüzde 44'ü, akademisyenlerin yüzde 39,7'si, doktorların yüzde 33,8'i, avukatların yüzde 31,9'u, hakimlerin yüzde 27,2'si ve savcılarının yüzde 4,3'ü kadınlardan oluşmaktadır. Görülüyor ki, kadınlar ülkemizin, bir zamanlar Amerika'nın zencileri gibi, hakları tanınmayan ve yeterince özgür ve eşit olmayan insanlar konumundadır.

Türk kadınlarının önü nasıl açılacak ve kadınlarımız hak ettiği konuma nasıl gelecek, toplum içinde nasıl yükselecektir?

Bunun için ülkemizin kadınlarına öncülük edecek inançlı, bilgili yürekli kadın öncülere gereksinimimiz var. Özellikle Anadolu'da horlanan, ezilen, aile töresine kurban edilen, mahalle baskısından bunalan kadınlarımıza bir ışık olacak kadınların öne çıkması gerekmektedir.

Tıpkı Gaziantep'de uzun bir süredir sağduyunun, inancın sesini cesurca duyurmaya çalışan Nurgün Balcıoğlu gibi... Nurgün Balcıoğlu bir gazeteci ve yazar. Gazetede bir köşesi var ve günlük yazılar yazıyor. Kendisi ile tanışmadım; ama adını Gaziantep'te yayımlanan yerel gazeteden biliyor ve yürekli yazılarını heyecanla okuyorum. Adı bir iki kez ulusal basına da yansıdı. Yerel yöneticilerin yanlışlarını kimenin kolayca gösteremeyeceği bir cesaretle ortaya çıkardı. Nur-

gün Balcıoğlu Anadolu'nun bir kentinde belki bir mum gibi eriyor; ama yazdıkları ile okurlarını aydınlatıyor, Anadolu'nun kadınlarına örnek oluyor. Anadolu'da kadınlarımız haklarını söke söke almak ve tüm olumsuz koşullara karşın varlıklarını öncelikle siyasette kanıtlamak zorundadır. Sayın Balcıoğlu da, sanırım, bunu yapmaya, Anadolu kadınına siyasetten bilinçlendirmeye çalışıyor. Kadınların her ilde bir Nurgün Balcıoğlu çevresinde kenetlen-

mesi, yoksa var edip ortaya çıkarılması ve her biri, birer "cesaret ana" olarak, Anadolu'da kadının yazgısını değiştirmesi gerekmektedir. Anadolu kadını içine itilmek istendiği karanlığa teslim olmamalıdır. Her ilde Nurgün Balcıoğlu örneğinin çoğalması ile, onların inancı ve inadı ile kadınlarımızın Anadolu'da siyasette etkili olacağına ve zincirlerini kıraraklarına yürekten inanıyorum. •

enginunsal34@smileadsl.com

Genç bir adam çiftliğe iş başvurusunda bulundu. Çiftliğin

sahibi ona özelliklerini sorduğunda genç adam şöyle yanıt verdi:

"Rüzgar estiğinde bile uyuyabilirim."

Bu tümce yaşlı çiftlik sahibinin kafasını karıştırdı fakat, genç adamdan da hoşlanmıştı, onu işe aldı.

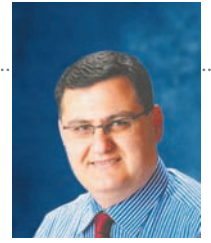
Birkaç gün sonra yaşlı çiftlik sahibi ile eşi gece yarısı çok sert ve şiddetli bir rüzgarla uykularından fırladılar. Bir problem çıkma olasılığına karşı her yeri denetlemeye başladılar.

Pencere ve kapıdaki kepenklerin sıkıca kapatılıp kancalarının yerlerine takıldığını gördüler.

Kalın ağaç kütükleri ise sıra sıra şöminenin yanına dizilmişti. Tarım araçları güvenli bir biçimde hangara yerleştirilmişti. Traktör garajdaydı. Abırın kapısı düzgün bir biçimde kapatılmış ve kilitlenmişti.

Genç adam ise bemen ilerideki kulübesinde huzurlu bir biçimde uyuyordu.

İşte o anda yaşlı çiftlik sahibi genç adamın o gün ona ne demek istediğini anlamıştı. Genç adam fırtınasız güzel günlerde işlerini o kadar düzgün bir biçimde yapmıştı ki, en sert, en şiddetli fırtına da bile yatağında huzurla uyuyabiliyordu. •

“Bence her çocuk mutlaka ipekböceği yetiştirmeli ve kıyıda, kumda oynamalı. Önemsiz gibi görünebilir; ama çok önemli... Anneler ise çocukları koruyup kollama uğruna kuma oturmayı yasaklayıp ipekböceği yetiştirmeyi bile çok görüyor.”

İpekböceği öğretisi

Emekli öğretmen merhum
İsmail Çulhacı'nın anısına

Oyaz plajda bir eksiklik duyumsanıyordu. Yazın ortası olmasına karşın ortalıkta görünmüyorlardı. Dikili sahilinde güneşlenip torunları ile deniz kıyısında oynayan o yaşlı karı kocayı arıyordu gözlerimiz... Anneanne ve dede her gün afacan iki erkek torunla öğlene doğru plaja geliyor, dedenin torunlarıyla kumda oynadığı oyunlar herkesin ilgisini çekiyordu. Anneanne geride duruyor denetimi elden bırakmıyordu. Arada çocukların güneş koruyucu kremlerini tazeliyor, şapkalarının başlarında olmasına özen gösteriyordu.

Birkaç gün sonra çocukları anneleriyle plajda görünce dayanamayıp anneanne ve dedelerini sorduk. Rahatsızlığı nedeniyle dedenin evden çıkamadığını, çocukların yazlıkta olmalarına karşın dedeyi yalnız bırakmamak için anneannenin torunları plaja götüremediğini öğrendik. Afacanlar büyümüş boylanmış görünüyordu. Kıyıda kumdan kale yapmaya giriştiler. Önce yardım istediler, anneleri ilgilenmeyince kendileri yapmaya çabaladılar. Kaleyi denize yakın yaptıkları için gelen dalgalar kısa sürede yıkıyor, neşe içinde yeniden yapmaya uğraşıyorlardı. Dikili'nin serin denizi ise girenleri kısa sürede dışarıya attığı için kıyı denize göre daha kalabalık görünüyordu.

Çocuklar kendileriyle oynayan olmayınca kısa sürede sıkılıp annelerini denize girmek için ikna etmeye çalıştılar. Anneleri ise onlardan önce sıkılmıştı. Deniz işini bitirip dönme niyetindeydi. Bir süre sonra toparlandılar. Çocuklar durumdan hiç memnun olmamıştı. Akşam üzeri günbatımını seyretmek için kıyıya indiğimizde dedenin torunlarını da alıp anneanneyle birlikte kıyıda olduğunu görünce içimiz ısındı. Afacanlar o eski mutlu halleriyle dedeyle oynuyor, dede onlara bir şeyler anlatıyordu. Yanlarına gidip geçmiş olsun dileğinde bulundum. Anneanneleri eşinin kalçasından ameliyat olduğunu yürümesinin zorlaş-

tığını yazlığa bile çekinerek, biraz eşinin ısrarı ve biraz da torunların hatırına geldiklerini anlattı.

Dede ise Midilli Adası üzerinde kaybolmakta olan güneşi gösterip güneşin nereye gittiğini soran büyük torununu “Akşam oldu güneş evine annesinin yanına gitti, sabah yine hepimizden önce gelip bizi uyandıracak merak etme” diye yanıtladı. Güneşin batmasıyla birlikte gökyüzünde sarıdan turuncuya eflatundan ve mora dek renkler belirmeye başladı. Küçük torun kıyıda bulduğu deniz kabuğunu dedesine uzattı. O da ilgiyle inceleyip torununa geri verdi, saklamasını söyledi. Gidip yanlarına oturdum.

“Bu kadar ilgili dedeleri olduğu için torunlarınız çok şanslı...”

“Sormayın. Annesi de babası da çok çalışıyor, kimse ilgilenmiyor gariplerle... Onlar oyun arkadaşları arıyorlar anneleri ise her ane gibi bir an önce büyüsünler de dertlerinden kurtulayım diye düşünüyor. Çocuklar büyüdükçe değişen, büyüyen dertlerin ayırdına gün gelip varacak elbet, ama bu arada torunlar sahipsiz kalmayın diye en azından yaz aylarında yanlarında olmaya çalışıyorum.”

“Biliyorum. Her yaz kıyıda onlarla saatlerce kumda oynadığınızı görüyorum. Hatta plajda bu yıl eksikliğiniz hayli duyumsandı.”

Sevgi dolu gözlerle kıyıda koşuşturan torunlarına baktı. Anne-

anneleri üstlerini kirletmemeleri için seslendi; ama çocuklar kendi havalarındaydı.

“Torunlarım büyüyor; ama anne babaları ayırında bile değil. Onların sorularına yanıt verecek zamanları da yok. Dinleyen olmayınca çocuklar soru sormaktan da vazgeçerler diye endişe ediyorum. Gücüm yettiğince yanlarında olmaya çalışıyorum.”

“Neyi öğrensinler ve unutmasınlar istiyorsunuz?”

Bir süre denize ve giderek eflatundan mora dönen gökyüzüne baktı. Kumda oynayan torunlarını işaret edip “Çocuklar... Hepsi başka bir dünya” dedi. Sonra bana döndü.

“Bence her çocuk mutlaka ipekböceği yetiştirmeli ve kıyıda, kumda oynamalı. Önemsiz gibi görünebilir; ama çok önemli. Annelere ise çocukları koruyup kollama uğruna kuma oturmamayı yasaklayıp ipekböceği yetiştirmeyi bile çok görüyor.”

"Anımsıyorum ben de ipekböceği yetiştirmiştim. Konuşurdum onlarla adları bile vardı. Ama neden bu denli önem verdiğinizi doğrusu anlamadım.”

“Çocuklara yaşamı öğretmek istersen onlara ipekböceği ver, yetiştirsınlar. Bilirsin bu çocuklar gibi minicik kurt olarak başlarlar yaşama yediği dut yapraklarıyla semirir, büyür 3-4 kez gömlek değişirler. Her gömlek okuyup öğre-

nip alınan diplomalar gibidir. Sonra gün gelir büyümesini tamamlar, okullar bitirmiş, adam olmuştur. Kozasını kurup kendini o kozaya hapseder, ipekböceği... Evini barını yerini yurdunu seçip yerleşen çoluk çocuğa karışan pek çoğumuz gibi kendi arzusu ile kozasına çekilir. O güne değin biriktir-

mın serinliği duyumsanır olmuştur. Anneanne eve dönmek gerektiğini söyledi. Ayağa kalktık. Dede bastonuyla da olsa zor yürüyordu. Bir kez ameliyat geçirince insanın içine korku girip rahat yürüyemediğinden düşüp bir yerini kırma endişesi ile yaşadığından söz etti. Koluna girip yardım ettim. Torun-

diklerini kozasını yapmak için harcar. Günü geldiğinde ise birkaç günlüğüne yaşama kelebek olarak döner yumurtalarını bırakır ve yiter gider. Yaşamın özü de buna benzer. Günü geldiğinde koza kurmaktan korkmamalarını başka nasıl anlattırır çocuklara?”

Bu arada hava kararmış akşa-

lar kıyıda kumda oynamayı bırakmaya niyetli görünmüyordu; ama anneanneleri daha sert bir sesle eve dönüleceğini söyleyince koşup yanımıza geldiler. Dede küçük torununun saçını okşadı. “Bir de kumda oynamaktan söz etmişsiniz. Onun önemi nedir?” diye sordum. Eğilip yerden bir avuç

kum aldı parmaklarının arasından akıp gitmesini izledi.

"Kum çok şey öğretir çocuklara... Eline aldın mı akar gider, tutamazsın. Yaşam gibidir. Tutup biraz biçim vermek için bir şeyler katmalı, çaba göstermelisin. Sen çaba göstermezsen yaşam bu kum gibi akar gider ellerinden... O yüzden torunlarımla saatlerce kumda oynarım. Hiç sıkılmam, benim işim bu... Onlar benim ipekböceklerim... Beslensinler, büyüyüp kendi kollarında mutlu olsunlar isterim."

"Ama her gün aynı oyun sıkıcı olmuyor mu?"

"Sen pek kumda oynamamışsın anlaşılan. Kıydaysan ertesi sabah herşeye yeniden başlarsın. Deniz yıkıp geçer, sen yıkılacağını bilerek yeniden yaparsın o kaleyi... Sen yaparsın, deniz bozar. Zamanla kaleyi denize hangi uzaklıkta ve hangi ıslaklıkta kumda yaparsan daha dayanıklı olduğunu da bulursun. Gerçi bunun da çok önemi yoktur. Öleceğini bilerek yaşamak, çabalamak gibidir. Sabaha herşeye yeniden başlarsın. Çocukluğunda kum-

da oynayıp yıkılacağını bilerek neşyle o kaleleri yapmışsan yaşamda sırtın yere gelmez."

"Yoksa?"

"Yoksa yaşam plajın o kuru kumları gibi akar gider ellerinden... Bir şeylerin eksik olduğunu bilir görür de ne olduğunu anlamlandıramadan öyle yaşar gidersin. Her seferinde denizin yıktığı kalelerine bakıp hep bir şeylere öfkelenir, aslında kendine kızdığının ise çoğu zaman ayırdına varmazsın."

Bu sırada büyük torun yanıma gelip "Dedeciğim anne kediye süt verelim mi? Belki bu kez yavruklarını sevmemize izin verir" dedi. Dedenin yüzü aydınladı. "Gidelim de görün anne olmanın ne zor olduğunu belki o zaman boğazınız ağrımasın diye size dondurma almayan annenizi biraz olsun affedersiniz" dedi. Ağır adımlarla neşe içinde evlerinin yolunu tuttular.

Biraz daha kalıp rüzgarın da etkisiyle kabaran dalgaların dövdüğü kıyıda oturdum. Akşamın ilerleyen karanlığında Midilli'nin ışıkları giderek daha iyi seçiliyor, dalgalarsa kıyıyı ertesi sabaha hazırlıyordu. •

MehmetUhri@butundunya.com.tr

"Bilginizi Denetleyin"ın Yanıtları...

- 1) Acele itiraz •2) Uluslararası Adalet Divanı •3) Adem-i ifa •4) Adli yardım •5) 1 Ağustos / 5 Eylül •6) Adli zabıta •7) Ağır kusur •8) Abde vefa •9) Abkamu mütebalife •10) İlam •11) Alelusul •12) Arsa pa-yı •13) Azil •14) Ba'de'l-mevt •15) Bedel-i misil •16) Beraat •17) Bey-yine •18) Çatma •19) Emile Zola •20) Herakleitos •

ÇOCUK BÜYÜKLER, BÜYÜK ÇOCUKLAR İÇİN

Ali Murat Erkorkmaz

Artık kişisel gizlilik tarihe karışıyor...
Nereye gidiyor sevgili dünyamız?

Haydi İplikler Pazara

Geçen akşam, benim gibi teknolojik ve teknofobik bir arkadaşım bana bir ileti yollamış. Elektronik posta formatındaki bilgi satırını tıklayınca heyecan, can sıkıntısı, dehşet ve merak karışımı bir dalga beynimi yalayıp geçti. Babamın mirası bir sözcük olan ve her şok durumumda hatırladığım "Hoppala paşam, tüfekli tavşan"

lafını söyleyerek izledim iletiyi...

Bu bir video dosyası idi. "Sixth Sense" yani "Altıncı His" isimli yeni bir ürünü tanıtıyordu. Amerikan'ın ünlü üniversitesi MIT'nin "Media Lab" denilen bölümünün insanlığa yeni "hizmeti"ydi gösterilen... Sahnedeki bir kadın, heyecan içinde ve nefes nefese, boynuna taktığı oyuncağın hünerlerini anlatıyordu. Hani konferanslarda, büyük şirketlerde falan insanlar boyunlarına bir "kimlik" göstergesi asarlar ya, bu da aynen öyle bir şeydi. Belki biraz daha ince uzun ve muhtemelen de biraz daha ağır olabirdi; ama uzaktan baktığınızda o isim yaftalarından pek de farklı sayılmazdı. Sayılmazdı da, hünerleri biraz fazla idi.

O incecik "zimbirtı"nın üstünde bir kamera vardı. Bir de hoparlör

vardı. Bir de projeksiyon cihazı vardı. Bir de bilgiler vardı. Bir de internet bağlantısı vardı. Vardı da vardı. Peki ne işe yarıyordu ki bu aygıtlar?

Kadın bir alışveriş merkezinde tuvalet kağıtlarına bakıyordu. Hangisi ekolojik ve fiyat olarak daha makul diye düşünüyordu. O sırada bu akıllı “zımbırtı” çaktırmadan kağıtları inceliyor, markalarını anlamaya çalışıyor, internete girip hepsi hakkında eleştirileri okuyor ve ödenecek paranın değerini en iyi verenin üzerine yeşil ışık yakıyordu. İyi olmayanların üstüne de “al sana da kırmızı ışık” diyerek veto ışını atıyordu. Siz bu işlemler sırasında herhangi bir şey yapmak zorunda kalmıyor, sadece tavsiye edileni alarak doğru (?) hareket etmiş oluyordunuz. Bu arada bazı ürünler hakkında bilgileri de size fısıldamadan geçmiyordu “zımbırtı”...

Daha sonra gittiğiniz kitap reyonunun önünden geçerken durup kapağına baktığınız kitaptan alıntılar da kitabın üstüne yansıtırmakla kalmıyor, eleştirilenlerin saygıdeğer düşüncelerini de size iletip ispiyonluk hakkını da kullanıyordu. Daha kapağını açmadan bir kitap hakkında gerektiğinden fazla bilgi sahibi oluyordunuz. Kitabı çevirirken her sayfayla ilgili fazladan bilgiyi de o sayfalarla yansıtıyordu.

Gazete okurken haberin üzerine o haberle ilgili en son videoları yansıtıyordu. Haber, basıldığından daha hızlı güncellenmiş oluyordu. Vay vay vay... İnsan, çevresi ve veri dünyası içinde bir bağlantı kuruyordu kısaca...

Ayrıca, ekrandaki bir ikinci kişi parmaklarına geçirdiği renkli yüksükleri havada gezdirerek resimler yapabiliyor ve bu resimler cihazın projeksiyon kısmı sayesinde duvara yansıtılıyordu.

Parmaklarınızı dikdörtgen yapar gibi birleştirip bir tarafa doğru uzatın, hemen oranın fotoğrafını çekiyor, daha sonra herhangi bir duvarın önünde durup çektiklerini duvara yansıtıp organize etmenizi, resimlere yaklaşıp sağını solunu kırpmanıza izin veriyordu.

Avucunuzun içine telefon tuşlarını yansıtıyor, siz diğer elinizin parmakları ile tıklayarak istediğiniz yeri arayabiliyordunuz.

Zımbırtı, cebinizdeki telefonu kullanıyor, internete giriyor ve size yük olmadan yine size çevreniz hakkında bilgi veriyordu. Buraya kadar herşey iyi ve makul ve kullanışlı ve gerekli gibi duruyordu. Ama durun hele...

Genç bir çocuk ekrandaki adama doğru yürürken zımbırtı onu tanımaya çalışıyor, tanıyor ve onun gövdesi üstüne ismini, soyadını, neci olduğunu, varsa suçlarını ve başarılarını yansıtı-

yordu. Adam da kendine doğru gelen bu kişinin tüm seceresini bilebiliyordu.

İşte bu kabul edilemezdi, edilmemeliydi.

Ne oluyor yahu? Yolda yürürken herkes birbirini tanıyacak, geçmişini okuyacak ona göre kategorize mi edecekti yani? Biz telekulak konseptine bile alışmamışken bu da neyin nesiydi şimdi?

Artık kişisel gizlilik tarihe karışıyor.

Bir bankadan kredi almak isteyin, tek zıplamada tuvalete en son ne zaman gittiğinize kadar tüm bilgiye dalıp kime ne borçlusunuz, zevklerin, zevksizliklerin, sevgilerin, ona son üç bin yıl içinde neler armağan ettiniz hepsini bir çırpıda kurcalayıp “Size kredi miredi veremeyiz çünkü oniki yaşındayken ekim 4 sabahı onbuçukta sosisli sandviç yemiştiniz” deyiveriyorlar. Size de, bu bilgilere kendiniz bile sahip değilseniz “Vay be, ben neymişim meğerse” diyip üstüne bir bardak su içmek kalıyor.

Nereye gidiyor sevgili dünyamız? Şu anda televizyonda bir reklam “Size sürprizlerle dolu bir dünya” diyor. Hangi sürprizler? Sürprizi mi kaldı işin? Her bilgi her tarafta. Üstelik doğru, yanlış her cinsi de ortada...

Sinemaya internette bilet al-

sam seçtiğim filmin tipine uygun olarak dünyanın tüm mağazaları üstüme saldırıyor. “Bak, Robin Williams’ın filmini seyretnmişsin, sana hemen onun giydiği anoraktan satalım” veya “Hazır hâlâ sinemaya gidebiliyorsun, aynı alışveriş merkezinde satılan Boeing 737 uçaklarından bir tane de alıp eve götürsene” gibi rampalamalara maruz kalıyorum.

Yumurta alsam sucuk satmaya çalışıyorlar, sucuk alsam inek... Kısacası benim hayatımı benim için yönetmeye çalışıyorlar. Bu hem iyi hem kötü... Kararsızlık içinde organizmik yaşamlarını bitirmeye çalışan insan tipi için değil iyi, harika denebilir. Sanki bir turistik gezidesiniz ve rehberiniz sizin dil bilmenizden kaynaklanan rahatsızlığınızı giderebilmek için sizin yeri-

nize adımlar atıyor, tavsiyelerde bulunuyor. Aslolan cebinizdeki parayı alabilmek... Hatta paranız yoksa size önce para bulup sonra da onu sizden alabilmek...

Diğer taraftan benim tipim bir vatandaş için kişisel yaşam alanı çok önemli bir yer tutar. Buraya yığılacak bilgilerin çoğu bana özeldir ve kimseyi ilgilendirmemelidir. Hatta kimse benim adıma karar vermemelidir; çünkü fena irrite olurum. Nedir irrite olmak? Rahatsızlık nedeniyle kaşınma gibi bir şey... Herkesin sola baktığı bir ortamda sağa bakamam mutsuz olurum.

Herkesin aynı yöne gittiği bir dünyada gelişme olabilir mi? Araştırma ve geliştirme denilen bilimsel yaklaşımlar farklı yönler kurcalanmadan yapılabilir mi? Herkesin ne yapacağı, ne giyeceği, ne içeceği ve ne satın alacağı söylenirse, hatta zorlanırsa insan beyni ne kadar gelişebilir ki?

Toplumları yönetirken yönlendiren anlayış tarih kadar eskidir. Toplum yönetimi, bir ticari müesseseyi idare etmekten çok farklı sayılmaz. Bireyler söylenenleri kuzu kuzu yaptıkları sürece her şey güllük gülistanlık gidebilir ancak

her kafadan başka bir fikir çıkarsa “Ya kaos oluşursa?” korkusu akla gelmez mi? En doğru fikir herkesin kendi fikri olduğuna göre toplumun üreteceği “çok fikir” yanlış fikirler denizi oluşturmaz mı?

Kendi halimize bırakılamaz mıyız? Kendi araştırmalarımızı kendimiz yapamaz mıyız? Nedir bu işgüzarlık? Başkalarının bize bu servisi seve seve vermeleri neyin nesidir?

Ticaret teknolojiye hakim oldukça doğal olarak işin suyunu da çıkartacaktır. Her dönem geçerli olan bir söylem vardır: Tek-

noloji kitaplarda ve sinemada doğar, askerde gelişir, ticarette halka malolur. Bu çok ama çok doğrudur.

Gerçekten bugün kullandığımız birçok teknolojik “zımbırtı” resimli romanlarda veya sinemada, filmlerde doğmamış mıdır? Sanatçıların düşlerinde kök salan birçok aygıt, senaryolarda filiz verip bilimi kendisini yaratmaya zorlamamışlar mıdır?

Hayal gücü olmayan toplumlar, düş kurmayı bilen toplumların arkasından nal toplamaya mahkumdurlar. Ancak bu hayal güçleri öyle bir boyuta ulaşır ki, aynı demokrasi gibi, kendini köşeye sıkıştırabilir. Düşünce ve bilgiye ulaşım özgürlüğü, kısıt-

lanmış ve yönlendirilmiş bir biçimde daralabilir.

Eskiden bir plak almak için bazen haftalarca para biriktirdim. 78 devirli bir plakta da sadece 2 şarkı bulunurdu. Bu arada, yeni nesli aydınlatmak amacıyla, “Plak” denilen şeyin şimdiki CD’ler gibi, üzerine mekanik bir şekilde şarkı kaydedilmiş taş-plastikvari bir disk olduğunu söylemek isterim. Sadece iki şarkı... Üstelik de cazur cüzur... Bugün internete bir dalıyorsunuz, birkaç dakika içinde istediğiniz sanatçının neredeyse tüm şarkılarını MP3 formatında bilgilerinize indirebiliyorsunuz. Üstelik bedava... Ama hiçbirinin değeri artık o taş plaklar gibi değil. Çoğunu dinlemeye vaktiniz bile olmaz. Fazla bolluk değer düşümü yaratır.

Eskiden gazetelerde “Fiyatının düşmemesi için fazla domatesi denize döktüler” diye haberler çıkarıldı. Altın kum kadar bol olsaydı değeri şimdiki kadar olur muydu?

Pekala, bu kadar bolluk ve çeşit arasında neyi satın alacağız? Kimlerin statüleri neleri satın almaya yönelik? Gelişen global pazarlar, dev endüstriler, devlet firmalar, ürettikleri malları nasıl pazarlayacaklar? Pazarın tam nitelikleri nedir?

Bütün bu soruların yanıtları veri tabanlarında durduğu sürece kimsenin işine yaramaz. Oysa

amaç ürün satmaktır, para ve güç kazanmaktır. Bu nedenle hem insanların hem de ürünlerin yakın takibe alınmaları “gerek-mektedir”. Sonra da insanlarla bu bilgi arasında eşleştirme yapmak, yönlendirmek, yönetmek, para ve güç kazanmak gibi ulvi görevleri uygulamaktır moda olan... Bunun için de teknoloji denilen “silah” kullanılır.

Karşımdaki insanı yavaş yavaş tanımak isterim. Üzerine yansıtılmış bilgiyi okuyarak değil. Karşılıklı fikirler üreterek, farklı zaman ve mekanlarda, gü-lerek, fıkralar anlatarak özümse-mek isterim. Etiketini okumak yetmez. Aynı şekilde alacağım ürünleri de elimi sürerek, deneyerek sevmek isterim, sevmem gerektiği söylendiği için değil...

Bir konuda indirim, kampanya falan varsa gereksinim duyduğum anda öğrenmek isterim. Her adım attığımda cep telefonumdan bana mesaj atan firmalar bende sadece antipati oluştururlar.

Yaşam alanınızın daraltılması-na ve sizin adınıza yönlendirme yapılmasına bugün tepkisiz kalabilirsiniz; ancak yarın ruhunuzun kişilik yitimi karşısında tüm karşı koyabilme yeteneklerinizden arındığınızı göreceksiniz ve ne yazık ki şaşırmayacaksınız. •

AliMuratErkorkmaz@butundunya.com.tr

GEZDİKÇE GÖRDÜKÇE
İzlen Şen

HER RENGİ KENDİNE YAKIŞTIRAN KENT:

EDİRNE

Renkler dile gelse kendilerini bize nasıl tanıtır-
lardı acaba, hangi adı
yakıştırırlardı birbirleri-
ne? Mavi huzur, kırmızı
heyecan, sarı coşku, beyaz din-
ginlik mi olurdu? Konuşsalar iyi
anlaşırlar mıydı, şimdiki gibi se-
verler miydi birbirlerini? Başımı
kaldırıp büyük bir çiçek demeti
gibi birlikte masmavi gökyüzüne
uzanmış balonlara bakarken bu
sorular geçiyor aklımdan... Bu
rengarenk balonlar, Selimiye Ca-
mi'nin önündeki macuncunun bir
sopanın ucuna sardığı renk renk
macunlar, Ali Paşa Çarşısı'ndaki
dükkanların tezgahlarına renkli
bir resim gibi dizilmiş meyve biç-
mindeki sabunlar Edirne'nin her
rengi kendine yakıştırdığını söy-
ler gibi... Edirne, tarihi yapıtları,
doğal güzellikleri, festivalleri, he-
diyelikleri, yemekleri ve halkıyla,
her yeni geleni bir dost gibi kar-
şılayıp altındaki hazineyi sunan
rengarenk bir gökkuşağı sanki...

Traklar, Makedonyalılar, Bi-
zanslılar'dan sonra Osmanlı İmpa-
ratorluğu'nun devlet merkezinin
1365'te Edirne'ye taşınmasıyla
kent, bir bölümü şimdi de ziyaret
edilebilen tarihi yapıtlarla süslen-
miş. Bu dönemde Fatih Sultan
Mehmet'in doğduğu Edirne'de sa-
raylar, köşkler, çeşmeler, camiler,
külliyeler, köprüler, hanlar, ha-
mamlar ve çarşılar yapılmış. Kuş-
kusuz bu yapıtlar arasında en
önemlisi, Edirne'ye gelenleri ilk
karşılayan ve sanki kentin tüm yol-
larının ona çıktığı Selimiye Cami...
Mimar Sinan'ın 80 yaşındayken
yaptığı ve "Ustalık eserim" dediği
bu muhteşem yapı kentin merke-
zinde eşsiz, değerli bir taş gibi gö-
ğe yükseliyor. Çevresindeki park,
çimenlerde oturanlar, çiçek satan-
lar, fal bakanlar, caminin önünde
üniformalarıyla askerlik anısı fo-
tografı çektirenler, ellerinde pa-
muk şeker ve macun şekerleriyle
koşuşturan çocuklarla dolu...

Kapladığı 2475 m²'lik alan ve

Sultan II. Bayezid Külliyesi

kusursuz yuvarlak geometrisiyle Ayasofya'ninkinden de mükemmel kubbesiyle, Mimar Sinan'ın yarattığı 8 dayanaklı cami planının en başarılı örneği olan Selimiye Cami, 16'ncı yüzyılda Sultan II. Selim'in emriyle kesme taştan yapılmış.

7 1 metre yüksekliği, 3,8 metre çapıyla dünyanın bu incelikteki en uzun boya sahip dört minare-iyle zarif bir çiçek gibi bulutlara uzanan camiye girmek için kapıya doğru ilerliyorum. Minarelerde bulunan üç şerefeye, içeriden kıvrılarak yükselen üç ayrı spiral merdivenden birbirlerini görmeden çıkan müezzinlerin ayak bastığı taşlarda yürüyorum. İnsanların cami avlusuna alçakgönlülükle eğilerek girmesini sağ-

layan kapı zincirlerinin altından eğilerek geçerken Mimar Sinan'ın sanatını da saygıyla selamlıyorum. Avluyu geçip içeri girdiğimde daha da büyüleyici bir manzara karşılıyor beni... 6 bin kişiyi altında konuk edebilen kubbenin görkemi, duvarlardaki desenler, süsleme amaçlı kullanılmış çiniler, caminin şemasının da yansıtıldığı mermer şadırvan, pencereleri ve ışıklarıyla eşsiz bir görüntünün içindeyim. Öyle unutulmaz bir görüntü ki, Tunca Nehri'nin kıyısında yemyeşil ağaçların altında sessiz sakin balık tutanların yanında otururken de gözlerimi kapadığımda zihnimde kolayca canlanıyor. Yalnızgöz ve II. Bayezid Köprülerini geçince Tunca Nehri'nin karşı kıyısındaki Sultan II. Bayezid Külliyesi'ne geliyorum.

Tıp medresesi, şifahane, misafirhane, hamam, kütüphane gibi bölümleri olan bu yapıda 2004 yılında Avrupa Müze Ödülü'ne layık görülen Trakya Üniversitesi Sağlık Müzesi de yer alıyor. Medrese bölümünde kitap okuyan, hastaları tedavi edenlerin görüntüleri ve geçmişte kullanılan tedavi araçları sergilenirken, şifahane bölümünde de ruh hastalarının nasıl tedavi edildiği canlandırılmaya çalışılmış. Tedavi aracı olarak lale, sümbül, reyhan, karanfil, yasemin gibi çiçekler, çeşitli av etleri, ilaçlar ve müziğin kullanıldığı bu şifahanenin havuzlu bölümünde hastalara şarkı söyleyen ve ney, keman, ud çalan görevliler de cansız mankenlerle canlandırılmış.

Müzeden çıkıp nehir kıyısından devam ederek, birbirine paralel sıralanmış yüzlerce ağacın arasındaki yoldan ilerliyorum. Bir koyun sürüsünün yanından geçip köpeklere rastlıyorum sonra, kuru ağaç dallarını taşıyan bir at arabasına ve minik beyaz bir keçi yavrusunun da olduğu bir keçi sürüsüne...

Tunca Nehri'yle Meriç Nehri'nin birleştiği noktaya yaklaşıırken sağa dönüp Meriç Köprüsü'nden Meriç Nehri'nin karşı kıyısına geçiyorum. Karaağaç Bölgesi'ne giden bu yolun başlangıcındaki tarihi gümrük muhafaza karakolu 2002 yılında restore edilerek kafe biçimine getirilmiş. Bu-

Lozan Anıtı

rada ya da Meriç kıyısındaki çay bahçelerinden birinde bir süre oturup nehri ve köprü manzarasını izlemek gerek. Köprü üzerinden iki nehrin birleşmesini, nehir kenarındaki ağaçların ve gökyüzündeki bulutların suyun üzerindeki yansımaları ve günbatımı izlemek de, ortasında bir köşk balkon ve bir de kitabe köşkü olan bu kemerli köprüyü kıyından izlemek kadar güzel...

Bir zamanların Edirne Valisi Hacı Adil Bey'in yaptırdığı tarihi çeşmenin önünden Karaağaç Bölgesi'ne giden Karaağaç yoluna (Lozan Caddesi) dönüyorum. Söğütlik ormanının yanından geçen çınar, kavak ve servi ağaçları ara-

Günümüzde Trakya Üniversitesi Rektörlüğü olan tarihi Karaağaç Tren İstasyonu

sındaki bu geniş, keyifli yol beni küçük, bahçeli evlerin birbirine paralel sokaklarda dizildiği Karaağaç mahallesine ve son olarak da şimdi Trakya Üniversitesi Rektörlüğü olan tarihi Karaağaç Tren İstasyonu'na getiriyor.

Mimar Kemalettin Bey tarafından yapılan bu görkemli tarihi bina, bahçesinde Lozan Anıtı ve Müzesi'ni de ağırlıyor. 1998'de yapılan Lozan Anıtı'nın farklı boydaki 3 sütununun biri Anadolu'yu, biri Trakya'yı, biri de Karaağaç'ı temsil ediyor. Sütunları çevreleyen halka birlik ve beraberliği, genç kız zerafet ve hukuku, kızın elindeki güvercin barışı, öteki elindeki belge de Lozan Anlaşması'nı simgeliyor.

Müzedeyse İsmet İnönü ile belge, kitap ve fotoğraflar sergileniyor. İstasyon binasının önündeki temsili tren yolu, birkaç lokomotif, güller, ve ağaçların yer aldığı bu bahçe çok sessiz ve huzurlu...

Edirne'de gezmeye değer çok sayıda müze, cami, medrese ve tarihi yapı var: Arkeoloji ve Etnoğrafya Müzeleri, Türk İslam Eserleri Müzesi, Şükrü Paşa Anıtı ve Balkan Savaşı Müzesi, paye ve duvarlarındaki iri yazılarıyla dikkat çeken Eski Cami, Osmanlı mimarisinde revaklı avlunun ilk kez kullanıldığı 3 Şerefeli Cami, Yıldırım Bayezid, Muradiye, Gazimihal, Beylerbeyi ve Darülhadis Camileri, Peykler, Sultan II. Bayezid ve Saatli Medreseleri, Bulgar Kilisesi, İtalyan Katolik Kilisesi, ön cephesi dışında tümüyle yıkılmış

Hoş kokulu meyve biçimindeki sabunlar

olan Yahudi Havrası, değerli kişileri yetiştirmiş tarihi Edirne Lisesi, Fatih Köprüsü yanındaki Sarayı Bölgesi'ndeki Edirne Sarayı kalıntıları, Adalet Kasrı ve Saat Kulesi gibi... Şehzade savaşlarına şahitlik eden, Osmanlı-Rus Savaşları sonunda işgal edilen, Balkan Savaşı'nda Bulgar kuşatmasında kalan, 1920'de Yunanlılar'ın işgal ettiği Edirne tüm bu zor günlere karşın bugüne ulaştırdığı yapılarıyla Türkiye'nin batıya açılan kapısı olmaya devam ediyor.

Tarihi Belediye Binası'nda, 1930 yılında kente yaptığı ziyarette Atatürk'ün kaldığı oda da tüm eşyalarıyla korunmuş olarak halkın ziyaretine açık tutuluyor. Bahailiğin kurucusu olan Bahaiullah'ın sürüldüğü Edirne'de 4,5 yıl yaşadığı beyaz renkli ev, 1921'de

Edirne'de doğan sanatçı İlhan Komman'ın Neoklasik tarzda inşa edilmiş 2 katlı ahşap evi de kentte ziyaret edilebilen tarihi evlerden...

Bu evlerin de yer aldığı, kent merkezindeki kale içi bölgesindeki sokaklarda yürüyerek köşklelerin, konakların arasından geçip çevresini çeviren sokaklara açılan 6 kapısının birinden Ali Paşa Çarşısı'na giriyorum. Mimar Sinan tarafından kesme taştan yapılan, 300 metre uzunluğundaki bu dikdörtgen kapalı çarşıda yer alan 130 dükkanda çeşit çeşit ürünler satılıyor. Tekstil ürünleri, hediye olarak alabileceğiniz Edirne'ye özgü aynalı süpürgeler, renk renk meyve sabunları... Mis gibi kokan meyve

biçimindeki sabunlardan oluşan hazır sepetleri alabileceğiniz gibi, üzüm, elma, şeftali, muz, armut gibi meyvelerden dilediğinizi seçip, kendi meyve sepetinizi de oluşturabiliyorsunuz.

Aynı sabunları camiye gelir getirmesi için yapılmış, Selimiye Cami avlusundan beş metre aşağıda olduğu için iki kat merdivenle inilen Selimiye Arastası'nda da bulabilirsiniz. Osmanlı döneminde, her sabah dükkanı açan esnafın altında toplanıp alışverişin hayırlı ve bereketli olması için dua ettikleri bir dua kubbesi bulunan bu çarşıdaki dükkanlardan badem ezmesi, bademli kurabiye ve Edirne saraylarında iştahsız çocuklara güç vermesi için baharatlar, şeker ve yumurtayla hazırlanan geleneksel bir tür lokum olan "Deva-i Misk" de alabilirsiniz.

Koyun sütünden yapılan Edirne beyaz peyniri ve satır köftesi-ne ek olarak Edirne'nin önemli bir lezzeti olan kızartılmış ciğeri de mutlaka tatmalısınız. Ciğer lokantalarında yaprak biçiminde ince ve geniş kesilerek kızartılan dana ciğeri, yanında güneşte kurutulmuş kızartılmış acı biber ve yoğurtla servis ediliyor.

Şu anda otel olarak kullanılan, geçmişte çok sağlam ve korunaklı olduğundan yalnızca konaklama amacıyla değil, Edirneli tüccarların paralarını ve değerli mal-

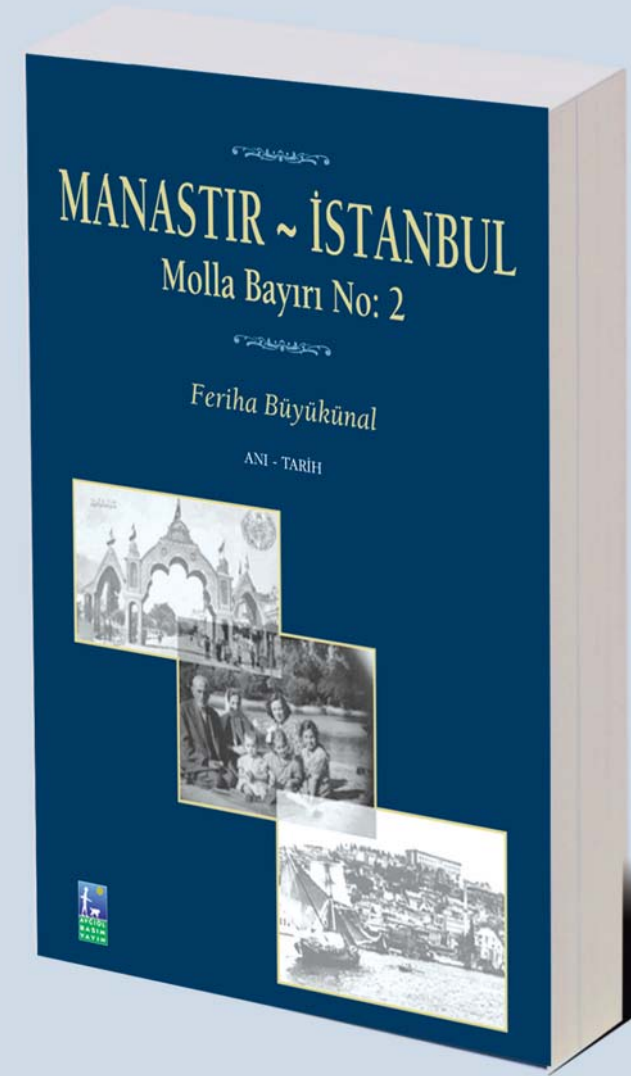
larını burada korudukları Rüstempaşa Kervansarayı'nın avlusunda yürüyorum. Evliya Çelebi'nin buradaki elmas ve takıların Mısır hazinelerinden fazla değerinde olduğu için bunları 60 gece bekçisinin koruduğunu yazdığı Bedesten şimdi de çarşı olarak kullanıyor; ama satılanlar değerli mücevherler değil, tekstil ürünleri...

Eski minik balkonlu evlerin sıralandığı, bir bölümü trafiğe kapatılmış Saraçlar Caddesi'ne geline çevre daha da kalabalıklaşıyor. Üniversite öğrencileri, alışveriş yapanlar, yürüyüş yapanlar sarıyor çevremi... Haziran sonunda yapılan Kırkpınar Geleneksel Yağlı Güreşleri ya da Mayıs başındaki Kakava ve Hıdrellez Şenlikleri zamanı da olmadığı için "Bu cadde niye bu kadar kalabalık, acaba hafta sonları böyle mi oluyor?" diye düşünürken bir müzik sesi duyuyorum.

Cadedeki büyük fiskiyeli havuzun hemen yanında kırmızı ceketler giymiş kent bandosu pırıl pırıl enstrümanlarıyla şarkılar çalmaya başlıyor. Bandonun çevresini saran Edirneliler'le birlikte şarkıları dinlerken, 1682'de Edirne'ye gelen ve Darüşşifaya uğrayan Evliya Çelebi'nin bir cümlesi geliyor aklıma:

"Bütün saz makamlarında insana hayat var."•

IzlenSen@butundunya.com.tr

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

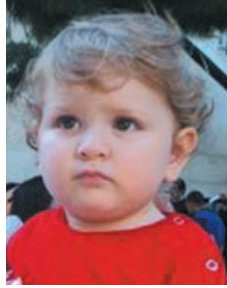

Anne ve Babalardan **Nine ve Dedelerden**

Gönderi adresi: *Bütün Dünya, Mimoza 4/9, D: 1, Ataşehir,*
34750, *İstanbul* e-posta: *butundunya@butundunya.com.tr*
(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

İbrahim Büçge, *Bingöl*

Ecesu Barlin, *İstanbul*

Mert Üzmez, *Adana*

Derya Sönmez, *Mersin*

Seth Özsoy, *Kazakistan*

Ömür Bensu Genç, *Giresun*

Ali Kaan Akyol, *Ankara*

Rümeyza Sönmez, *Bingöl*

Can Yüksel, *İzmir*

Beyza, Ahmet Emre Nuroğlu ve Harun Küçük, *Trabzon*

Ayça Özgür, *İstanbul*

Furkan Şaşmaz, *Ordu*

Selin ve Burçak Bozkırlı, *Adana*

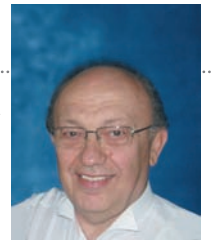
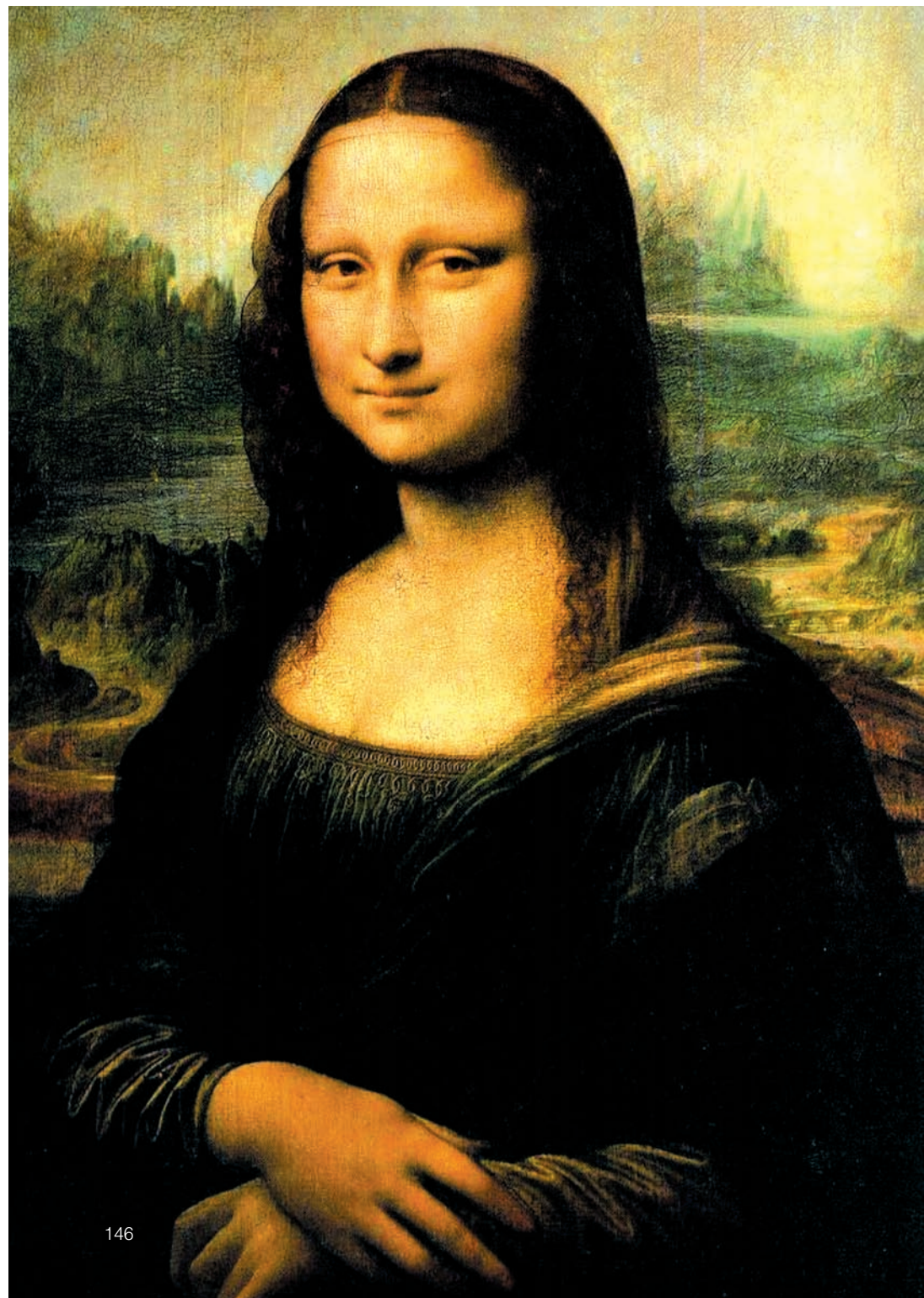
Oğulları, Kızları ve Torunlarından **Nineler ve Dedeler**

Hatice Güney ve torunu Cem Güney, *Dişarbakır*

Zekiye ve Halil Bahadır, *Ordu*

Mona Lisa'nın Gizemi

1 958 yılı başlarında Parisli cam üreticilerine ilginç bir sipariş verilmişti. Yapılması istenilen cam 80 x 55 cm. boyutlarında, oldukça ince fakat kurşun geçirmez olacaktı. Siparişi veren Louvre Müzesi'nin yetkilileriydi ve amaçları, dünyanın en ünlü gülümsemesinin, yani Mona Lisa tablosunun korunmasıydı.

Müze yetkililerinin bu kararı almasına neden neydi acaba?

Louvre Müzesi'ndeki yerini aldıktan sonra Mona Lisa tablosuna, elbetteki zarar vermek amacıyla birçok saldırı oldu. Bunların sonuncusu 1956 yılı Aralık ayında gerçekleşti. Bir Brezilyalı, cebinde sakladığı taşı tabloya fırlattı. Hedefini bulan taş, tabloda hasar oluşturdu; ancak yapılan iki günlük onarımdan sonra tablo tekrar müzedeki yerini aldı.

Yapılan istatistikler göstermiş-

tir ki, Louvre Müzesi'ni ziyaret eden ziyaretçilerin onda dokuzu sırf Mona Lisa tablosunu görmek için gelmektedir. Sabah müze kapısının açılmasından hemen sonra tablonun önünde meraklılardan oluşan sıra akşam saatlerine dek azalmadan devam eder. Akşam kapanma saatinde de, müzenin öteki bölümleri hemen boşalırken, Mona Lisa'nın sergilendiği salonun görevliler tarafından kapatılabilmesi için uzunca bir süre daha geçmesi gerekir.

Yalnızca Mona Lisa tablosunu görmek için her gün Louvre'a gitmeyi adet edinenler olduğu biliniyor. Bunlardan biri de, elli yaşlarında, sık giyimli bir beyefendiymiş. Her sabah daha kapılar açılmadan gelir, akşamları da görevlilerin "Efendim, artık kapatıyoruz, yarın tekrar gelebilirsiniz" uyarısına dek tablonun karşı-

Leonardo da Vinci

sından ayrılmazmış. Mona Lisa adına her gün, ancak gerçek bir aktrisin alabileceği kadar çok sayıda mektup geliyor. Bu mektupların kimileri, sanki canlıymış gibi doğrudan Mona Lisa'ya hitap etmekteymiş. Ona şiirler yazanlar, bir azize olarak kabul edip adakta bulunanlar varmış.

Paris banliyölerinden birinde Luc Maspero adlı bir ressam 23 Haziran 1852 tarihinde, bir itiraf mektubu bırakarak kaldığı otelin dördüncü katından atlayarak yaşamına son verdi. Mektupta şöyle yazıyordu:

“Yıllardır Gioconda'nın esrarlı gülümsemesini fırçamla canlandırmak için boşuna çabaladım. Le-

onardo'nın gizini asla keşfedemeyeceğimi artık anladım. Buna dayanamıyorum. En iyisi ölmek...”

Ressamın odasındaki bir sandığın içinde Mona Lisa'nın yüzlerce kopyası bulunmuştu, mükemlele yakın yüzlerce Mona Lisa...

Nedir bu Mona Lisa konusu?

Bunun için bir süre 1500 yılına dönelim. İtalyan rönesansının tüm görkeminin yaşandığı Floransa kenti... Kadın güzelliğine her zamankinden daha fazla tapılan bir atmosfer içinde, 50 yaşındaki Leonardo da Vinci, sanatının en olgun dönemini yaşıyordu. Bir gün, sanatçının ziyaretine soylu biri geldi. Kentin ileri gelenlerinden Hakim Francesco di Bartolomeo del Gioconda, kısa bir süre önce küçük kızını kaybetmiş olan eşinin bir portresini yapmasını istiyordu üstattan... Leonardo önce kabul etmek istemedi bu öneriyi; çünkü o sıralarda işleri başından aşkındı. Üstelik portre de yapmıyordu. Fakat Mona Lisa'yı görüp de güzelliğinden etkilenince, doğaldır ki fikrini değiştirdi.

Mona Lisa 24 yaşındaydı. O dönemde moda olan dar omuzlu, ince hatlı zayıf kadın tipinin aksine, tombul vücutlu, yuvarlak çehreliydi. Fakat Leonardo'nun asıl etkilendiği, onun anlamlı gülüşüydü.

Leonardo, bir koltuğa dimdik oturmuş, dirseğini de koltuğun kenarına dayamış olan Mona Lisa'yı, yumuşak bir kavak

tahtası üzerine çizmeye başladı. Mona Lisa, Leonardo'ya bir yıl süreyle poz verdi.

Bir gün Leonardo, artık poz vermesine gerek kalmadığını söyleyince, Mona Lisa “O halde portre bitti öyle mi?” diye sordu. Leonardo “Aksine” diye yanıtladı onu... “Yapılmasına daha yeni başlanıyor.”

Mona Lisa'yla ilgili bilgilerimiz burada bitiyor. O artık “La Gioconda” adıyla bilinip anılacaktı. Birkaç yıl sonra Fransa Kralı I. François bu tabloyu 4 bin altın vererek satın aldı.

Tablo üzerine görüşler, tartışmalar günümüzde de sürmektedir. İtalyan sanat tarihçisi Angelo Ponti, Gioconda'nın ünlü gülümsemesi için “Hem uysal hem inatçı hem zalim hem şefkatli hem şirin hem de hain” diyor. Bir baş-

kası “Baştan çıkarıcı bir ruhun gizini ve şehveti simgeleyen Gioconda dışılığın ta kendisidir” diye yorumluyor. Gioconda'nın bakışlarının aslında Leonardo'nun kendi bakışları olduğunu ileri sürenler de var.

ABD Yale Üniversitesi'nde görevli cerrahi profesörü ve Leonardo da Vinci'nin anatomik çalışmaları konusunda eksper olan Prof. Sherwin Nuland da ilginç bir iddada bulunuyor. Ona göre Mona Lisa bu resim için Leonardo'ya poz verdiğinde hamileydi. Lisa del Gioconda'nın çocuğunun vaftiz belgelerini bulan doktor, Mona Lisa'nın çocuğunu tablonun yapıldığı yılda doğurduğunu ileri sürerek “Lisa'nın çocuğu tablonun yapıldığı yıl

dünyaya geldi" diyor. İddiasını daha da ileri götürerek, "Lisa'nın, şişmiş parmaklarına ve yüzüne bakmak onun bir bebek beklediğini gösteriyor" iddiasında bulunuyor. Ellerini de büyütmekte olan karnının üzerinde kavuşturmuş. "Bu hamileler için tipik bir davranış" diyen Prof. Nuland, Mona Lisa'nın dudaklarındaki gülümsemenin, bir anne adayının mutluluk gülümsemesi olduğunu ileri sürüyor.

Leonardo'nun yaşamını yitirmesinden kısa bir süre sonra Floransa Okulu otoriteleri Gioconda'yı çıplak olarak çizmeye karar verdiler. Mona Lisa'yı soyarak Leonardo'nun gizini çalabileceklerine inanıyorlardı. Fakat yanılmış-

lardı. Düzinelerle resim yaptılar. Hatta bunlardan 16 tanesi zamanımıza dek gelmiştir. Bunlardan bir tanesi de Fransa'da Paris yakınlarındaki Chantilly'deki Conde Müzesi'ndedir. Tüm eleştirmenlerin ortak görüşü, hiçbirinin Leonardo'nun şaheserindeki cazibeye sahip olmadığı biçimindedir.

Sanat tarihçisi Marcel Brion "Mona Lisa dini tabloların sonucusudur" biçiminde yorumuyla yapıta başka bir boyut kazandırmaya çalışmıştır.

"La Gioconda" tablosu, şaheserler arasındaki görkemli yerini ve akıl almaz gizemini kuşkusuz yüzyıllar boyu koruyacaktır. •

YuceAksoy@butundunya.com.tr

"Sudoku"nun Yanıtları

1	2	7	9	4	6	8	5	3
3	9	8	1	2	5	4	7	6
4	5	6	7	8	3	2	1	9
5	3	4	2	9	1	7	6	8
6	7	2	5	3	8	1	9	4
8	1	9	4	6	7	3	2	5
9	6	3	8	7	2	5	4	1
7	4	1	3	5	9	6	8	2
2	8	5	6	1	4	9	3	7

Sudokuyu Yapamayanlar İçin

2	8	1	4	3	9	7	6	5
5	4	9	6	1	7	8	3	2
3	6	7	5	8	2	7	9	1
8	9	5	3	6	4	1	2	7
6	7	4	8	2	1	3	5	9
1	2	3	9	7	5	6	8	4
4	3	2	7	9	8	5	1	6
7	1	6	2	5	3	9	4	8
9	5	8	1	4	6	2	7	3

Sudokusuz Yapamayanlar İçin

"Satranç"ın Yanıtları

Problem: 1. Şa5 c1V 2. Ab6+ #

Oyun Sonu: 1. Kh2 a3 2. Şe5 a2 3. Şd4 Şb1 4. Şc3 a1A (4... a1V 5. Şb3+-) 5. Kb2+ Şc1 6. Ka2 Şb2 7. Kxa6 Ac2 8. Ke6 Aa3 9. Ke1+ Şa2 10. Ke2+ Şa1 11. Şb3 Ab1 12. Ka2+ #

Mantık Bilmecesi, Bulmaca

Mayıs Ayı Yanıtları, Çözümleri

Mantık Bilmecesi

Dizi	Gün	Oyuncu	Oyuncu
"Banka Soygunu"	Salı	Reşat	Ali
"Kaçak Âşıklar"	Çarşamba	Binnur	Mehmet
"Mahkum"	Perşembe	Nuri	Duygu
"Gençlik Rüyası"	Cuma	Ceyda	Sevim
"Seyahat"	Pazartesi	Ayşe	Kadir

Bulmaca

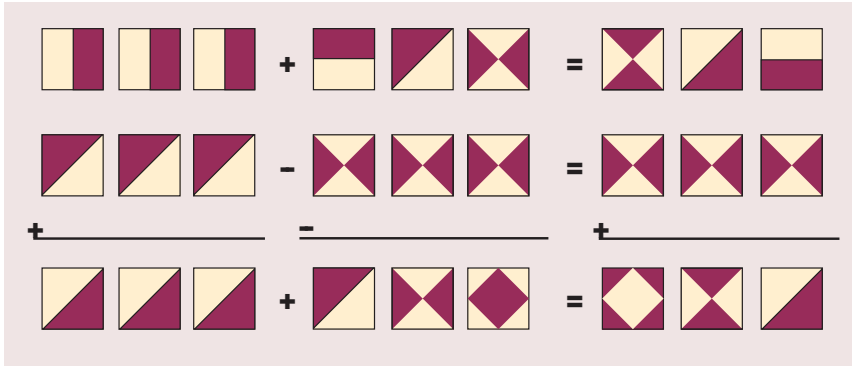
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	G	A	Z	A	N	F	E	R	Ö	Z	C	A	N	M
2	Ö	N		D	A	İ	M	A		A	İ	T		V
3	N	A	L	A	N		A	K	A		N	İ	S	A
4	Ü		A	N		A	N	A	N	A	S		A	L
5	L	İ	M	A	N		E	M	İ	N		K	U	L
6	Ü	Y	E		Y	A	T		M	İ	S		N	A
7	L	İ		L		K		T	E		A	T	A	A
8	K		G	A	L	İ	B	A		S		A		İ
9	Ü	T	Ü		A	B	O	R	J	İ	N	L	E	R
10		E	Z	İ	L	E	N	L	E	R		A	R	İ
11	K	A		N	A	T		A	L	T	I	N		B
12	A	T	U		P		O	T		A	R		D	A
13	R	İ		B	A	M		A	R	K		P	A	Ş
14	A		K	A	Ş		S	N		İ	D	A	M	K
15	B	A	L	T	A	C	I		N		A	L	A	C
16	İ	R	E	M		A	R	A	B	A				
17	B	A		A	A	R		K	A					
18	İ	R	A	N		İ	K	A		E				
19	K	A	S		O	Y		B	İ	T				
20		T	A	R		E	B	E	D	İ				

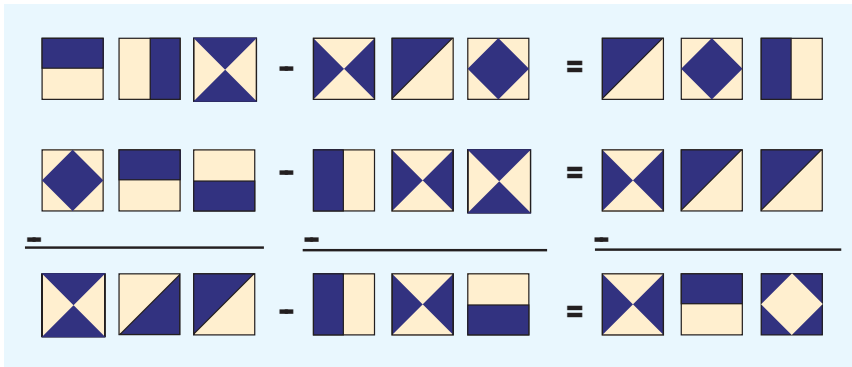

KARELER VE RAKAMLAR

Cahit Batum

Lütfen dikkat edin: 0-9 arasındaki rakamlar, her soru grubunda değişik biçimlerle simgelenmektedir.

Cahit Batum'dan "Kareler ve Rakamlar"ın Mayıs Ayı Çözümü:

$$\begin{array}{r} 400 + 345 = 745 \\ 391 - 167 = 224 \\ 791 + 178 = 969 \end{array} \quad \begin{array}{r} 793 - 401 = 392 \\ 396 - 155 = 241 \\ 397 - 246 = 151 \end{array}$$

MANTIK BİLMECESİ

Prof. Dr. Yüksel Bozer

O gün bir alışveriş merkezinin beş değişik mağazasında beş sabıkalı tarafından çeşitli eşyalar çalındı.

İPUÇLARI:

- 1- Gömlek, ceketten hemen önce çalınmıştı. Mehmet hırsızlığını Hızlı Hasip'in hemen ardından yapmıştı. Söz edilen ilk iki hırsızlığın arasındaki süre, sonraki iki hırsızlığın arasındaki süreden daha kısaydı.
- 2- M.S. adlı mağazada yapılan hırsızlıkta kravat çalınmıştı.
- 3- Şık adlı mağazada yapılan hırsızlık, Kilit Kenan'ın hırsızlığından hemen sonraydı.
- 4- Şipşak Şemsi hırsızlık olayını çorabın çalınmasından sonra gerçekleştirmişti. Ancak, hemen sonra değildi ve para da çalmamıştı.
- 5- Ceket, Yıldız mağazasındaki hırsızlık olayından hemen önce çalınmıştı.
- 6- IGD mağazasından gömleği çalan kişi Siska Selim değildi.

	M.S.	Şık	IGD	Yıldız	Yeşil	Çorap	Kravat	Para	Gömlek	Ceket	10:00	10:15	13:30	14:00	16:00
Kilit Kenan															
Mehmet															
Hızlı Hasip															
Şipşak Şemsi															
Siska Selim															
10:00															
10:15															
13:30															
14:00															
16:00															
Çorap															
Kravat															
Para															
Gömlek															
Ceket															

Hırsız	Mağaza	Eşya	Saat

YukselBozer@butundunya.com.tr

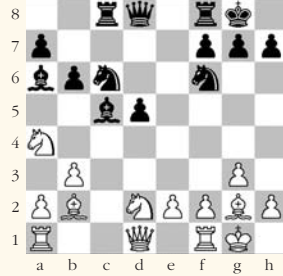
SATRANÇ

Mustafa Yıldız

HER TAŞ HER YERE GİTMEZ

Uhlmann-Smyslov, Moskova, 1956

1. d4 Af6 2. c4 e6 3. Af3 b6 4. g3 Fa6 5. b3 d5 6. Fg2 Fb4+ 7. Afd2!! (7. Fd2 daha iyi ama Uhlmann, bu fili büyük çaprazla yerleştirmek istiyor.) 7... c5 8. dxc5 Fxc5 9. Fb2 0-0 10. 0-0 Ac6 11. Ac3 Kc8 12. cxd5 exd5 (Siyahların izole piyonu oluştu.) 13. Aa4? (D) (Beyazlar, hızla oyun sonuna geçmek amacıyla c5'teki siyah file saldırıyor. Ayrıca, f6'daki atı filele değiştirerek d5 piyonunu kazanmak istiyor. Ama bunun yalnızca bir tempo kaybı olduğunu bir hamle sonra anlayacak. Almanca bir söz vardır: Kenarda at, ayıp at! Ya da Demir Baba'nın bir sözü var: Her taş, her yere gitmez!) 13... Ad4! (Şimdi c5'teki siyah fil, siyahın e2 karesindeki ölümcül baskısı nedeniyle alınmıyor. At geri dönmek zorunda.) 14. Ac3 Ve7! Baskı sürdürülüyor. 15. Ke1? Bu bir kurtuluş değil. Smyslov, şaşırtıcı bir feda ile bitiren atak başlatıyor. 15... Ac2!! (Şimdi, at alınırsa f2 karesinde patlama olacak. 16. Vxc2 Fxf2 17. Şxf2 Ag4+ 18. Şf3 Ve3+ 19. Şxg4 Kc4+!! (Bu kale alınmaz. c8 karesi fil için boşaltıyor.) Eğer, 18. Şg1 veya 18. Şf1 Ve3 ve mat ağından çıkış yok.) 16. Kf1 (Umarsızca) 16... Axa1 Kalite kazancı bu oyunu kazanmak için yeterli oluyor. 17. Vxa1 Kfd8 18. Ff3 Fa3 Yeniden e2 karesine baskı, beyazı iyice bunaltıyor. 0-1

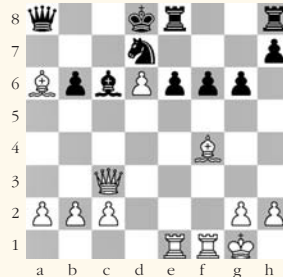

TÜRKİYE BİRİNCİLİĞİ'NDEN

Burak Firat-Can Ali Marandi, 2009, Safranbolu, B 82

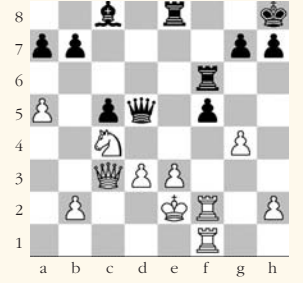
Siyahın şahı açıkta, kaleleri oyunda değil, piyon dağılımı da kötü. Filini ve vezirini beyaz şaha umutsuzca doğrultmuş. Fakat, beyaz taşlar siyah şahı avlamakta çok daha etkili, taktik olanakları fazla. İşte şöyle:

23. Fb5 Ac5 Başka ne yapabilir ki? Bu at birazdan düşecek. 24. Fxc6+ Vxc6 25. b4 1-0

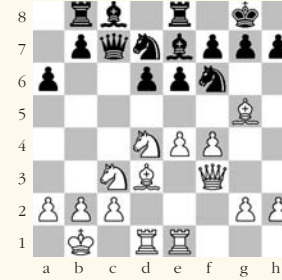
Tufan Can Uzuner-Umut Atakişi, 2009, Safranbolu, A 34

Beyaz şahın güvenliği zayıflamış. Siyah taşlar daha etkin. Girişim gücünü kazanca dönüştüren bir yol bulunuyor: 29... f4 30. Kxf4 Kxf4 31. Kxf4 Vg2+ 32. Şd1 Fxg4 33. Şc1Vg1+ ve sonraki hamlede mat. 0-1

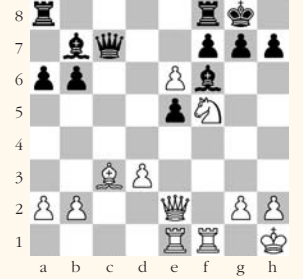
Mustafa Yılmaz-Erdal Arslan, 2009, Safranbolu, B 98

e5 karesinin deretimi kimde? 3-2 siyahta görünüyor; ama taktik olanaklarla beyaz e5 üzerinden üstünlük elde ediyor: 13. e5! dxe5 14. fxe5 Ad5 (Siyah, 14... Axe5 yapamıyor. Çünkü, 15. Kxe5 Vxe5 16. Ff4 ve alet kaybeder) 15. Axd5 exd5 (e piyonunun önü açıldı. Tehditler çoğaldı. Çok öğretici bir merkez oyunu.) 16. e6 fxe6 17. Ae6 1-0

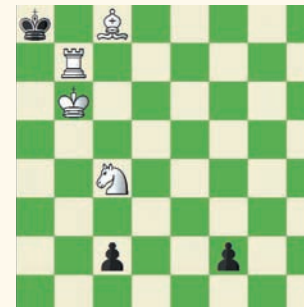
Umut Atakişi-C. Can Ali Marandi, Safranbolu, 2009, B 82

Eski şampiyondan bir bukile şiir: 19. Ah6+ Şh8 20. Axf7+ Şg8 21. Kxf6! Vc6 22. Ah6+ 1-0

PROBLEM

Buchwald, 1937

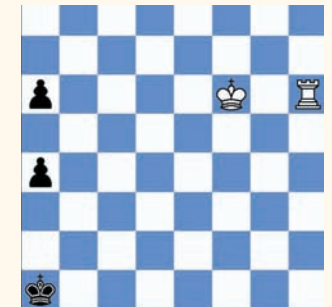

2 #

Çözümler 150'nci sayfamızdadır.

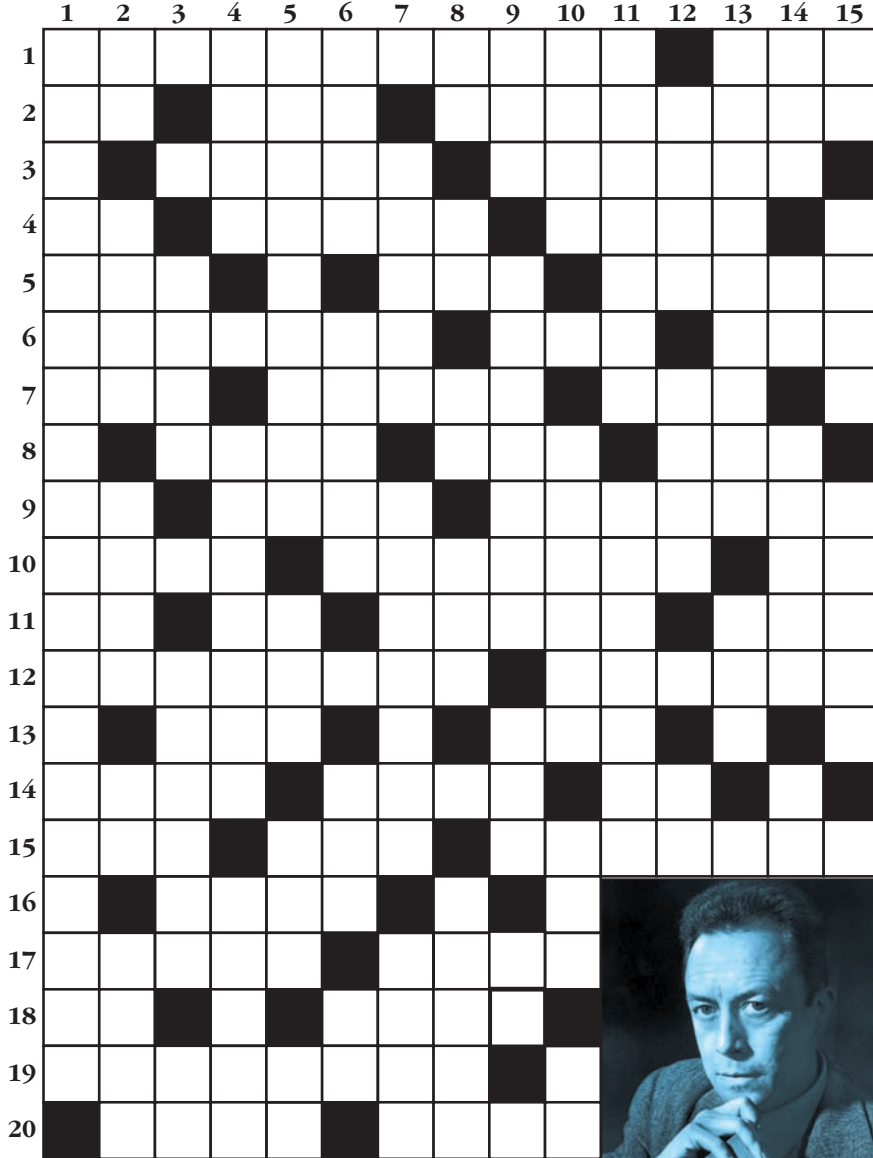
OYUN SONU

Kivi, 1932

Beyaz kazanır

MustafaYildiz@butundunya.com.tr

SOLDAN SAĞA: 1) Fotoğrafta gördüğünüz 1957 Nobel Edebiyat Ödülü sahibi, Fransız yazar ve filozof. - Bir yağış şekli. 2) Bizmutun simgesi. - Bir çeşit balık yakalama gereci. - İri taneli bir zeytin türü. 3) Sonbahar. - Çeşitli sebzeler doğranarak yapılan, zeytinyağı ve limonla tatlandırılan yiyecek. 4) Şan. - İki bağlantı parçasını birbirine yakın olarak eklemekte kullanılan özel parça. - Büyük taş parçası. 5) Boyacılıkta kullanılan, kırmızı böceğinin üst deri bezlerinin salgıladığı madde. - Bir cins güvercin. - Manda. 6) Az yanan ateş ya da kuru ot gibi şeylerin birden parlaması. - Karışık renkli. - Baston. 7) Gelecek. - Eski dilde inleyen, ağlayan. - Herhangi bir şeyin üzerinde biriken pislik. 8) Kendine özgü, kişisel. - Bir tür kışkık ayakkabı. - Tibet sığırcısı. 9) Helyumun simgesi. - Ses. - Bir Balık ülkesi. 10) "..... İpekçi" (gazetecimiz). - Kayseri ilinde bir yerleşim birimi. - Argoda esrar. 11) Kuzu sesi. - Bir cetvel türü. - "Ferit" (çağdaş Türk Müziği bestecisi). - Verme, ödeme. 12) Bir yere gönderilen eşyanın listesi, gönderme belgesi. - Yelkenlilerde çarmların gerilmesi için kullanılan sistem. 13) Maksim Gorki'nin bir yapıtı. - Devlet İstatistik Enstitüsü'nün kısa yazılışı. 14) Adet. - Dünya. - Fas'ın plaka işareti. 15) Arka, geri. - Saf, katıksız. - Bir görüntü, bir yaşantı ya da bir davranışın daha iyi kavranmasını sağlamak için göz önünde canlıdırıp dile getirme. 16) Halk dilinde temmuz ayına verilen isim. 17) Herhangi bir olayın yol açtığı kırılma, dökülme gibi zarar. - Tahta bir zemine ok atılarak oynanan bir oyun. 18) Bir zaman birimi. - Ankara'nın bir ilçesi. 19) "..... Türküsü" (Shohei Imamura'nın 1983 Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye Ödülü'nü almış olan filmi). 20) Tavuk yavrusu, civciv. - Gelir.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1) "Eyvah ne yer ne yar kaldı / Gönüm dolu ah u zar kaldı / Şimdi buradaydı gitti elden / Gitti ebede gelip ezelden" dizelerinin yazarı olan şairimiz. 2) Bir sıfat eki. - Bir kimseyi övme. - Orta Anadolu'da bir göl. - Güzel sanat. - Aleni. 3) Bunalım. - Brezilya'da bir kent. - Eski Mısır'da güneş tanrısı. 4) Doymuş hidrokarbon sınıfından, gaz halinde, doğal gazda bol bulunan bileşik. - İstanbul'un eski adlarından biri. - Bir şeyin olmasına çok az kaldığını belirten sözcük. 5) Don Kişot'un atının adı. - Bir göz rengi. - İsviçre'de bir akarsu. - Şaşma belirten bir ünlem. 6) Atıcılıkta bir dal. - Üzerinde yemek bulunan sofraya. - Küçük su kanalı. - Baryumun simgesi. 7) Asya'da bir ülke. - "Oktaç" ("Rumuz Goncagül" adlı yapıtı da bulunan edebiyatçımız). - Bir zekâ oyunu. 8) Bir renk. - Bir nota. - Eski dilde su. - Güreşte bir oyun. - Manda yavrusu. 9) Soğurma, emme. - Yapağıdan elde edilen, eczacılıkta ve parfümeride kullanılan bir yağ. - Dinükleikasidin kısa yazılışı. - Arjantin'in plaka imi. 10) Haberci, haber veren kimse. - Kötü bir etkiyi ya da sonucu başka bir etki ile yok etme. - Deniz seviyesinin altında bir göl. - İridyumun simgesi. 11) Üsküdar'ın bir semti. - Vücudun sığağa karşı gösterdiği reaksiyon. 12) Yaradılış, öz nitelik. - Halojenler grubundan bir element. - Gümüşün simgesi. 13) Çift gövdeli bir deniz taşıtı. - Kaz Dağları'nın mitolojideki adı. 14) Cet. - Sahip. - Japonya'da bir kent. - Müstahkem yer. 15) Radyum elementinin simgesi. - Bir ilimiz. - Bir tür bilgisayar oyunu. •

FilizOskay@butundunya.com.tr

BİZE GÖNDERİLEN KİTAPLARDAN

ATATÜRK İLE ALLAH ARASINDA, HARBİYE MEKTEBİ'NDE HÜRRIYET MÜCADELESİ, JULES VERNE ELEŞTİREL BİR BİYOGRAFI

Atatürk ile Allah Arasında “Bir Ömrün Öteki Hikayesi”

Sinan Meydan
İnkılâp Kitabevi

Atatürk üzerine yaptığı değerli çalışmaları tanınan Sinan Meydan bütünüyle belgelere dayalı 1160 sayfalık yeni çalışması ile okurun karşısında...

“Atatürk’le ilgili araştırmalarımı derinleştirdikçe adeta ‘yepyeni’ bir Atatürk’le karşılaştım. Bize pek anlatılmayan, hiç de tanımadığımız bir Atatürk’tü bu. Okul yıllarında anlatılan o cesur, kararlı ve heybetli adamın aynı zamanda çok sıcak, duygulu ve cana yakın, en önemlisi de ‘bizden biri’ olduğunu gördüm.

Cephelerde hayatını hiçe sayarak askerlerinin önünde mücadele

edecek kadar cesur, Çanakkale Savaşı’nın en zorlu günlerinde cephe- den yakın dostlarına mektuplar yazacak kadar duygulu, dünyanın dört bir yanında Türkler’in kökenini araştırarak kadar meraklı, işlerden bunaldığı zaman saraydan kaçarak sahil meyhanelerinde horon tepecek kadar hayat dolu ve yalnız, kazanılan bir savaştan sonra savaş meydanında ellerin göğe kaldırarak dua edecek ve not defterine ‘Allah büyük bir kuvvettir’ yazacak kadar inançlı, gördüğü rüyaları yakın dostlarına anlatıp yorum getirmele- rini isteyecek kadar geleneksel kül- türden beslenmiş ve alaturka, ölüm döşeğinde bile Türkiye’nin sorunla- rıyla ilgilenen-cek kadar vatansever, bir keresinde sabah ezanını dinler- ken ve son günlerinde çok sevdiği başkent Ankara’ya gidemeyince ağ- layacak kadar insandı. Kısacası, ye- di düveli dize getiren o heybetli adam aslında bizim gibi ve bizden biriydi. Araştırmalar ilerledikçe Ata-

türk’e ilişkin pek çok şeyin üstünün örtüldüğünü gördüm. Atatürk’le ilgili eserlerin çoğu hamasi söylem- lerle doluydu. (...) Belgeler bilgiler çoğaldıkça adeta bir ömrün öteki hikayesi ile karşılaştım. Araştırdıkça Atatürk’e ait bilgilerin yeniden ete ve kemiğe büründüğünü gördüm.”

Harbiye Mektebi’nde Hürriyet Mücadelesi

Ahmet Bedevi Kuran
Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

Yakın tarihimiz üzerine yazdığ- ı yapıtlarla öncülük yapan yazar II. Meşrutiyet’in yaklaştığı dönemde Harbiye Mektebi’nde özgürlükçü fikirleri savunan genç subaylardan biri olarak ça- balarını anlatıyor:

“Hürriyet ve Meşrutiyet için en büyük gayretin, Harbiye Mektebi’nin yetiştirdiği aydın ve değerli subaylar tarafından sarf olunduğuna kuşku yoktur. Doğrusu 1908 Tem- muz’unda meydana gelen İkinci Meşruti- yet İnkılabı, halkımı- zın hürriyet ihtiyacını hissetmesi neticesi değildir.

“Bu siyasi ve sosyal değişim memlekette yer yer oluşan fikir gruplarının ve Avrupa’ya firar eden “Jön Türk” elemanlarının tesiri ve fedakâr ordu mensupla- rının istibdat idaresine karşı al-

dığı tehditkar tavrın mahsulü- dür. (...) Bu hatıratı yayımla- maktan yegane maksadım, bazı- larının hayatına mal olan vatani hissiyatı yad etmek ve bu feda- kâr gençlere karşı şükran borcu- nu yerine getirmektir.”

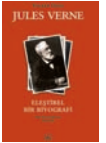
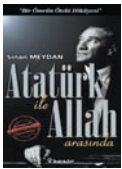
Jules Verne Eleştirel Bir Biyografi

Volker Dehs
İthaki Yayınları

Bilimkurgunun bilimsel ro- man öncüsü ve sevdircisi olan, yapıtları 134 yıl önce Türkçe’ye çevrilen Jules Ver- ne’in yaşamı hep yapıtlarının gölgesinde kaldı.

Günümüzde sinema ve çizgi film dünyası için ça- lışmaları kaynak ol- mayı sürdüren Jules Verne’in 64 kitabının 61’ini Ferid Namık Hansoy tarafından çevrilmesi ise bu alanda tek ör- nek olduğu gibi Türkiye’de Verne’in ne kadar çok sevildi- ğinin kanıtıdır.

“Aya Yolculuk”, “Seksen Günde Devriale” gibi yapıtların girmedığı ev, okul, kütüp- hane var mı? Yapıtları bu kadar tanınan Jules Verne’i yakından tanımak isteyenler için özgün dilinden sonra ilk olarak Türk- çe yayımlanan bu çalışma bu konudaki ilk kitap sayılabilir. •

BİN SÖZCÜĞE BEDELDİR

Gönderi: Alev Doğanca, İstanbul

BASIN AÇIKLAMASI

Ömrünü Türk Tıbbının gelişmesine ve insanlığa adanmış, sadece ülkemizin değil, dünyanın da önde gelen saygın bilim adamlarından birisi olmasının yanında, Türkiye'de Organ ve Doku Nakli Yasasının çıkmasına da ön ayak olan ve fiilen yaptığı böbrek ve karaciğer nakli ameliyatları ile her hafta birçok kişiye can veren bir hekim ve bilim adamı olan **Prof. Dr. Mehmet HABERAL'**ın hangi gerekçe ile olduğu dahi açıklanmaksızın tutuklanması suyu, adaletin çalışmalarından alınokmasından derin üzüntü duyuyor, adaletin tecelli ederek, kendisini ve kendisi ile aynı kaderi paylaşan diğer bilim insanlarını en kısa sürede aramızda görmeyi dilediğimizi tüm kamu oyuna bildiriyoruz.

ULUSAL MERKEZLERİ SORUMLULARI

Prof. Dr. Osman ABBASOĞLU
Prof. Dr. Koray ACARLI
Prof. Dr. İbrahim ASTARCIOĞLU
Prof. Dr. Alper DEMİRBAŞ
Prof. Dr. Aydın DALGIC
Prof. Dr. Alp DEMİRAG
Prof. Dr. Sadık ERSOZ
Prof. Dr. Özcan GÖKÇE
Prof. Dr. Hüseyin GÜLAY
Prof. Dr. Münici KALAYOĞLU
Prof. Dr. Hamdi KARAKAYALI
Prof. Dr. Vedat KIRIMOĞLU
Prof. Dr. Yaman TOKAT
Prof. Dr. Gülşen YAKUPOĞLU

Prof. Dr. Zeki YILMAZ
Prof. Dr. Yıldırım YÜZER
Doç. Dr. F. Tuncay AKI
Doç. Dr. Remzi EMİROĞLU
Doç. Dr. Alihan GÜRKAN
Doç. Dr. Alp GÜRKAN
Doç. Dr. Serdar KAÇAR
Doç. Dr. Murat KILIÇ
Doç. Dr. Adem USLU
Yrd. Doç. Dr. Y. Kamul YAKU
Op. Dr. C. Ata BOZOKLAR
Dr. Süleyman TILF
Dr. Levent YÜCETİN

Prof. Dr. Zeki YILMAZ
Prof. Dr. Yıldırım YÜZER
Doç. Dr. F. Tuncay AKI
Doç. Dr. Remzi EMİROĞLU
Doç. Dr. Alihan GÜRKAN
Doç. Dr. Alp GÜRKAN
Doç. Dr. Serdar KAÇAR
Doç. Dr. Murat KILIÇ
Doç. Dr. Adem USLU
Yrd. Doç. Dr. Y. Kamil YAKU
Op. Dr. C. Ata BOZOKLAR
Dr. Süleyman TILIF
Dr. Levent YÜCETİN

Türk Hemşireler Derneği, Türkiye'de ilk defa Sağlık Bilimleri Fakültesini kurarak hemşirelik mesleğine verdiği destek ve katkıları her zaman ve özellikle 12 Mayıs 2009 Dünya Hemşireler Günü'nde de şükranla anmaktadır.

Geçmiş olsun dileklerinizi iletir,
acil şifalar dileriz.
Saygılarımızla.

ÖZLEM MEKTUBU
HOCAMIZ, REKTÖRÜMÜZ,
Sağlık, eğitim ve iletişim başta olmak üzere her konudaki katkılarına, insanlığın yararına ve geleceğine...

SAĞLIK, EĞİTİM ve iletişim başta olmak üzere her konuda,
sine, insanlığına ve hastalarına
dafta 7 gün, gün 24 saat"
metmek için hayatını adayan
MEHMET HABERAL'a
imizi arz eder, ilkelere...

Sayın Hocamız
Prof Dr MEHMET HABERAL'a
Sizi çok özledik
Siziim hasta olmak üzere tüm ülke
Siziimet ve

Prof Dr MEHMET
Sizi çok özledik
"Sağlık, eğitim ve iletişim başta olmak üzere tüm sorunlarına ve insanlığa ödünsüz hizmet veren ilkenizin gereğini
"Hafta 7 gün, gün 24 saat"
yerine getirerek sizi bekliyoruz.

**"Hafta 7 gün 24 saat"
yerine getirerek sizi bekliyorduk**

Prof. Dr.
**TÜRKAN
SAYLAN**

İnsanlar eserleriyle var olur
İlkeleriyle yaşar
Kardelenleriyle solmazlar...
RUHU ŞAD OLSUN

**BAŞKENT
ÜNİVERSİTESİ**

TÜRK RESSAMLARI: AVNİ ARBAŞ

KUVA-YI MİLLİYE (ULUSAL GÜÇ)

1919 yılında İstanbul'da doğan Avni Arbaş, 1940-1947 yılları arasında İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nde Fransız ressam Léopold-Lévy'nin yönetiminde çalıştı. Avni Arbaş, 1947 yılında Fransız hükümetinin verdiği bursla Paris'e gitti ve Fransa'nın birçok kenti ile ABD'de sergiler açtı. 1976 yılında Türkiye'ye döndü. Kendine özgü bir anlatım biçimi geliştiren ve bunu tüm resimlerinde uygulayan Ressam Avni Arbaş, Salon d'Octobre, Salon de Mai gibi önemli sergilere katıldı.

ISSN 1301-7608

9 771301 760320

ÖZEL BASKI
ARMAĞANDIR
PARAYLA SATILMAZ